

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล : ศึกษาเฉพาะกรณีด้าน
การเงินการธนาคารของธนาคารพาณิชย์

ดาวัลย์ ขาวสนิท

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2561

**Legal Measures in Private Data Protection : Case Study in Finance and
Banking of Commercial Bank**

Dawan Khawsanit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2018

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล : ศึกษาเฉพาะกรณีด้านการเงินการธนาคารของธนาคารพาณิชย์
ชื่อผู้เขียน	ดาวัลย์ ขาวสนิท
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยศึกษาเฉพาะกรณีด้านการเงินการธนาคารของธนาคารพาณิชย์ เป็นการศึกษาจากมาตรการทางกฎหมายของสหภาพยุโรป (EU) และข้อตกลงรัฐสภายุโรปและองค์การเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ประเทศอังกฤษ เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาพบว่า มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบัน ยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้ใช้บริการธนาคารพาณิชย์ได้อย่างเพียงพอ อันเนื่องมาจากการไม่มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ จึงทำให้ยังขาดหลักเกณฑ์หรือมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะหลักเกณฑ์ในการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้มาตรฐานและเป็นระบบที่เหมาะสม อีกทั้งผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหายเท่าที่ควร แม้ว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญจะได้มีการบัญญัติให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้อย่างชัดเจน แต่ลักษณะการให้ความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญเป็นการให้ความคุ้มครองในระดับกว้าง ซึ่งโดยปกติมีอาจวางหลักเกณฑ์หรือมาตรการต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นรายละเอียดไว้ในรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพียงอย่างเดียวไม่อาจที่จะให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บโดยภาคเอกชนได้อย่างเพียงพอ

ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางในการออกกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยการออกกฎหมายดังกล่าวจะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ รวมถึงขอบเขตในการให้ความคุ้มครอง โดยอาศัยหลักกฎหมายของต่างประเทศมาเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายของประเทศไทย ก็จะต้องกำหนดคำนิยามของคำว่าข้อมูลส่วนบุคคลให้มีความชัดเจน นิยามโดยแยกแยะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลประเภททั่วไป (Non-Sensitive Data) และ ข้อมูลส่วนบุคคลที่กระทบต่อความรู้สึก (Sensitive Data) เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมตามประเภทของข้อมูล รวมถึงกำหนดหลักเกณฑ์กระบวนการให้ความปลอดภัยต่อข้อมูลของผู้ใช้บริการ ตั้งแต่กระบวนการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้ ตลอดจนการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และควรกำหนดให้มีองค์กรที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายเฉพาะ เพื่อให้กฎหมายดังกล่าวมีมาตรฐานการคุ้มครองตามแบบสากลและ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

Thesis Title	Legal Measures in Private Data Protection : Case Study in Finance and Banking of Commercial Bank
Author	Dawan Khawsanit
Thesis Advisor	Associate Professor Pinit Tipmanee
Department	Law
Academic Year	2017

ABSTRACT

This thesis aims to study on legal measures for data privacy. Especially, studying on specific area in finance and banking of Commercial bank is a study from the legal measures of the European Union (EU), European Parliament agreements (EP), Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), England, Australia, France and Germany in order to resolve and improve Thai legal measures for data privacy more effectively.

According to the study, in this thesis has found that current Thai legal measures for data privacy is not cover all the Commercial bank's customers because of not having laws enforcement on data privacy. Thus, the Commercial bank still don't have principles or measures to protect their customer information, specially, principles of data collection, data compilation, data using and disclosure of personal data which are systematic. The Commercial bank is not responsible for those who are directly affected by personal data infringement, though, legal measures for data privacy is prescribed in constitution. Although, the constitution is cover all data privacy but cannot provide specific principles or measures in its articles. This means the provisions of the constitution cannot protect the data privacy which is collected by the state organization.

As a researcher, I suggest to legislate on legal measures for data privacy. The legislation must be defined of principles, means and area of protection by taking legal principles from other country. Also, in the legal measures for data privacy must be clearly focus on meaning of data privacy by separating the Non-Sensitive Data and Sensitive Data. To set the principles and practices of category of information, security of customer's information from the data collection, data compilation, data using and disclosure of personal data should have an organization which

are responsible and supervise the data privacy and laws enforcement in order to make legal measures for data privacy in Thailand similar to international standard and be more effective.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงไปได้หากปราศจากผู้มีพระคุณหลายท่านซึ่งได้กรุณาให้โอกาส ให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง รวมทั้งให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านต่างๆ แก่ผู้วิจัยในการจัดทำวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้โอกาสผู้วิจัยในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งท่านอาจารย์ได้สละเวลามาให้ความรู้ คำแนะนำ และข้อคิดต่างๆ เพื่อรวบรวมจัดทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนแนวทางการศึกษาค้นคว้าในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยดีตลอดมา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒนานุกูล ซึ่งได้กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา ภักดีคง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทาง ตลอดจนให้ข้อคิดและข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณครอบครัวอันเป็นที่รัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ค.ต.รัชชัย ขาวสนิท บิดา นางจิว แก้วแสงศรี มารดา และนางสาวรัตติมา ขาวสนิท อา ผู้ให้โอกาสผู้วิจัยในการศึกษาระดับปริญญาโท คอยสนับสนุน ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ และเป็นแรงใจสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ จนทำให้งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาหรือในทางปฏิบัติได้ ผู้วิจัยขอขอบคุณครั้งนี้แก่ครูบาอาจารย์ทุกท่านซึ่งได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย รวมถึงผู้แต่งตำรา ผู้เขียนบทความทุกท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนผู้มีพระคุณของผู้วิจัยซึ่งได้กล่าวมาแล้วทุกท่าน แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาด และข้อบกพร่องเป็นประการใด ผู้วิจัยกราบขออภัยมา ณ โอกาสนี้ และขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ดาวัลย์ ขาวสนิท

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. ความหมาย แนวความคิดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์.....	6
2.1 แนวความคิด ความหมาย องค์ประกอบและประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล.....	6
2.2 ความสำคัญของการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.....	12
2.3 รูปแบบของการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.....	14
2.4 หลักความยินยอม.....	16
2.5 แนวความคิดและความหมายของหลักความรับผิดชอบ.....	21
2.6 ประวัติความเป็นมาของธนาคารพาณิชย์.....	25
2.7 การเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์.....	29
3. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของกฎหมายระหว่าง ประเทศต่างประเทศและประเทศไทย.....	35
3.1 มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศ.....	35
3.2 มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในต่างประเทศ.....	45
3.3 มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย.....	82

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4. วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เฉพาะกรณีด้านการเงินการธนาคารของธนาคารพาณิชย์.....	99
4.1 วิเคราะห์ปัญหาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากการใช้บริการธนาคารพาณิชย์กับกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน.....	99
4.2 วิเคราะห์ปัญหาการแยกแยะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล.....	102
4.3 วิเคราะห์ปัญหาการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าธนาคารพาณิชย์.....	105
4.4 วิเคราะห์ปัญหาการลงโทษ การบังคับโทษ และสภาพบังคับ.....	108
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	111
5.1 บทสรุป.....	111
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	114
บรรณานุกรม.....	118
ภาคผนวก.....	123
ประวัติผู้เขียน.....	154

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ธนาคารพาณิชย์เป็นองค์กรภาคเอกชนที่มีขนาดใหญ่ มีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาและขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นองค์กรที่มีส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงกับองค์กรธุรกิจต่างๆ เป็นปัจจัยเกื้อหนุนการประกอบธุรกิจทั้งรายย่อยและธุรกิจรายใหญ่ ทำให้เกิดการลงทุน การไหลเวียนของเม็ดเงินในระบบเศรษฐกิจ เป็นช่องทางในการซื้อขายสินค้าและบริการระหว่างประเทศ อีกทั้งยังเป็นแหล่งรวมฐานข้อมูลส่วนบุคคลขนาดใหญ่ที่สุดองค์กรหนึ่ง ที่มีการประกอบธุรกรรมและโอนถ่ายข้อมูลจำนวนมากตลอดเวลา การที่ธนาคารพาณิชย์มีข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการอยู่ในความครอบครอง จะแน่ใจได้อย่างไรว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่ไว้ต่อสถาบันการเงินจะมีมาตรการรักษาความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด มีขอบเขตจำกัดการใช้ข้อมูลหรือไม่ และมีการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์อื่นนอกเหนือวัตถุประสงค์ที่ธนาคารได้แจ้งให้ลูกค้าทราบหรือไม่ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือในกรณีที่ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการบางประเภท เช่น เลขบัตรประจำตัวประชาชน ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ ฐานเงินเดือน แหล่งที่มาของรายได้ สถานที่ทำงาน ข้อมูลการเดินทางบัญชีหรือการทำธุรกรรมทางการเงิน เกิดการรั่วไหลสู่บุคคลภายนอก ผู้ประกอบธุรกิจบริการต่างๆหรือต่อสาธารณะ ไม่ว่าจะเกิดจากระบบความปลอดภัยที่ไม่ได้มาตรฐานของธนาคารหรือธนาคารพาณิชย์เองเป็นผู้นำมาเปิดเผย ปัญหาเหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น อีกทั้งยังสร้างความเดือดร้อนรำคาญ และอาจทำให้เจ้าของข้อมูลเสื่อมเสียชื่อเสียง หรือนำไปสู่อาชญากรรมได้

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป คงมีเฉพาะกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะบางเรื่อง แต่ยังไม่มีความชัดเจนที่บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของเอกชน โดยเฉพาะ โดยกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่อาจให้ความคุ้มครองเยียวยาแก่ผู้เสียหายได้อย่างเพียงพอ และเมื่อพิจารณาการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศต่างๆ จะเห็นได้ว่าหลายประเทศทั่วโลกต่างได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเป็นอย่างมาก โดยมีการตรากฎหมายขึ้นเป็นการเฉพาะทั้งในระดับระหว่างประเทศและภายในประเทศ จากกรณีความเสียหายที่

เกิดขึ้นแล้วหรือที่กำลังจะเกิดขึ้นนั้น จึงเป็นผลให้ประเทศไทยได้พยายามร่างและผลักดันกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นใช้บังคับ เพื่อมิให้ประชาชนเกิดความเดือดร้อนและความเสียหายจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว โดยในปัจจุบันประเทศไทยได้กำลังร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ขึ้นใช้บังคับ โดยอยู่ในระหว่างขั้นตอนของกระบวนการนิติบัญญัติ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและได้ศึกษาถึงร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. รวมถึงกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงขอสรุปประเด็นปัญหาต่างๆที่ได้ทำการศึกษาดังนี้

ประเด็นปัญหา ในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากการใช้บริการธนาคารพาณิชย์กับกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ธนาคารพาณิชย์เป็นองค์กรภาคเอกชนที่เป็นแหล่งรวมฐานข้อมูลส่วนบุคคลขนาดใหญ่ที่สุดองค์กรหนึ่ง การที่ธนาคารพาณิชย์มีข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าอยู่ในความครอบครองจึงเป็นการง่ายในการก่อให้เกิดการละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ได้นำข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าบางประเภท ไปเปิดเผยต่อบุคคลภายนอก ผู้ประกอบธุรกิจบริการต่างๆหรือต่อสาธารณะ แม้ว่าธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งต่างให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า โดยมีการกำหนดนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อรองรับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าของธนาคารนั้นๆ แต่อย่างไรก็ตามนโยบายของธนาคารแต่ละแห่ง ไม่ได้มีผลใช้บังคับในลักษณะของกฎหมายแต่อย่างใด จึงทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้และการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น และในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายฉบับใดที่กำหนดวิธีปฏิบัติหรือให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของภาคเอกชนไว้เป็นการเฉพาะ หรือให้ความคุ้มครองอย่างเพียงพอ การไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะย่อมเป็นการยากต่อการป้องกัน แก้ไขเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคล

ประเด็นปัญหา การแยกแยะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคลมีความสำคัญต่อบุคคลเป็นอันมาก เนื่องจากเป็นข้อมูลที่สามารถบ่งบอกเอกลักษณ์ ลักษณะ หรือความเป็นบุคคลนั้นได้ ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลแต่ละประเภทยังมีลักษณะพิเศษหรือมีความละเอียดอ่อนที่แตกต่างกัน เมื่อได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. พบว่าร่างดังกล่าวยังไม่มียกข้อยกเว้นที่เป็นกรณีเฉพาะของข้อมูลส่วนบุคคลที่ชัดเจน อีกทั้งยังให้คำนิยามความหมายโดยทั่วไปของข้อมูลส่วนบุคคลเพียงเท่านั้น การไม่นิยามคำศัพท์โดยแยกแยะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่ชัดเจน ย่อมส่งผลให้มาตรการทางกฎหมาย

ไม่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของข้อมูลส่วนบุคคลในแต่ละประเภทที่มีความสำคัญแตกต่างกัน และก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย

ประเด็นปัญหา การเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้านาคารพาณิชย์

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการถือว่ามีสำคัญต่อการทำธุรกรรมของธนาคาร เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวสามารถพิสูจน์ลักษณะของผู้ใช้บริการในแต่ละรายได้ ปัญหาที่พบในปัจจุบันคือ ธนาคารได้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการเกินความจำเป็น และการนำข้อมูลส่วนบุคคลส่งต่อยังบริษัทในเครือ หรือมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้านาคารพาณิชย์กับบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์ แม้ว่าบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์จะมีความเกี่ยวข้องกับธนาคารพาณิชย์ก็ตาม แต่ในทางกฎหมายถือว่าบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์กับธนาคารพาณิชย์นั้นต่างฝ่ายต่างมีฐานะเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากกัน เช่นเดียวกับนิติบุคคลอื่น การที่ธนาคารพาณิชย์นำข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้านาคารพาณิชย์ไปเปิดเผยหรือส่งต่อยังบริษัทในเครือ โดยไม่ได้แจ้งให้ลูกค้านาคารพาณิชย์ และไม่ได้ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นการกระทำที่นอกเหนือวัตถุประสงค์ การกระทำเหล่านี้ย่อมถือได้ว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลของลูกค้านาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูล แต่ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับความเสียหายกลับไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหายเท่าที่ควร

ประเด็นปัญหา การลงโทษ การบังคับโทษ และสภาพบังคับ

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ ยังขาดมาตรการในการแก้ไขเยียวยาความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับความเสียหายหรือถูกละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งในด้านความเสียหายที่สามารถคำนวณเป็นเงินได้ และความเสียหายทางจิตใจ เมื่อได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ในเรื่องความรับผิดชอบทางแพ่ง และบทกำหนดโทษ รวมถึงบทบัญญัติกฎหมายของต่างประเทศแล้ว เห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว ยังขาดสภาพบังคับทางกฎหมายที่เหมาะสม ซึ่งมีการบัญญัติกำหนดโทษสถานเบา และมีการบัญญัติกำหนดโทษแต่เฉพาะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น ไม่ได้กำหนดโทษรวมถึงการกระทำของเอกชนที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไว้ด้วย ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจอาศัยอำนาจตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว ในการใช้คุ้มครองสิทธิของตนได้อย่างเป็นธรรม

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น เป็นปัญหาที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลกำลังเผชิญ โดยกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถให้ความคุ้มครองสิทธิดังกล่าวแก่ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลได้อย่างเต็มที่ ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้ทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันให้กับนักลงทุน ผู้ติดต่อค้าขาย ตลอดจนประชาชนในประเทศให้ได้รับการคุ้มครองที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาสมดุลระหว่างประโยชน์ของผู้ประกอบธุรกิจกับผู้ที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยธนาคารพาณิชย์ และความจำเป็นในการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงประเด็นและสาระสำคัญในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
3. เพื่อวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กรณีด้านการเงินการธนาคารของธนาคารพาณิชย์
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคล

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ยังมีปัญหาหลายประการที่ต้องนำมาพิจารณาแก้ไข ทั้งเรื่องการจัดความชัดเจนในการแยกแยะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลประเภทที่กระทบต่อความรู้สึกและข้อมูลส่วนบุคคลประเภททั่วไป การลงโทษ การบังคับโทษ และสภาพบังคับ ซึ่งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะส่งผลให้การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการและมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ ซึ่งการตรากฎหมายเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัดกุมเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเกิดผลสำเร็จได้จริงในทางปฏิบัติ

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงสภาพปัญหาทางกฎหมายของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และความจำเป็นในการบัญญัติกฎหมายขึ้นเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยจะทำการศึกษาวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. และบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งทำการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ทั้งข้อมูลภายในประเทศและข้อมูลจากต่างประเทศ รวบรวมกันว่าข้อมูลจากหนังสือวารสารบทความ ข้อมูลที่ได้จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือเว็บไซต์ (Website) ที่เกี่ยวข้องของไทยและต่างประเทศ รวมถึงวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนตัวบทกฎหมายของไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงการเก็บรวบรวมการใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์ และความจำเป็นในการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงประเด็นและสาระสำคัญในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
3. ทำให้ทราบถึงผลการวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กรณีด้านการเงินการธนาคารของธนาคารพาณิชย์
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคล

บทที่ 2

ความหมาย แนวความคิดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์

สิทธิส่วนบุคคล (Right of Privacy) เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน (Human Right) ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่จะได้รับการคุ้มครอง แนวความคิดในการให้ความคุ้มครอง คุ้มครอง ป้องกัน รักษาซึ่งสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายในรัฐ เป็นแนวคิดพื้นฐานในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ข้อมูลส่วนบุคคลและสิทธิที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลถือเป็นข้อมูลที่มีอยู่แต่เฉพาะบุคคลผู้เจ้าของ และเป็นสิ่งที่บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลนั้นพึงมีอำนาจหวงกั้นมิให้บุคคลอื่นล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของตน จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการป้องกัน คุ้มครอง คุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนภายในรัฐ โดยในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอความหมาย แนวความคิดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์ตามลำดับ ดังนี้

2.1 แนวความคิด ความหมาย องค์ประกอบและประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล

การแสวงหาและความต้องการความเป็นส่วนตัวถือเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งที่มีใช้แต่ในมนุษย์เท่านั้น สัตว์ทุกประเภทมีความต้องการแยกตัวไปอยู่ตามลำพังชั่วขณะหนึ่งหรือต้องการความสนิทสนมคุ้นเคยกันในกลุ่มเล็กๆ ก่อนข้างจะมากพอๆ กับการเผชิญหน้าในสังคมในระหว่างเผ่าพันธุ์ของตนเอง ความสมดุลระหว่างความเป็นส่วนตัวและการมีส่วนร่วมในสังคมถือว่าเป็นหนึ่งในลักษณะพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต¹

2.1.1 แนวความคิดในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

สิทธิส่วนบุคคลได้ก่อตัวและมีประวัติความเป็นมาอันยาวนานในสังคมตะวันตก ซึ่งแนวคิดดังกล่าว มีรากฐานมาจากความคิดของพวกสโตอิก (Stoic) ที่เชื่อว่า มนุษย์ในสภาวะธรรมชาติที่สมบูรณ์นั้น เป็นอุดมคติที่สูงส่งในชีวิต การที่มนุษย์บรรลุภาวะดังกล่าวได้ มนุษย์ต้องมี

¹ สุชาติ ตรีภูมิกฤษณะ, “การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลจากการดักฟังทางโทรศัพท์,”

(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2543), น.14.

ความเป็นตัวของตัวเองและรู้จักการดำรงชีวิตอย่างมีเหตุผล ความมีเหตุผลจะช่วยให้มนุษย์รู้จักแยกแยะว่าสิ่งใดเป็นความดีหรือความชั่วได้ แก่นแท้ของความเป็นมนุษย์อยู่ที่ความสามารถที่จะใช้เหตุผลซึ่งเป็นพรสวรรค์ที่ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์โลกอื่นๆ ดังนั้นปัจเจกชนจึงมีสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights) ในฐานะที่เกิดเป็นมนุษย์และสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ เป็นสิทธิที่มีอาจจำหน่ายโอนหรือถูกยกเลิกเพิกถอน ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น โดยนัยดังกล่าวนี้ สิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะปัจเจกชน จึงเป็นหลักการสูงสุดทั้งในทางจริยธรรมและทางกฎหมาย²

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการยอมรับว่าสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานประเภทหนึ่ง จึงทำให้เกิดแนวคิดที่จะพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองมิให้ผู้แสวงหาข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาได้ นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในทางที่มิชอบ แนวคิดเช่นนี้เริ่มต้นจากกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป โดยได้ตกลงร่วมกันจัดทำอนุสัญญาที่ชื่อว่า “Convention for the protection of individuals with regard to automatic processing of personal data” ขึ้น ซึ่งมีข้อตกลงว่า แต่ละประเทศสมาชิกต้องออกกฎหมายคุ้มครองการใช้ข้อมูลข่าวสารขึ้น นอกจากอนุสัญญานี้แล้ว ยังจะเห็นได้จากอนุสัญญาต่างๆ อาทิ เช่น อนุสัญญาชาติยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedom) หรือ “กฎบัตรสิทธิขั้นพื้นฐานของสหภาพยุโรป (Charter of Fundamental Rights of the European)” ซึ่งได้กล่าวถึงการคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวโดยการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้อย่างชัดเจนว่า

1. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองในข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง
2. การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรม (fairly) ภายในขอบวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงบนพื้นฐานของการให้ความยินยอมจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลดังกล่าว หรือภายใต้ขอบวัตถุประสงค์อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากนี้ บุคคลทุกคนยังมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้มีการเก็บรวบรวมไว้และมีสิทธิในการร้องขอให้มีการแก้ไขข้อมูลดังกล่าวให้ถูกต้อง

² ปกรณ์ มงคลประสิทธิ์, “การคุ้มครองความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลในการดำเนินธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ : กรณีศึกษาตามร่างพระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551), น.14.

3. ในการบังคับการให้เป็นไปตามหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลข้างต้นจะต้องจัดให้มีการควบคุมการปฏิบัติการดังกล่าวโดยองค์กรอิสระ (Independent Authority)³

2.1.2 ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Information, Personal Data) เป็นคำที่มีความหมายแทรกอยู่ในความหมายของคำว่า “สิทธิส่วนบุคคล (Right to Privacy)” ซึ่งมีความหมายกว้าง และยังมีความเห็นที่หลากหลายที่ได้แย้งกันอยู่ว่าจะอะไรบ้างคือข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งกฎหมายของแต่ละประเทศก็ได้มีการบัญญัติให้คำนิยามที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

EU Directive 95/46/EU ได้ให้คำนิยาม “ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Information)” หมายถึง “ข้อความใดๆที่เกี่ยวกับบุคคลธรรมดาอันระบุตัวหรืออาจระบุตัวบุคคลนั้นได้ ซึ่งบุคคลที่อาจระบุตัวได้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมนี้อาจทำได้โดยการอ้างอิงจากหมายเลขเฉพาะของบุคคลหรือจากปัจจัยอื่นๆ ที่มีลักษณะเฉพาะในทางร่างกาย จิตใจ ฐานะทางเศรษฐกิจ เอกลักษณะทางวัฒนธรรม และสังคมของบุคคลนั้นเป็นต้น”⁴

ความหมายตามแนวทางของ OECD “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า “ข้อความใดๆอันระบุตัวหรืออาจระบุตัวบุคคลได้”⁵

Data Protection Act 1998 ของประเทศอังกฤษได้ให้คำนิยามของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลธรรมดาที่มีชีวิตอยู่ซึ่งอาจสามารถถูกบ่งชี้ตัวบุคคลโดยอาศัย (1) ข้อมูลนั่นเอง หรือ (2) ข้อมูลนั่นเองประกอบกับข้อมูลอื่นที่อยู่ในความครอบครองของผู้ควบคุมดูแลข้อมูล ทั้งนี้ รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวบุคคล ธรรมดาและการแสดงเจตนาของผู้ควบคุมข้อมูลหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวกับบุคคลธรรมดานั้นด้วย”⁶

³ จิราวัฒน์ วรวัฒน์ธำรง, “การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548), น.33-34.

⁴ EU Directive 95/46/EU. Article 2. Personal data shall mean any information relating to an identified or identifiable natural person (data subject); an identifiable person is one who can be identified, directly or indirectly, in particular by reference to an identification number or to one or more factors specific to his physical, mental, economic, cultural or social identity.

⁵ OECD Guidelines. Part one. General definitions. Personal data means any information relating to an identified or identifiable individual (data subject).

⁶ Data Protection Act 1998. Personal data means data which relate to a living individual who can be identified (a) from those data, or (b) from those data and other information which is in the possession of, or is likely to come into the possession of, the data controller, and includes any expression of opinion about the

The Privacy Act 2000 ของเครือรัฐออสเตรเลียได้ให้คำนิยามของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายถึง ข้อมูลหรือความเห็นไม่ว่าจะจริงหรือเท็จ และไม่ว่าจะบันทึกไว้ในสื่อประเภทใด โดยข้อมูลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคลอันปรากฏลักษณะเฉพาะตัวอย่างชัดเจน หรืออาจสืบหาตัวบุคคลได้จากข้อมูลหรือความเห็นดังกล่าว⁷

Privacy Act 1974 ของสหรัฐอเมริกาได้ให้คำนิยาม “บันทึกข้อมูลส่วนบุคคล” หมายถึง การบันทึกใดๆ การจัดเก็บรวบรวม หรือการจัดกลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล ซึ่งเก็บรักษาไว้โดยหน่วยงานรัฐบาลกลาง โดยรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงิน ประวัติทางการแพทย์ และประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน และข้อมูลนั้นได้ระบุชื่อ หรือหมายเลขประจำตัว สัญลักษณ์ หรือรหัสบ่งชี้อื่นๆ ซึ่งสามารถแสดงได้ว่าหมายถึงบุคคลใด เช่น ลายนิ้วมือ หรือแผ่นบันทึกเสียง หรือภาพถ่าย เป็นต้น⁸

Federal Data Protection Act 2001 ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้ความหมายของ “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายถึง ข้อมูลข่าวสารใดๆ เกี่ยวกับบุคคล หรือข้อความแวดล้อมใดๆ ที่บ่งชี้ หรือสามารถชี้เฉพาะถึงตัวบุคคล (บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูล) ได้⁹

เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปการให้ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลออกเป็นสองประเภท ดังนี้

ประเภทแรก การให้ความหมายข้อมูลส่วนบุคคลในความหมายกว้าง เป็นการให้ความหมายตามแนวทางของ EU Directive 95/46/EC ได้แก่ ประเทศสมาชิก EU และประเทศที่

individual and any indication of the intentions of the data controller or any other person in respect of the individual.

⁷ The Privacy Act 2000. Personal information means information or an opinion (including information or an opinion forming part of a database), whether true or not, and whether recorded in a material form or not, about an individual whose identity is apparent, or can reasonably be ascertained, from the information or opinion.

⁸ Privacy Act 1974. Record means any item, collection, or grouping of information about an individual that is maintained by an agency, including, but not limited to, his education, financial transactions, medical history, and criminal or employment history and that contains his name, or the identifying number, symbol, or other identifying particular assigned to the individual, such as a finger or voice print or a photograph.

⁹ Federal Data Protection Act 2001. Personal data means any information concerning the personal or material circumstances of an identified or identifiable individual (the data subject).

ไม่ได้เป็นสมาชิกแต่ต้องการมีกฎหมายที่ได้มาตรฐานทัดเทียมกันในระดับสากล เช่น ประเทศอังกฤษ เครือรัฐออสเตรเลีย เป็นต้น

ประเภทที่สอง เป็นการให้ความหมายข้อมูลส่วนบุคคลในความหมายแคบ คือจะให้คำนิยามไว้ในลักษณะที่เป็นกฎหมายกลางแล้วจึงตราบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเรื่องขึ้นใช้บังคับ เช่น สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

2.1.3 องค์ประกอบของข้อมูลส่วนบุคคล

ตามความเห็นในทางวิชาการทั้งในประเทศไทยและของต่างประเทศสามารถแยกองค์ประกอบของ “ข้อมูลส่วนบุคคล” ออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบทางด้านเนื้อหา และองค์ประกอบทางด้านรูปแบบ

1. องค์ประกอบทางด้านเนื้อหา ประกอบด้วย

- (1) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวบุคคล เช่น ชื่อ ที่อยู่ เพศ อาชีพ เป็นต้น
- (2) ข้อมูลที่บ่งบอกให้รู้ตัวผู้หนึ่ง เช่น รหัสหรือเลขประจำตัว ลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ ลายพิมพ์นิ้วมือ หรือรหัส DNA หรือสิ่งบ่งชี้ชื่ออื่น ได้แก่ e-mail address เป็นต้น
- (3) ข้อมูลที่เป็นความลับของบุคคล เช่น เชื้อชาติ ประวัติทางการแพทย์หรือสุขภาพอนามัย ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลทางการเงิน ข้อมูลเชิงทัศนคติของบุคคลเกี่ยวกับความเชื่อทางการเมือง การปกครอง การนับถือศาสนา เป็นต้น

2. องค์ประกอบทางด้านรูปแบบ ประกอบด้วย

- (1) องค์การที่เป็นผู้จัดเก็บและรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลอาจเป็นองค์กรของรัฐหรือเอกชนก็ได้
- (2) วิธีการ ช่องทาง หรือสิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเอง หรือโดยผ่านวิธีการใดๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปแบบของเอกสาร รายงาน หนังสือ แผ่นพับ แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกด้วยคอมพิวเตอร์หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้¹⁰

2.1.4 ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล

การแบ่งประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลถือเป็นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะต้องทำการศึกษาทำความเข้าใจเพื่อที่จะสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บรวบรวม การใช้ข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป (Non-Sensitive

¹⁰ นรินทร์ จุ่มศรี, “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2555), น.29-30.

Data) และข้อมูลส่วนบุคคลประเภทที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Information) โดยข้อมูลส่วนบุคคลทั้งสองประเภทมีความแตกต่างกันดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป (Non-Sensitive Data) เป็นข้อมูลข่าวสารใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ซึ่งสามารถบ่งชี้เฉพาะตัวบุคคล ได้แก่ ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน สถานภาพสมรส และลักษณะทางกายภาพของบุคคล ข้อมูลใดๆดังกล่าวสามารถนำมาประมวลผลเป็นข้อเท็จจริงที่บ่งชี้ลักษณะเฉพาะตัวบุคคลได้ โดยสภาพของข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้เป็นเรื่องปกติธรรมดา¹¹

2. ข้อมูลส่วนบุคคลประเภทที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Information) หมายถึง ข้อมูลที่ถือว่าเป็นเรื่องเฉพาะตัวของบุคคลเป็นการเฉพาะ เป็นข้อมูลที่เป็นความลับหรือไม่พึงประสงค์ที่จะให้เปิดเผย ข้อมูลประเภทนี้ ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ สถานะทางการเงิน ความเชื่อในลัทธิศาสนาหรือปรัชญา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ประวัติสุขภาพ หรือข้อมูลอื่นใดที่กระทบต่อความรู้สึกของผู้อื่นหรือประชาชน

เมื่อพิจารณาประเภทของข้อมูลดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่า ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปกับข้อมูลส่วนบุคคลประเภทที่มีความอ่อนไหวมีลักษณะแตกต่างกันในแง่ที่ว่าข้อมูลส่วนบุคคลประเภทที่มีความอ่อนไหวมีลักษณะพิเศษกว่า ซึ่งหากมีการเปิดเผยอาจกระทบต่อความรู้สึกของประชาชนทั่วไปในทางลบต่อชื่อเสียงเกียรติคุณ และการเปิดเผยอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลได้ เช่น การเปิดเผยลัทธิหรือความเชื่อในทางการเมือง การปกครองในบางสังคมอาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตหรือทรัพย์สิน หรือการเปิดเผยประวัติอาชญากรรมอาจทำให้ประชาชนในสังคมตั้งข้อรังเกียจได้ เป็นต้น ดังนั้น เมื่อข้อมูลส่วนบุคคลมีความสำคัญหรือมีความอ่อนไหวในระดับที่แตกต่างกัน การใช้หรือการเปิดเผยข้อมูลในแต่ละประเภทย่อมส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลแตกต่างกันไปตามประเภทของข้อมูล การแบ่งแยกประเภทข้อมูลส่วนบุคคลในประเด็นเกี่ยวกับความอ่อนไหวที่อาจส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลหากมีการเปิดเผยหรือล่วงรู้ข้อมูลนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีความอ่อนไหวระดับต่ำ (Low-Sensitivity) ข้อมูลประเภทนี้เป็นข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลเป็นข้อมูลที่มีความอ่อนไหวเนื่องจากข้อมูลเหล่านี้อาจช่วยทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีระดับความอ่อนไหวสูงขึ้น

2) ข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีความอ่อนไหวระดับปานกลาง (Moderate-Sensitivity) ข้อมูลประเภทนี้เป็นข้อมูลที่มีความอ่อนไหวมาก ในแง่ที่มีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายเมื่อ

¹¹ ธาริณี มณีรอด, “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล,”

(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2559), น.54.

ข้อมูลถูกนำเอาไปใช้ในทางที่ผิดอยู่ในระดับสูง ข้อมูลประเภทนี้ครอบคลุมถึงข้อมูลประเภทที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งมีความครอบคลุมในทุกเรื่องในชีวิต ข้อมูลที่มีความอ่อนไหวระดับปานกลางนี้มีความสำคัญเช่นกันกับข้อมูลที่มีความอ่อนไหวระดับสูงและไม่ควรเก็บไว้โดยสิ้นเชิง

3) ข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีความอ่อนไหวระดับสูง (High-Sensitivity) ข้อมูลประเภทนี้ ได้แก่ ข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประวัติทางการแพทย์ พฤติกรรมทางเพศ หรือข้อเท็จจริงด้านอื่นๆ ในชีวิตของบุคคล ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องส่วนตัวหรือลับเฉพาะ ข้อมูลประเภทที่มีความอ่อนไหวสูงนี้จึงมีความสำคัญและไม่ควรถูกเก็บรวบรวมไว้โดยสิ้นเชิง¹²

2.2 ความสำคัญของการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญและส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ไม่ว่าจะด้วยประสิทธิภาพ ความทันสมัย ความสะดวก รวดเร็ว และประโยชน์ในการนำมาประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆ ส่งผลให้ประเทศต่างๆ ได้มีการผลักดันให้มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อเป็นการให้หลักประกันที่ดีเพียงพอต่อการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของพลเมือง การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องรักษาดุลยภาพระหว่างสิทธิขั้นพื้นฐานในความเป็นส่วนตัวและความมั่นคงของรัฐ ดังนั้น จึงทำให้เห็นความสำคัญของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ดังต่อไปนี้

(1) ในระดับระหว่างประเทศ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายในระดับระหว่างประเทศเองได้รับรองและกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้แล้ว เช่น Guidelines on the Protection of Privacy and Transporter Flows of Personal Data ขององค์การความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจ (OECD) หรือ Convention for the Protection of individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data ของคณะมนตรียุโรป หรือ Resolution on the Protection of the Rights of the Individual in the Face of Technological Development in Data Processing ของสหภาพยุโรป หรือ Guidelines concerning computerized personal data files ของสหประชาชาติ การยอมรับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับกฎหมายระหว่างประเทศมีความสำคัญต่อประเทศไทยในปัจจุบันและในอนาคตอย่างมาก เนื่องจากประเทศที่เป็นสมาชิกองค์การระหว่างประเทศต่างๆ ไม่นอญขาดให้มีการโอนถ่ายข้อมูลไปยังประเทศ

¹² อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 10, น.30-31.

ที่ยังไม่มีมาตรฐานคุ้มครองข้อมูลที่ดีพอ ซึ่งหากประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับความเชื่อมั่นในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว จะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับชาวต่างชาติที่จะเข้ามาลงทุน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างโอกาสให้ประเทศไทยได้รับรู้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อการพัฒนาจากต่างประเทศมากขึ้นด้วย

(2) แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางการเมือง เนื่องจากมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นมาตรการที่พัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับของการให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในเนวรุก ในการเข้าถึงข้อมูลของตนแม้อยู่ในความครอบครองของรัฐ มิใช่เพียงการแสดงออกทางการเมืองเฉพาะที่รัฐเปิดโอกาสในการเลือกตั้งหรือลงประชามติเท่านั้น

ข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายเช่นเดียวกับนานาชาติอารยประเทศที่ต่างมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกาและนิวซีแลนด์มีกฎหมายเหมือนกันชื่อ Privacy Act ประเทศสวิตเซอร์แลนด์มี Federal Law on Data Protection สาธารณรัฐอิตาลีมี Protection of Individual and other subjects with regard to the processing of personal data สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมี Federal Data Protection Act ประเทศอังกฤษมี Data Protection Act

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองจนถึงระดับคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลนั้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นประเทศซึ่งระบบการบริหารการปกครองหรือระบบพื้นฐานทางการเมืองที่พัฒนาแล้ว จึงให้ความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนโดยชัดแจ้ง

(3) การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจแบบเสรีที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน และเกิดขึ้นมากขึ้นอย่างไร้ขีดจำกัดในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การใช้บัตรเครดิตเพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาร้ายแรงคือ การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้เพื่อขายสินค้าหรือบริการ การมีใบแจ้งหนี้มาที่บ้าน แต่ผู้มีชื่อเป็นลูกหนี้ไม่เคยทำสัญญาเช่นนั้น เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงความไม่ปลอดภัยในข้อมูลส่วนบุคคล ความหละหลวมในการคุ้มครองรักษาข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้น การมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจะเป็นมาตรการในการควบคุมพฤติกรรมดังกล่าวและยังป้องกันมิให้เกิดปัญหายุ่งยากในอนาคตอีกด้วย

(4) ต้องมีกฎหมายให้ทันต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามากขึ้นเท่าใด ความเป็นส่วนตัวหรือสิทธิของบุคคลย่อมมีความเสี่ยงต่อการถูกล่วงละเมิดได้ง่ายมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ทั้งในการติดต่อสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้โดยไร้ขีดจำกัดในเวลาเพียงเสี้ยววินาทียากต่อการควบคุม จึงเกิด

ปัญหาในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าจะโดยการลักลอบเอาข้อมูลแบบธรรมดา หรือการใช้เทคนิคขั้นสูง เช่น การส่งไฟล์ขนาดเล็กที่เรียกว่า “คุกกี้” จากเครื่องเซิร์ฟเวอร์ของเว็บไซต์ใดๆ มายังเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ที่เข้าไปใช้ในเว็บไซต์นั้นๆ และทำหน้าที่เก็บข้อมูลของบุคคลเหล่านั้นเพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ รวมไปถึงการเจาะระบบเพื่อขโมยข้อมูล เป็นต้น กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจะสร้างความปลอดภัยให้กับข้อมูลได้มากยิ่งขึ้นและเป็นหน้าที่ของผู้ดูแลหรือควบคุมข้อมูลที่จะต้องสร้างระบบความปลอดภัยให้แก่ข้อมูลด้วย

(5) เป็นพื้นฐานของกฎหมายเพื่อเป็นแนวปฏิบัติอื่นๆ กฎหมายคุ้มครองข้อมูลจะเป็นกฎหมายพื้นฐานของกฎหมายหรือแนวทางปฏิบัติอื่นๆต่อไปในอนาคต เช่น ในปัจจุบันรัฐบาลไทยมีแนวความคิดที่จะทำบัตรประจำตัวประชาชนให้เป็นบัตรอัจฉริยะ เพื่อบรรจุข้อมูลของผู้เป็นเจ้าของบัตรตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงแก่ความตาย ทั้งยังสามารถบรรจุข้อมูลทางการเงินได้อีกด้วย กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีประสิทธิภาพเท่านั้นจึงจะส่งเสริมให้เกิดการยอมรับและพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ได้

(6) สร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้น การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าข้อมูลของตนจะปลอดภัยซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นงานศิลปะ ธุรกิจ การลงทุนจะเกิดขึ้นอย่างเสรี โดยกฎหมายคุ้มครองข้อมูลจะมีบทบาทหลักในเรื่องต่างๆ กล่าวคือ การจัดเก็บข้อมูลอย่างจำกัด โดยได้มาด้วยวิธีการที่ถูกต้องและชอบด้วยกฎหมาย ข้อมูลที่จัดเก็บจะต้องมีคุณภาพ เป็นข้อมูลที่มีวัตถุประสงค์ตรงกับการจัดเก็บ การนำข้อมูลไปใช้จะต้องอยู่ภายในกรอบวัตถุประสงค์เท่านั้น ทั้งยังต้องจัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยในการจัดเก็บข้อมูล จะต้องมีกำหนดวิธีทั่วไปในการเปิดเผยข้อมูลและหลักเกณฑ์ที่ขอให้มีการเปิดเผยข้อมูลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งว่ามีข้อมูลของตนจัดเก็บอยู่ มีสิทธิขอให้แก้ไขข้อมูล มีสิทธิปฏิเสธในการจัดเก็บข้อมูล ท้ายที่สุดต้องกำหนดความรับผิดชอบในกรณีที่มีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลด้วย¹³

2.3 รูปแบบของการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

รูปแบบของการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่สำคัญในปัจจุบัน สามารถแยกได้เป็น 4 รูปแบบที่สำคัญมีรายละเอียด ดังนี้

1. การให้ความคุ้มครองโดยการบัญญัติกฎหมายเป็นการทั่วไป (Comprehensive Law)

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นประเทศแรกที่ทำให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยการบัญญัติกฎหมายเป็นการทั่วไป ในปี ค.ศ.1970 โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวนับได้ว่าเป็นกฎหมาย

¹³ อ้างแล้ว เชนอร์รที่ 10, น.32-34.

คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฉบับแรกของโลก ซึ่งในเวลาต่อมาประเทศต่างๆก็ได้บัญญัติกฎหมายในเรื่องดังกล่าวตามมามากหลายประเทศ เช่น ประเทศสวีเดนในปี ค.ศ. 1973 สหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ.1974 และสาธารณรัฐฝรั่งเศสในปี ค.ศ.1978 เป็นต้น โดยกฎหมายส่วนใหญ่ที่บัญญัติขึ้นนั้นล้วนแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการประมวลผลข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประมวลผลโดยหน่วยงานที่ให้บริการด้านสวัสดิการสังคม ซึ่งได้เน้นไปที่การใช้ระบบการให้อนุญาต (Licensing) และการจดทะเบียน (Registration) เพื่อควบคุมการประมวลผลข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นหลัก และจากนั้นมีการพัฒนากฎหมายประเภทนี้เรื่อยมา โดยจะคำนึงถึงสิทธิของประชาชนมากเป็นพิเศษ และเน้นในเรื่องการควบคุม การรวบรวมข้อมูล (Collection) การเก็บ (Storage) การใช้ (Use) และการโอนข้อมูล (Transfer) เป็นสำคัญ และเพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศในแถบยุโรปจึงกำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานขึ้น เพื่อทำหน้าที่ดูแลเรื่องการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ไว้ในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของตนด้วย¹⁴

2. การให้ความคุ้มครองโดยการบัญญัติกฎหมายเป็นการเฉพาะ (Sectoral Law)

การบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ คือ การบัญญัติกฎหมายขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองเป็นเรื่องๆไป เช่น การคุ้มครองข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าวิดีโอหรือการให้ความคุ้มครองข้อมูลทางการเงิน เป็นต้น ประเทศที่ใช้ความคุ้มครองประเภทนี้ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ดังจะเห็นได้จากการตรากฎหมายหลายฉบับเพื่อให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกิจกรรมแต่ละประเภทเป็นการเฉพาะ เช่น Fair Credit Reporting Act, Children’s Online Privacy Protection Act, Financial Modernization Act เหตุผลสำคัญที่อยู่เบื้องหลังของการเลือกให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยการบัญญัติกฎหมายเป็นการเฉพาะของประเทศสหรัฐอเมริกา คือ ต้องการให้มีกฎหมายที่สามารถปรับใช้ได้กับเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา

แต่ในบางประเทศก็บัญญัติกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ เพื่อขยายความหรือให้รายละเอียดเพิ่มเติมจากกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้เป็นการทั่วไป โดยจำแนกตามประเภทของข้อมูล เช่น ข้อมูลเครดิต หรือข้อมูลที่จัดเก็บโดยหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น¹⁵

3. การให้ความคุ้มครองโดยการใช้กลไกกำกับดูแลตนเอง (Self-Regulation)

การใช้กลไกกำกับดูแลตนเอง ซึ่งมีอยู่หลายรูปแบบ เช่น การที่กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพหรือประกอบธุรกิจ หรือกิจการงานสาขาหรือประเภทเดียวกัน ร่วมกันจัดทำประมวลแนวปฏิบัติ

¹⁴ กิตติศักดิ์ จันเส, “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับการประกันชีวิต,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2553), น.48.

¹⁵ เพิ่งอ้าง, น.48.

(Code of Practice) เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของตนขึ้น โดยจะถือว่าระเบียบปฏิบัติที่กำหนดขึ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของแนวนโยบายด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Privacy Policy) ของตนให้สาธารณชนได้รับทราบว่าองค์กรนั้นๆ จะปฏิบัติต่อข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าหรือผู้ให้บริการในทางใดบ้าง อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นจากการให้ความคุ้มครองประเภทนี้คือการขาดสภาพบังคับในทางกฎหมายที่องค์กรซึ่งเป็นสมาชิกของผู้ประกอบวิชาชีพหรือองค์กรที่ประกาศนโยบายด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นๆ จำต้องปฏิบัติตามแนวประมวลปฏิบัติหรือนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ตนประกาศไว้¹⁶

4. การให้ความคุ้มครองโดยใช้เทคโนโลยี (Technologies of Privacy)

ในปัจจุบันมีการติดต่อสื่อสารโดยผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ต่างๆ อย่างแพร่หลาย การติดต่อสื่อสารในลักษณะนี้ย่อมมีความเสี่ยงสูงต่อการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล จึงมีการคิดค้นเทคโนโลยีสำหรับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระหว่างการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางดังกล่าวขึ้น เรียกเทคโนโลยีนี้ว่า “Privacy Enhancing Technologies (PET)” ซึ่งเทคโนโลยีดังกล่าวจะป้องกันหรือลดการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สามารถระบุตัวบุคคลได้

ตัวอย่างของ PET ที่สำคัญได้แก่ การใช้เทคโนโลยีเข้ารหัส (Encryption) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่สำคัญซึ่งช่วยรักษาความลับของข้อมูล (Confidentiality) ที่อยู่ในระหว่างการสื่อสาร โดยสามารถป้องกันมิให้บุคคลอื่นนอกจากผู้รับ (Recipient) สามารถล่วงรู้เนื้อหาของข้อมูลนั้นได้ เนื่องจากข้อมูลที่ส่งไปนั้นจะถูกเข้ารหัส (Encrypt) ให้เป็นข้อมูลในลักษณะที่ไม่สามารถอ่านออกทำได้โดยจะมีเพียงแต่ผู้รับเท่านั้นที่จะสามารถถอดรหัส (Decrypt) เพื่ออ่านข้อมูลที่ส่งนั้นได้ ซึ่งปัจจุบันได้มีการประยุกต์ใช้วิธีการเข้ารหัสดังกล่าวทั้งในกรณีที่มีการส่งข้อมูลระหว่างผู้ใช้งานด้วยกัน หรือการส่งข้อมูลจากเครื่องให้บริการ (Server) ไปยังผู้เข้าชมเว็บไซต์ โดยมักนิยมใช้ในกรณีที่เว็บไซต์นั้นเป็นเว็บไซต์ที่จัดขึ้นเพื่อประกอบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจำเป็นต้องรักษาความลับของข้อมูลบางอย่างที่อยู่ในระหว่างการส่งระหว่างเครื่องให้บริการของเว็บไซต์นั้นกับผู้เข้าชมเว็บไซต์ที่เป็นลูกค้า อาทิ ข้อมูลบัตรเครดิต เป็นต้น¹⁷

2.4 หลักความยินยอม

หลัก *Volenti non fit injuria* เป็นหลักกฎหมายธรรมชาติที่มาจากจิตใจสำนึกของมนุษย์ และแอบแฝงอยู่ในแก่นของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันมาตั้งแต่ในอดีต ดังที่กวีโฮเมอร์ได้เคยกล่าวถึงเรื่องกฎหมายธรรมชาติไว้ในมหากาพย์อีเลียด (Iliad) ว่า “มนุษย์ทุกยุคทุกสมัย(ยกเว้น

¹⁶ เพิ่งอ้าง, น.49.

¹⁷ เพิ่งอ้าง, น.49-50.

สมัยปัจจุบัน) ต่างถูกตัดสินความผิดจากคำพูดหรือการกระทำ แม้ว่าในสมัยต่างๆเหล่านั้น สังคมจะยังไม่มีวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นระบบ เป็นเพราะมนุษย์นั้นมีหลักการพื้นฐานของเหตุผล ไม่ได้ใช้การทนายหรือการคาดเดาในการแก้ปัญหาแต่อย่างใด” แม้กระทั่งอริสโตเติลเองก็ได้กล่าวไว้ว่า “การแก้ปัญหาต่างๆไม่ใช่เรื่องทางกฎหมาย แต่เป็นเรื่องของความรู้สึกผิดชอบที่จะเป็นไปตามวัย ตามหน้าที่ความรับผิดชอบและตามสติปัญญาที่เพิ่มพูนขึ้น”¹⁸

2.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักความยินยอม

หลักความยินยอมมาจากสุภาษิตกฎหมายโรมันบทหนึ่งที่ว่า “Volenti Non Fit Injuria” หมายความว่า เมื่อมีการให้ความยินยอมก็ไม่ถือว่ามีความเสียหาย หรือความยินยอมของผู้เสียหายทำให้ไม่เป็นละเมิด โดยเหตุที่การละเมิดจะต้องเป็นการกระทำผิดกฎหมายและเกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น เมื่อถือว่าไม่มีความเสียหายการกระทำนั้นจึงไม่เป็นละเมิด ผู้เสียหายไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกิดจากการกระทำที่ตนให้ความยินยอม

ในการนำหลัก “Volenti Non Fit Injuria” มาใช้ มีการอธิบายหลักดังกล่าวเป็น 3 ฝ่าย คือ

(1) หลัก “Volenti Non Fit Injuria” ทำให้อรรถประกอบความผิดในทางละเมิดในส่วนของการกระทำโดยผิดกฎหมายขาดหายไป กล่าวคือ เมื่อผู้เสียหายให้ความยินยอมในการทำละเมิด ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายแล้ว การกระทำที่เกิดจากความยินยอมนั้น จึงเป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมายแต่ต้องคำนึงถึงความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย หลักนี้เป็นคำอธิบายของกฎหมายเยอรมัน

(2) หลัก “Volenti Non Fit Injuria” ทำให้อรรถประกอบความผิดในทางละเมิดในส่วนของความเสียหายขาดหายไป กล่าวคือ เมื่อผู้เสียหายให้ความยินยอมในการทำละเมิดแล้วก็ถือว่าผู้เสียหายนั้นประสงค์ให้ความเสียหายนั้นเกิดขึ้นแก่ตน และเมื่อผู้เสียหายต้องการเช่นนั้นจะถือว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นมิได้ เพราะเหตุที่ความเสียหายในทางแพ่งนั้น ผู้ที่จะได้รับความเสียหายอันจะใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนก็มีแต่เฉพาะตัวผู้ให้ความยินยอมเท่านั้น ประชาชนหรือสังคมไม่อาจใช้สิทธิดังกล่าวได้ จึงไม่ต้องนำเรื่องความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนมาพิจารณา หลักนี้เป็นคำอธิบายของกฎหมายฝรั่งเศส

(3) หลัก “Volenti Non Fit Injuria” เป็นข้อต่อสู้ที่จำเลยยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวได้ เมื่อมีการทำละเมิดเกิดขึ้น กล่าวคือ ถ้าเป็นความยินยอมของผู้เสียหายในทางแพ่งแล้ว จำเลยสามารถอ้างความยินยอมของผู้เสียหายขึ้นปฏิเสธความรับผิดชอบของตนได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงความสงบเรียบร้อย

¹⁸ สุพัชรินทร์ อัสวธิดานนท์, “พัฒนาการของหลักกฎหมาย VOLENTI NON FIT INJURIA : ศึกษาการปรับใช้กับประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), น.10-11.

และศีลธรรมอันดีของประชาชน ถือว่าเป็นความต้องการของผู้เสียหายเอง หลักนี้เป็นคำอธิบายของกฎหมายอังกฤษและศาลนำมาใช้ในการตัดสินคดี¹⁹

2.4.2 ความหมายของหลักความยินยอม

นักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมาย “ความยินยอม” (Volenti Non Fit Injuria) ไว้ดังนี้

ศาสตราจารย์จัตติ ตึงศกัทธิ์ ให้ความหมายว่า การจงใจปล่อยให้เหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น โดยไม่ขัดขวางทั้งที่สามารถขัดขวางได้ซึ่งจะต้องเป็นการแสดงความประสงค์ที่จะให้เกิดเหตุการณ์เช่นนั้นขึ้น โดยแสดงออกด้วยการกระทำอย่างหนึ่งโดยตนเองหรือโดยให้ผู้อื่นกระทำแทนตน อันเป็นการแสดงความประสงค์ต่อผู้กระทำเหตุการณ์นั้นให้เข้าใจว่าตนอนุญาตให้ทำ ยกเว้นแต่ในกรณีพิเศษอย่างยิ่งเท่านั้นที่การนิ่งไม่ขัดขวาง อาจถือได้ว่าเป็นความยินยอม เพราะเป็นที่เข้าใจกันโดยปกติทั่วไปว่าการนิ่งเช่นนั้นเป็นการยินยอม และการแสดงออกซึ่งความประสงค์อันถือได้ว่าเป็นความยินยอมนั้นอาจแสดงออกโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายก็ได้²⁰

อาจารย์พจน์ ปุษปาคม ให้ความหมายว่า เป็นความยินยอมที่เกิดจากฝ่ายผู้เสียหายยอมให้กระทำ ไม่ว่าต่อเนื้อตัว ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือสิทธิของตน ความยินยอมโดยแท้จริงแล้วเป็นข้อแก้ตัวของผู้กระทำไม่ใช่สิทธิของผู้กระทำ²¹

อาจารย์เพ็ง เพ็งนิตติ ให้ความหมายว่า เป็นเรื่องและผู้เสียหายยินยอมให้กระทำการประทุษร้ายโดยสมัครใจ หรือยอมเข้าสู่อันตราย ไม่ว่าจะเป็นการทำอันตรายต่อร่างกาย ทรัพย์สิน หรือสิทธิอื่นใด การนิ่งเฉย การไม่ขัดขืน หรือไม่ขัดขวางคัดค้านต่อการกระทำที่เป็นการประทุษร้ายหรือพฤติกรรมนั้นควรที่จะขัดขวาง ห้ามปรามหรือคัดค้าน แต่ไม่ขัดขวาง ไม่ห้ามปราม หรือไม่คัดค้าน ถือว่าเป็นความยินยอมโดยปริยาย²²

ศาสตราจารย์ศักดิ์ สนองชาติ ให้ความหมายว่า เป็นเรื่องและผู้เสียหายยอมให้กระทำหรือยอมต่อการกระทำ หรือเข้าเสี่ยงรับความเสียหาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการให้ความยินยอม ย่อมทำให้การกระทำนั้นไม่เป็นละเมิดตามมาตรา 420 ไม่ว่าผู้เสียหายจะได้รับความเสียหายจากการกระทำอย่าง

¹⁹ พิชัยศักดิ์ หรยางกูร และนริศรา แดงไผ่, “หน่วยที่ 3 หลักความยินยอม,” สืบค้นเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2560, จาก <http://www.stou.ac.th/Schools/Slw/upload/Ex%2040701-3.pdf>

²⁰ เพ็งอ้าง.

²¹ พจน์ ปุษปาคม, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด, (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยมิตรการพิมพ์, 2509), น.254.

²² เพ็ง เพ็งนิตติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิดและความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2543, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อศตยา, 2543), น.106.

ใด และได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างอื่นอย่างใด มากน้อยเพียงใดก็ตาม²³

จากความหมายของความยินยอมที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ไว้ พอสรุปได้ว่า ความยินยอมคือ การแสดงเจตนาของผู้เสียหายหรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้เสียหายที่จะเป็นการยินยอมให้ผู้อื่นมาก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอื่นๆ ของผู้เสียหายนั่นเอง

2.4.3 ลักษณะทางกฎหมายของหลักความยินยอม

ลักษณะทางกฎหมายของหลักความยินยอม ประกอบด้วย

1. ผู้ให้ความยินยอมซึ่งเป็นผู้ได้รับความเสียหายต้องเป็นผู้มีความสามารถในการให้ความยินยอม คือ เข้าใจหยั่งรู้ถึงการกระทำนั้น (reasonable) และรู้คุณค่าของการกระทำว่าดีหรือไม่ เข้าใจถึงธรรมชาติของการกระทำ และผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นได้ และต้องรู้ถึงคุณค่าของการกระทำนั้นจากประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งจะต้องเป็นผู้ใหญ่พอสมควร (maturity)

2. วิธีการให้ความยินยอม กฎหมายมิได้กำหนดแบบไว้ จึงอาจให้โดยแจ้งชัดหรือโดยปริยาย และการนี้ถือว่าเป็นการให้ความยินยอมได้ ถ้าตามพฤติการณ์ทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าเป็นการให้ความยินยอม

3. เงื่อนไขความสมบูรณ์ของความยินยอม พิจารณาจาก

(1) ระยะเวลาการให้ความยินยอมจะต้องมีอยู่ก่อนหรืออย่างน้อยต้องมีในขณะที่กระทำ และมีอยู่ตลอดการกระทำ

(2) ความยินยอมต้องให้แก่ผู้กระทำโดยตรง

(3) การให้ความยินยอมต้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยความสมัครใจ ปราศจากการทำกลล่อลวง หลอกลวง ข่มขู่ หรือสำคัญผิด

(4) การให้ความยินยอมต่อสิ่งหนึ่งไม่หมายความรวมถึงสิ่งอื่นที่เพิ่มหรือแตกต่างกันไป จากที่ผู้เสียหายให้ความยินยอมหรือโดยผู้เสียหายไม่ทราบถึง

(5) ความยินยอมต้องไม่มีเงื่อนไข

(6) ผู้กระทำต้องทราบถึงความยินยอมและได้กระทำด้วยความยินยอมในความผิดที่อ้างความยินยอมได้ ในกรณีที่ผู้กระทำไม่ทราบความยินยอมของผู้เสียหายและได้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ ผู้กระทำไม่อาจอ้างความยินยอมที่ตนไม่ทราบเป็นข้ออ้างได้

²³ ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายโดยย่อ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และความรับผิดชอบละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2547), น.55.

4. ผลของความยินยอม เมื่อการให้ความยินยอมได้กระทำโดยผู้ให้ความยินยอมที่ถูกต้องตามกฎหมาย และใช้วิธีการให้ความยินยอมตลอดจนเงื่อนไขความสมบูรณ์ของความยินยอมถูกต้องครบถ้วนตามหลักความยินยอมโดยสมบูรณ์ ซึ่งผู้กระทำสามารถอ้างหลักความยินยอมไม่เป็นละเมิดได้

5. ข้อยกเว้นหลักความยินยอมไม่เป็นละเมิด อาจมีในกรณีที่เกิดการประทุษกรรมโดยไม่ได้ได้รับความยินยอม แต่ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบ ได้แก่

(1) กรณีมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้นอย่างแท้จริงและแจ้งชัด จำเป็นต้องกระทำก่อนได้รับความยินยอม เช่น การจับคนที่จะฆ่าตัวตายด้วยการกระโดดจากที่สูง โดยมีคีมมัดเท้าข้างไว้ในห้อง

(2) ในกรณีเช่นนั้นวิญญูชนยอมให้ความยินยอม เช่น มีคนโยนระเบิดเข้ามา และระเบิดกำลังจะระเบิดจึงผลักผู้ซึ่งอยู่ข้างๆ ให้ล้มเพื่อหลบแรงระเบิด และการผลักทำให้ผู้นั้นได้รับบาดเจ็บไม่ต้องรับผิดชอบ

(3) ผู้กระทำไม่รู้หรือไม่มีเหตุควรรู้ว่าผู้ถูกกระทำจะไม่ให้ความยินยอมถ้ามีโอกาสถามบุคคลนั้น เช่น แพทย์นำคนเจ็บซึ่งสลบจากอุบัติเหตุเข้าทำการผ่าตัดเพื่อช่วยชีวิต²⁴

2.4.4 บทบาทของหลักความยินยอม

ความยินยอมของผู้เสียหายปรากฏเป็นข้อยกเว้นความรับผิดชอบทั้งในทางแพ่งและทางอาญา การนำหลักความยินยอมมาใช้จึงอาจนำมาใช้ได้ทั้งในทางแพ่งและทางอาญาด้วยเช่นกัน ซึ่งมีความแตกต่างกันในเรื่องวัตถุประสงค์ของการเยียวยาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย

โดยในทางแพ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน ถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นผู้ก่อความเสียหายต้องเยียวยาความเสียหายให้กลับคืนสู่ฐานะเดิม

แต่ในทางอาญา มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมความประพฤติของบุคคลให้อยู่ในสังคมด้วยความสงบเรียบร้อยเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของบุคคลในสังคม

ในระบบกฎหมายของไทยได้นำหลักดังกล่าวมาใช้ทั้งในทางแพ่งและทางอาญา ซึ่งมีหลักการคล้ายกัน คือ การนำความยินยอมของผู้เสียหายมาอ้างเพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบซึ่งผู้กระทำก่อนขึ้น อย่างไรก็ตามการนำมาใช้ในทางแพ่งและในทางอาญา ยังมีความแตกต่างกันในเรื่องความเข้มงวดของการปรับใช้ กล่าวคือ ในทางแพ่งโดยทั่วไปจะพิจารณาว่าผู้เสียหายเข้าใจในผลแห่งความยินยอมหรือไม่ โดยไม่คำนึงว่ามีการขัดต่อสำนึกในศีลธรรมอันดีหรือไม่ ส่วนในทางอาญาจะ

²⁴ อ้างแล้ว เชนเจอร์รที่ 19, น.11.

พิจารณาว่าความยินยอมที่ทำให้การกระทำไม่ผิดกฎหมายนั้นจะต้องไม่ขัดต่อสำนึกในศีลธรรมอันดี มิเช่นนั้นผู้กระทำย่อมผิดกฎหมายอาญา²⁵

2.5 แนวความคิดและความหมายของหลักความรับผิดเด็ดขาด

ต้นกำเนิดของหลักความรับผิดเด็ดขาดนี้ ปรากฏอยู่ในกฎหมายของกลุ่มประเทศคอมมอนลॉว์เป็นหลัก เพราะมีความชัดเจนและใช้บังคับหลักเกณฑ์เหล่านี้มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหลักความรับผิดเด็ดขาดนี้จะปรากฏชัดเจนอยู่ในกฎหมายที่มีการคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชนเป็นส่วนใหญ่

2.5.1 แนวความคิดของหลักความรับผิดเด็ดขาด

หลักความรับผิดเด็ดขาด เป็นหลักความรับผิดที่ยกเว้นจากหลักความรับผิดทางอาญาโดยทั่วไป ที่ต้องการองค์ประกอบภายใน อันได้แก่ เจตนาหรือประมาทเป็นสำคัญ ซึ่งในการใช้หลักความรับผิดดังกล่าวนี้ในกฎหมายต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศคอมมอนลॉว์ จะไม่พิจารณาถึงสภาวะทางจิตใจที่ก่อให้เกิดความรับผิดในลักษณะของการจงใจ อันได้แก่ เจตนาและประมาท แต่จะพิจารณาในแง่ของการกระทำและผล โดยหลักการนี้ถูกนำมาใช้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน หรือการประกอบวิสาหกิจในลักษณะที่เสี่ยงจะก่อให้เกิดอันตรายต่อสาธารณชนขึ้นได้ ซึ่งต้องอาศัยความระมัดระวังและความชำนาญอย่างสูงในการประกอบกิจการดังกล่าว แต่ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังให้เพียงพอ ทำให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนส่วนรวม จึงทำให้เกิดการบัญญัติกฎหมายเพื่อจะลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าว โดยอาศัยหลักความรับผิดเด็ดขาด มาเป็นตัวกำหนดฐานความผิดนั้นๆ และเพื่อเป็นการปรามบุคคลอื่นไม่ให้กระทำการอย่างใดอันทำให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ส่วนรวมด้วย²⁶

2.5.2 ความหมายของหลักความรับผิดเด็ดขาด

ความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) หมายถึง หลักความรับผิดทางอาญาที่กำหนดให้บุคคลผู้กระทำการอันละเมิดต่อกฎหมายต้องรับผิดต่อผลอันเกิดจากการกระทำนั้นๆ ที่ตนเองมิได้มีเจตนาที่จะกระทำการดังกล่าว หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าเป็นความรับผิดที่เกิดขึ้น ทั้งๆที่ผู้กระทำมิได้มีส่วนร่วมกระทำผิดในทางจิตใจเลย นั่นคือ สภาวะทางจิตใจ (mental state) ของผู้ละเมิดต่อบทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดดังกล่าวขณะกระทำไม่อาจที่จะดำเนินได้ ไม่ว่าจะเป็

²⁵ สิริลักษณ์ นิตภัทรกุล, “การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555), น.51.

²⁶ ปาริชาติ สังฆมาศ, “หลักความรับผิดเด็ดขาดตามประมวลกฎหมายอาญา,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549), น.65.

เจตนาหรือประมาท ดังนั้นข้อต่อสู้ที่ใช้ปฏิเสธความรับผิดทางอาญาโดยทั่วไป เช่น การขาดเจตนา (lack of intention) ความไม่รู้ข้อเท็จจริง หรือความสำคัญผิด ก็ไม่อาจนำมาใช้แก้ตัวได้ทั้งสิ้น แต่ก็มิได้หมายถึงว่าข้อต่อสู้อื่นๆ ที่เหลือนั้นไม่อาจที่จะนำมาใช้ปฏิเสธความรับผิดได้ เช่น ความอ่อนอายุ (infancy) หรือการกระทำด้วยความจำเป็นเพราะตกอยู่ภายใต้การบังคับอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้²⁷ ซึ่งหลักความรับผิดเด็ดขาดนี้มีหลักเกณฑ์พื้นฐานโดยทั่วไป ดังนี้

1) เป็นหลักความรับผิดที่มีพื้นฐานมาจากหลักความรับผิดเพื่อละเมิดในทางแพ่ง อันเป็นที่มาแรกเริ่มของหลักความรับผิดในปัจจุบัน โดยปรากฏในรูปของการละเมิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณะ เช่น ความเสียหายที่เกิดจากการประกอบกิจการในลักษณะที่เสี่ยง ที่จะก่อให้เกิดอันตรายแก่สาธารณะ ซึ่งจะก่อให้เกิดความรับผิดแก่ผู้ประกอบการ แม้ว่าจะไม่มีเจตนาที่จะกระทำการเช่นนั้น เช่น เจ้าของโรงงานจะต้องรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการที่โรงงานของตนได้ก่อให้เกิดสภาพน่าเสียแก่สภาวะแวดล้อม หรือก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่สาธารณะ เป็นต้น

2) จะต้องรับผิดเด็ดขาดแม้ไม่มีเจตนาก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น และได้ใช้ความระมัดระวังอันเป็นปกติวิสัย และไม่ประมาทในกิจการนั้นก็ตาม คือ เป็นการนำหลักเรื่องประมาทแล้วก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่สาธารณะ แต่เป็นประมาทในลักษณะที่ไม่อาจดำเนิน สภาวะแห่งจิตใจผู้กระทำได้ เพราะว่าได้ใช้ความระมัดระวังตามปกติวิสัยของวิญญูชน โดยทั่วไปแล้ว แต่กฎหมายก็ยังกำหนดให้มีความผิดโดยเด็ดขาด และกำหนดมาตรฐานของความระมัดระวังไว้สูงกว่าการกระทำโดยประมาทแบบทั่วไป นั่นคือ ผู้กระทำจะต้องใช้ความระมัดระวังในระดับที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น จึงจะแก้ตัวให้พ้นความผิด ในกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นแก่สาธารณะได้ ถ้าหากใช้ความระมัดระวังสูงสุดแล้ว เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นจะมาแก้ตัวว่าไม่มีเจตนาไม่ได้ เพราะเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สาธารณะชน ดังนั้นจึงเป็นการชอบที่จะป้องกัน โดยกำหนดมาตรฐานความระมัดระวังไว้สูงสุดเสียก่อนดีกว่าที่จะปล่อยให้สาธารณะชนต้องอยู่ในสภาวะที่เสี่ยงต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้น โดยไม่อาจที่จะบำบัดได้ ซึ่งจะพบเห็นหลักเกณฑ์เช่นว่านี้ในกฎหมายที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าและโภคภัณฑ์ออกไปสู่สาธารณะ เช่น อาหารและยา

3) ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริงทั่วไป ไม่เป็นข้อแก้ตัวให้พ้นความรับผิดเด็ดขาดนี้ได้ นั่นคือ บุคคลจะมีความรับผิดทางอาญาได้ก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา แต่ถ้าหากบุคคลได้กระทำการอันที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด โดยสำคัญผิดว่าตนเองมีอำนาจกระทำได้โดยชอบและไม่ประมาทในการที่สำคัญผิดนั้นแล้ว จะถือว่าบุคคลนั้นมีเจตนาที่จะละเมิดกฎหมายมิได้ แต่ในเรื่อง

²⁷ จิตติ ดิงสภักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กรุงสยามพริ้นติ้งกรุ๊ป, 2536), น.293.

ความคิดเด็ดขาดนี้เป็นหลักที่ยกเว้นหลักในเรื่องเจตนา ดังนั้นความมีเจตนาหรือไม่มีเจตนาแล้ว ย่อมจะอ้างความสำคัญผิดขึ้นมาแก้ตัวเพื่อปฏิเสธให้พ้นความรับผิดชอบไม่ได้เช่นกัน ซึ่งก็รวมไปถึง ความไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความคิด ที่จะยกมาเป็นข้อแก้ตัวให้หลุดพ้นความรับผิดชอบไม่ได้เช่นกัน²⁸

4) ต้องมีการกระทำ คือ เป็นความรับผิดชอบที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทำ แต่บางทีไม่มีการกระทำก็ต้องรับผิดชอบด้วย เช่น กรณีความรับผิดชอบทางอาญาอันเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น ความหมายของหลักเกณฑ์ข้อนี้ก็คือ ต้องมีการกระทำอันกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด ซึ่งในกรณีนี้หากว่าไม่มีการกระทำก็ไม่มีทางที่จะมีความรับผิดชอบเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะบทบัญญัติความรับผิดชอบเด็ดขาดนี้กำหนดการกระทำที่เป็นความผิดไว้ต่างกันในเรื่องเจตนาที่จะกระทำผิด และประมาทออกไป จึงเหลือเฉพาะองค์ประกอบที่การกระทำทางกายภาพเท่านั้น ถ้าหากไม่มีการกระทำก็ไม่มี ความรับผิดชอบเกิดขึ้น ทั้งนี้ในการกระทำความผิดแล้วแม้จะไม่มีเจตนาประสงค์ต่อผลก็ต้องรับผิดชอบแล้ว ผู้กระทำยังต้องรู้สำนึกในการกระทำของตนด้วย ทั้งนี้เพราะถ้าหากไม่รู้สำนึกในการกระทำของตนแล้วจะถือว่ามีการกระทำไม่ได้ และย่อมถือได้ว่าไม่มีความรับผิดชอบในบทบัญญัติความรับผิดชอบเด็ดขาดนี้ด้วย นอกจากนี้การกระทำยังรวมถึงการละเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลอันละเมิดต่อกฎหมายอีกด้วย ดังเช่น จะเห็นได้จากการที่กฎหมายกำหนดให้บุคคลต้องใช้ความระมัดระวังสูงสุดในการ ประกอบกิจการที่เสี่ยงจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่สาธารณชนโดยส่วนรวม หากว่าบุคคลดังกล่าว มิได้ใช้ความระมัดระวังเช่นว่าเพียงพอ (คือละเว้นไม่กระทำ) เมื่อเกิดผลอันละเมิดต่อกฎหมายขึ้นมา ย่อมต้องมีความรับผิดชอบโดยเด็ดขาด²⁹

5) การกำหนดการกระทำที่ต้องรับโทษโดยเด็ดขาดนี้ ใช้หลัก “concept of criminal culpability” หรือการกระทำที่น่าตำหนิทางอาญา หลักนี้เป็นหลักที่อาศัยองค์ประกอบอื่นด้วย มิใช่ อาศัยเฉพาะหลักสภาวะจิตใจที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางอาญาในลักษณะของการจงใจอย่างเดียว ปกติแล้วหลักพฤติกรรมที่น่าตำหนิในทางอาญา (criminal culpability) ที่จะก่อให้เกิดความรับผิดชอบ หมายถึง การกระทำโดยมีเจตนาร้าย ที่จะก่อให้เกิดผลอันเป็นความผิดขึ้น แต่จะเห็นว่าหลักเกณฑ์นี้ ไม่ได้ใช้เฉพาะการกระทำโดยเจตนาอย่างเดียว การกระทำโดยไม่มีเจตนา เช่น การกระทำโดย ประมาท ก็ถือได้ว่าผู้กระทำมีสภาวะทางจิตใจที่น่าตำหนิเช่นกัน และถือว่าเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ด้วย ยิ่งกว่านั้นได้มีการยอมรับว่าการกระทำที่กฎหมายถือว่าต้องรับผิดชอบโดยเด็ดขาดนี้ถือได้ว่า เป็น

²⁸ เพิ่งอ้าง, น.211.

²⁹ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 26, น.69-70.

สิ่งที่เพียงพอที่จะถือได้ว่าน่าตำหนิและก่อให้เกิดความรับผิดชอบในทางอาญาได้ ถ้าหากว่าได้กระทำ โดยก่อให้เกิดผลอันละเมิด³⁰

6) สิ่งที่จะถือเป็นความผิด นั้นเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด คือ เป็นการกำหนดหน้าที่ ที่จะต้องใช้ความระมัดระวังอย่างสูงในระดับที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ ปกติพฤติกรรมที่ ก่อให้เกิดความเสียหาย แม้ผู้กระทำไม่มีทั้งเจตนาและประมาทนั้นกฎหมายจะไม่เอาผิดหรือกำหนด โทษ เพราะโดยทั่วไปแล้ว พฤติกรรมอันนั้น ไม่สามารถที่จะตำหนิสถานะแห่งจิตใจผู้กระทำได้ แต่ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นกับสาธารณะและกระทบกระเทือนต่อความสงบสุขของส่วนรวม แล้ว กฎหมายก็จำเป็นต้องกำหนดเอาสถานะทางจิตใจของผู้กระทำในระดับที่ไม่น่าตำหนิในการกระทำ ตามปกติให้เป็นสิ่งที่น่าตำหนิ และต้องมีความรับผิดชอบดังกล่าวมาแล้ว นั่นคือ เป็นการกำหนดหน้าที่ ที่จะต้องใช้ความระมัดระวังไว้สูงกว่าบุคคลพึงมีความปกติวิสัยในการประกอบกิจการเช่นนั้น เช่น บุคคลผู้ประกอบกิจการที่เสี่ยงต่อการที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่สาธารณชนโดยส่วนรวม จำต้องมีความรับผิดชอบอย่างเด็ดขาดต่อผลของความเสียหายที่เกิดขึ้น แม้ว่าตนจะได้อาศัยความ ระมัดระวังตามปกติและไม่ประมาทก็ตาม เพราะตนเองมีหน้าที่ที่ต้องใช้ความระมัดระวังใน ระดับสูงกว่านั้นเป็นอย่างยิ่ง ที่จะไม่ให้ผลนั้นเกิดขึ้นมา เช่น การก่อให้เกิดความเสียหายและเน่าเสีย แก่แม่น้ำ โดยการที่สารพิษเกิดจากการผลิตสินค้าของโรงงาน ได้รั่วซึมลงไปในแม่น้ำต่างๆที่ได้มี การใช้ความระมัดระวังตามปกติและไม่ประมาท ในกรณีเช่นนี้เจ้าของโรงงานต้องมีความรับผิดชอบต่อ ผลของความเสียหายที่เกิดขึ้นดังกล่าว จัดว่าเป็นส่วนผิดที่กำหนดขึ้น โดยกฎหมาย ซึ่งเป็นเหตุผล ทางเทคนิค ในการใช้กฎหมายควบคุมสังคมบนพื้นฐานแห่งการคุ้มครองผลประโยชน์ในสังคมใน การรักษาความมั่นคงทั่วไป³¹

7) การกระทำที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบ โดยเด็ดขาดนี้ จัดเป็นการกระทำที่กระทบ ต่อความรู้สึกทางศีลธรรม เช่นเดียวกับการกระทำผิดทางอาญาโดยทั่วไป แต่มีลักษณะเป็นไปใน ทางอ้อมไม่ชัดเจน ซึ่งโดยทั่วไปการกระทำที่เป็นลักษณะเป็นความผิดในตัวเอง จะเป็นการกระทำที่ชัด กับความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เช่น การฆ่าคน การทำร้าย หรือการลักเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปเป็นของตน ซึ่งมองเห็นได้ชัดเจนในตัวเอง แต่การกระทำที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบ โดยเด็ดขาดนั้นจัดว่าเป็น สิ่งที่กฎหมายบัญญัติขึ้นให้เป็นผิด อันเป็นเหตุทางเทคนิคที่จะร่างบทบัญญัติของกฎหมายออกมา เพื่อรักษาความสงบสุขของสังคม ตามความเหมาะสมของสภาพสังคมที่เป็นอยู่ ซึ่งเราจะเห็นว่า สังคมจะสงบเรียบร้อยอยู่ได้ ก็เพราะสมาชิกของสังคมปฏิบัติต่อกันอย่างถูกต้อง ซึ่งในบางกรณีเมื่อ เกิดการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคม และไม่อาจตำหนิหรือลงโทษผู้กระทำได้ด้วย

³⁰ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 26, น.72-73.

³¹ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 26, น.73.

กฎเกณฑ์ทางศีลธรรมที่มีอยู่ ก็ต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ทางศีลธรรม (กฎหมาย) ขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจะบังคับอันตรายอันเกิดขึ้น และเผชิญหน้าต่อสาธารณะอยู่ให้หมดสิ้นไป หรือบรรเทาลง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การกระทำที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบ แม้ไม่มีเจตนาจัดเป็นการกระทำที่กระทบต่อความรู้สึกทางศีลธรรมอย่างหนึ่งแต่เป็นไปในทางอ้อมมองเห็นไม่ชัดเจน³²

2.6 ประวัติความเป็นมาของธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันที่ระดมเงินออมจากผู้มีเงินออมรายละเล็กน้อยให้มารวมอยู่ในที่เดียวกันเป็นเงินก้อนใหญ่เพียงพอต่อการนำไปลงทุนประกอบธุรกิจการค้า และเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการประกอบธุรกิจ หากปราศจากธนาคารพาณิชย์แล้ว เงินออมที่อยู่ในมือผู้ออมรายละเล็กรายละน้อยอาจไม่เพียงพอต่อการลงทุนซึ่งไม่อาจก่อให้เกิดการลงทุน ผู้ออมเสียโอกาสจากการนำเงินไปใช้ให้เกิดประโยชน์ หมายความว่ารายได้ที่อาจจะได้รับเป็นค่าดอกเบี้ยเงินฝากย่อมไม่เกิดขึ้น ระบบเศรษฐกิจโดยรวมจะเลวลงเนื่องจากไม่มีการลงทุนเพิ่ม เพื่อเพิ่มผลผลิต³³

2.6.1 ประวัติความเป็นมาของธนาคารพาณิชย์ในต่างประเทศ

คำว่า “ธนาคาร” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Bank” ซึ่งมาจากภาษาอิตาเลียนว่า “Banco” ซึ่งแปลว่าม้านั่ง (Bench) เนื่องจากผู้มีเงินให้แลกมักนั่งอยู่บนม้านั่ง ประวัติของธนาคารในระดับสากลเชื่อกันว่าธนาคารเริ่มกันในอารามกว่า 3,000 ปีก่อนคริสตกาล³⁴

ในสังคมสมัยโบราณประมาณ 3,900 ปีก่อนคริสต์ศักราช มีการดำเนินกิจการธนาคารในประเทศอียิปต์โบราณ โดยประชาชนนำวัวมาฝากและได้รับหลักฐานการฝากไว้ โดยที่วัวเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนไปด้วย กิจกรรมเกี่ยวกับการเก็บรักษาทรัพย์สินและการให้กู้ยืมเช่นนี้มีการประกอบธุรกิจด้วยเช่นกันในแคว้นบาบิโลน (Babylone) ในอารามแดงแห่งอูรุก (Uruk) ซึ่งมีอายุประมาณ 3,400 ปี ถึง 3,200 ปีก่อนคริสต์ศักราช โดยที่อารามมีที่ดินกว้างขวาง นักบวชจึงให้เช่าที่ดินนั้นเพื่อทำการเกษตร นอกจากนี้อารามยังมีสินทรัพย์จำนวนมากซึ่งมีผู้นำมาถวายอุทิศแก่เทพเจ้า นักบวชจึงนำออกหาผลประโยชน์อีกด้วย ต่อมาจึงมีการให้กู้ยืมเมล็ดพืชธัญญาหาร ให้ยืมปศุสัตว์ โดยมีการคิดค่าตอบแทน เมื่อกิจการธนาคารเจริญขึ้นมาก พ่อค้าสามารถฝากสินทรัพย์ไว้

³² อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 26, น.74.

³³ อรุณี นรินทรกุล ณ อยุธยา, การบริหารธนาคารพาณิชย์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2558), น.5.

³⁴ กฤษฎา สังขมณี, การเงินและการธนาคาร, (กรุงเทพมหานคร : เรื่องแต่งการพิมพ์, 2550), น.258.

กับอารามและรับแผ่นดินเผา จารีกรายการที่ฝากไว้เป็นหลักฐาน เพื่อนำไปขอเบิกจ่ายสินทรัพย์ที่ฝากไว้กับสาขาของอารามได้ หลังจากนั้นแล้วก็มีพวกฆราวาสมีที่ดินและฐานะดี ดำเนินธุรกิจธนาคารเช่นกัน กิจกรรมธนาคารของแคว้นบาบิโลนเลิกไป เนื่องจากสงครามและอาณาจักรแตกแยกกัน ต่อมาประมาณ 400 ปีก่อนคริสต์ศักราช มีธนาคารเกิดขึ้นในกรุงเอเธนส์และโรม ซึ่งเป็นเมืองที่มีความเจริญและร่ำรวยมากในขณะนั้น กิจกรรมธนาคารยังคงเริ่มจากอารามเช่นกัน โดยมีนักบวชชายหญิงเป็นผู้ดำเนินการ การรับฝากเงินและของมีค่าส่วนใหญ่ ก็เพื่อความปลอดภัยจากความไม่สงบในเมือง หรือจากภัยสงคราม มีการรับแลกเงิน การให้กู้ การออกตั๋วเงินตามจำนวนเงินที่ฝากไว้ ตั๋วเงินพวกนี้สามารถนำไปชำระหนี้หรือจ่ายเงินในเมืองอื่นได้ การที่มีกฎหมายบางอย่างควบคุมจึงทำให้ธุรกิจธนาคารดำเนินไปได้ด้วยดี จึงมีผู้ประกอบการเพิ่มขึ้นทั้งที่เป็นเอกชนและผู้ปกครองรัฐ จนมีธนาคารตั้งอยู่ทุกมณฑล จนเมื่ออาณาจักรโรมสลายตัวลง ภาวะการณ์ค้าเสื่อมลง กิจกรรมธนาคารเสื่อมลงตามไปด้วย³⁵

ในสมัยกลาง อันเป็นระยะเวลาระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 4 จนถึง 14 นั้น เมื่ออำนาจการปกครองของอาณาจักรโรมันล่มสลาย ทวีปยุโรปจึงแตกแยกเป็นแคว้นต่างๆ อย่างมากมายและเกิดการรบเพิ่มขึ้น บรรดาผู้มีอำนาจและที่ดินต่างก็สร้างป้อมปราสาทและสะสมกำลังทหารรวมทั้งอัศวินขึ้นทั่วไป สภาพที่กล่าวนี้ไม่เอื้ออำนวยต่อการค้าและการธนาคาร จนกระทั่งเกิดสงครามครูเสดขึ้น การส่งทหารและอัศวินไปรบ ทำให้บรรดาเจ้าผู้ครองแคว้นต้องการเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการสะสมกำลังอาวุธ และเพื่อใช้ในสงคราม การให้กู้ยืมจึงเกิดขึ้น นอกจากนี้บรรดาทหารที่ไปรบและถูกจับก็ต้องส่งเงินไปเป็นค่าไถ่ตัวก็ดี การส่งทรัพย์สินที่ยึดได้ในสงครามกลับประเทศก็ดี ทำให้เกิดมีการใช้บริการธนาคารมากขึ้น กิจกรรมธนาคารจึงฟื้นตัว หลังจากยุคนี้แล้วก็มี การส่งเงินและของมีค่าไปยังคริสตจักรแห่งโรมมากขึ้น ทำให้ธุรกิจธนาคารของเอกชนในอิตาลีเจริญขึ้น ธนาคารที่มีชื่อเสียงได้แก่ ธนาคารแห่งเวนิส (Bank of Venice) ซึ่งตั้งขึ้นประมาณ ค.ศ. 1157 รัฐบาลนี้ให้รัฐบาลที่กู้จากประชาชน ธนาคารแห่งนี้จึงไม่มีการใช้เช็คหรือออกตั๋วสัญญาใช้เงิน แต่ใช้รายการที่บันทึกในบัญชีไอออนเงิน จนใน ค.ศ. 1587 จึงได้รับฝากเงิน³⁶

นอกจากนี้ ก็มีธนาคารแห่งบาเซิลน่า ตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1400 ธนาคารแห่งเจนัว ตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1407 ธนาคารแห่งอัมสเตอร์ดัมตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1609 ธนาคารเหล่านี้ มีส่วนช่วยเหลือพ่อค้าในกิจการค้าทำให้เมืองต่างๆ ได้กลายเป็นศูนย์กลางการค้า ในสมัยนั้นธนาคารพวกนี้รับฝากเงินหรือทำธุรกรรมทางการเงินระหว่างบัญชีของธนาคาร หรือที่เจ้าของบัญชีออกคำสั่งจ่ายเงินจากบัญชี เป็นต้น

³⁵ พิรภัทร ฝอยทอง, “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับธนาคารพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), น.6-7.

³⁶ เพิ่งอ้าง, น.7.

กิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศอังกฤษนั้น ดูเหมือนพวกยิวที่เข้าไปอยู่ในประเทศอังกฤษ ในยุคพระเจ้าวิลเลียมผู้พิชิตเป็นผู้ดำเนินธุรกิจให้กู้ยืม โดยมีที่ดิน เพชร พลอย ของมีค่าเป็นประกัน แต่คิดดอกเบี้ยสูงมาก เมื่อภัยศึกริชและพวกขุนนางคิดหนีมากเข้าจึงจับไล่พวกยิวออกไป หลังจากนั้นช่างทองชาวฟลอเรนซ์ เวนิส และเฮนัว ได้เข้ามาดำเนินธุรกิจธนาคารแทนในคริสต์ศตวรรษที่ 14 รวมทั้งทำอาชีพช่างทองและตั้งโรงรับจำนำด้วย โดยประกอบอาชีพอยู่ที่ถนนลอมบาค บริเวณนี้จึงกลายเป็นศูนย์กลางทางการเงินการธนาคารในเวลาต่อมา³⁷

ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 ชาวลอมบาคทำธุรกิจเกี่ยวกับทองและของมีค่าอื่นๆ มีที่เก็บเงินทองที่แข็งแรงมั่นคง จึงดำเนินธุรกิจรับฝากเงินทอง ของมีค่า และออกไปรับให้ เรียกว่า “Goldsmith’s Note” ใบรับฝากนี้สามารถโอนกันได้ ด้วยการสลักหลังและส่งมอบ ต่อมาจึงได้กลายเป็นบัตรธนาคาร (Bank Note) ที่ใช้ชำระหนี้ได้ พวกช่างทองมีประสบการณ์จากการดำเนินงานว่า เงินทองที่นำมาฝากนั้นก็เพื่อความปลอดภัยจึงไม่ค่อยมีคนถอนคืน จึงต่างพากันเก็บบางส่วนไว้ สำหรับผู้ที่ต้องการจะถอนไปแล้วนำบางส่วนออกให้กู้และเรียกเก็บดอกเบี้ย โดยเป็นธุรกิจที่ดีมาก พวกนายช่างทองก็เลิกอาชีพเป็นช่าง หันมาประกอบอาชีพเป็นนายธนาคารแทน ต่อมาเมื่อมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ระบบธนาคารของประเทศอังกฤษจึงมีการพัฒนาวิธีการดำเนินงานและบริการด้านการเงินอย่างมากมายในยุคนั้น ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ธุรกิจธนาคารได้เริ่มนำเอาวิธีการดำเนินงานบางอย่างเข้ามาดำเนินงาน จนถือได้ว่าเป็นกำเนิดของเทคนิคการธนาคารที่สมบูรณ์ในเวลาต่อมา ได้แก่การรับฝากเงินประเภทต่างๆ การใช้เช็คสั่งจ่ายเงิน การออกตั๋วแลกเงินที่โอนกรรมสิทธิ์ได้ การออกบัตรธนาคารที่เรียกกันว่าแบงก์ หรือธนบัตรในปัจจุบัน การรับซื้อตั๋วเงินทางการค้า เป็นต้น ด้วยเครื่องมือในการดำเนินธุรกิจดังกล่าว ประกอบเข้ากับระบบเศรษฐกิจแบบเปิด หรือเศรษฐกิจแบบทุนนิยมซึ่งทำให้ธนาคารมีอิสระในการดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ในกรอบของกฎหมายและระเบียบประเพณีของนายธนาคารที่ดีที่พึงปฏิบัติ จึงทำให้ธนาคารเข้ามามีฐานะเป็นตัวกลางและเป็นแหล่งเงินทุนระยะสั้นที่สำคัญ การพัฒนาเทคนิคการธนาคารของประเทศอังกฤษซึ่งได้ผลดี มีระเบียบการปฏิบัติและการควบคุมก็ได้กลายเป็นแบบฉบับของการดำเนินงานธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน³⁸

2.6.2 ประวัติความเป็นมาของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

วิวัฒนาการของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย เริ่มขึ้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเปิดประตูการค้ากับต่างประเทศในปี พ.ศ. 2398 โดย Sir John Bowring ชาวอังกฤษในขณะนั้นเป็น Governor ของฮ่องกง ได้เขียนจดหมายมาขอเปิดการค้าติดต่อกันระหว่าง

³⁷ เฟิ่งอ๋าง, น.8.

³⁸ เฟิ่งอ๋าง, น.8-9.

ประเทศอังกฤษกับประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชสาส์นตอบตกลง ในสมัยนั้นไทยจึงเริ่มมีการค้าขายกับต่างประเทศขึ้น

ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ (Hongkong and Shanghai Banking Corporation) ซึ่งมีสำนักงานอยู่ในฮ่องกงเริ่มมองเห็นช่องทางที่จะขยายตลาด จึงแต่งตั้งให้พ่อค้าชาวเยอรมันเจ้าของบริษัท Pickpenpack Thies and Co ที่อยู่ในประเทศไทยทำหน้าที่เป็นตัวแทนขึ้นต้นก่อน หลังจากนั้นอีก 23 ปี ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ได้ดำเนินการขอจัดตั้งสำนักงานของธนาคารในกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2431 ในรูปของธนาคารสาขาของธนาคารต่างประเทศ มีนาย J.R.M. Smith ทำหน้าที่เป็นเอเยนต์ นายสมิธเริ่มติดต่อกับรัฐบาล โดยดำเนินการขอให้กรมสรรพากรยอมรับบัตรของธนาคารในการชำระภาษี การออกบัตรของธนาคารในขณะนั้นเป็นเรื่องที่ไม่เคยมีมาก่อนในประเทศไทย ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้เป็นแห่งแรกที่ออกบัตรในประเทศไทย นายสมิธได้พยายามให้สถาบันต่างๆยอมรับบัตรของตน จนกระทั่งได้รับความสำเร็จในปลายเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2431 คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในขณะนั้น ได้มีพระบรมราชานุญาตให้กรมสรรพากร และกรมศุลกากรรับบัตรที่ออกโดยธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ได้อย่างไรก็ตามในระยะนั้นบัตรของธนาคารไม่สามารถใช้ชำระแก่พ่อค้าได้ จุดมุ่งหมายของธนาคารในระยะแรกเพื่อบริการด้านการเงิน (financial service) การค้าต่างประเทศ เนื่องจากขณะนั้นไม่มีธนาคารคู่แข่ง ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้จึงประกอบธุรกิจธนาคารเกือบทั้งหมดแต่เพียงผู้เดียว ลูกค้าเงินฝากของธนาคารในระยะแรกเริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2433 มีบัญชีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระเจ้าลูกเธอ และลูกยาเธอ รวมทั้งหมด 14 บัญชี ในจำนวนบัญชีทั้งหมด 355 บัญชี

หลังจากมีการจัดตั้งธนาคารสาขาของธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ ในปี พ.ศ. 2431 แล้ว ได้มีการจัดตั้งธนาคารในลักษณะเดียวกันอีก 2 แห่ง คือ ธนาคารชาเตอร์ (The Chartered Bank Ltd.) ของอังกฤษ ในปี พ.ศ. 2437 และธนาคารแห่งอินโดจีน (Banque de L' Indochine Ltd.) ของฝรั่งเศส ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2440 กล่าวได้ว่าในระยะเริ่มต้นของการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ธุรกิจการธนาคารพาณิชย์อยู่ภายใต้การประกอบการของธนาคารต่างชาติ

ธนาคารพาณิชย์ของคนไทย เริ่มเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประสงค์ที่จะปรับปรุงการค้าและการเศรษฐกิจของประเทศไทยให้รอดหน้าพัดเทียมนานาประเทศ จึงทรงดำริจัดตั้งธนาคารของคนไทยขึ้นเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2447 แต่เพื่อให้คนไทยเกิดความนิยมใน “แบงก์” อันเป็นของใหม่ จึงให้เรียกธนาคารที่ทรงจัดตั้งขึ้นว่า “บุคคัลลีย์” (Book Club) เป็นการชั่วคราวก่อน เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2449 ได้รับพระบรมราชานุญาตพิเศษ (Royal Charter) โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้จดทะเบียน “บุคคัลลีย์” เป็นบริษัท “แบงก์สยามกัมมาจลทุนจำกัด” (Siam Commercial Bank Company Limited) มีทุนเริ่มแรก 3,000

หุ้น มูลค่าหุ้นละ 1,000 บาท ในที่สุดได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ธนาคารไทยพาณิชย์จำกัด” เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2482

ในระหว่างจัดตั้งธนาคารไทยพาณิชย์ได้มีการเปิดธนาคารของคนไทยอีก 3 แห่ง คือ ธนาคารหวังหลีจัน จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2476 ธนาคารแห่งเอเชีย จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2482 และธนาคารนครหลวง จัดตั้งในปี พ.ศ. 2484

ระยะหลังจากนั้นเป็นการพัฒนาระบบการธนาคารในประเทศไทย มีคอมพรอดอร์ (Compradore) เกิดขึ้น ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการเงินกู้แก่บริษัท ห้างร้าน พ่อค้า และประชาชน สมัยนั้นธนาคารพาณิชย์ของต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวยุโรปไม่มีความเข้าใจภาษาไทย และไม่มีความรู้ถึงสถานการณ์การค้าในท้องถิ่นที่ธนาคารพาณิชย์ตั้งอยู่ จึงจำเป็นต้องจ้างนักธุรกิจที่กว้างขวาง โดยเฉพาะชาวจีนเพื่อให้มาเป็นคอมพรอดอร์ของธนาคาร คอมพรอดอร์จะต้องนำเงินมาฝากไว้กับธนาคารก่อนหนึ่งที่มาพอสมควร เพื่อสามารถค้ำประกันเงินกู้ให้แก่ผู้มาขอกู้เงินธนาคารได้ โดยคำแนะนำของคอมพรอดอร์ จะได้รับค่าตอบแทน 2 ฝ่าย คือ ได้เงินเดือนจากธนาคาร (ปัจจุบันได้เป็นเปอร์เซ็นต์ต่อปริมาณสินเชื่อ และเลิกใช้ไปมากแล้วยังคงมีเฉพาะบางธนาคารเท่านั้น) และได้ค่านายหน้าจากลูกค้าที่ตนแนะนำมากู้เงิน

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ธนาคารต่างประเทศในประเทศไทยถูกรัฐบาลไทยริบเป็นเหตุให้คนไทยเปิดกิจการธนาคารเพิ่มขึ้นอีก 5 แห่ง คือ ธนาคารมณฑล ในปี พ.ศ. 2485 ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์ กับธนาคารกรุงเทพ ในปี พ.ศ. 2488 โดยถือโอกาสจ้างคนที่เคยดำเนินกิจการกับชนต่างชาติมาดำเนินการแทน จากความรู้ความชำนาญทางด้านการบริหารของบุคคลดังกล่าวทำให้ธนาคารที่จัดตั้งขึ้นใหม่ดำเนินไปได้ด้วยดี³⁹

2.7 การเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์

ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าสถาบันการเงินถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการทำธุรกรรมของสถาบันการเงิน ทั้งนี้ เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวสามารถพิสูจน์ลักษณะของผู้ที่เป็นลูกค้าของสถาบันการเงินในแต่ละรายได้ อีกทั้งยังทำให้ทราบถึงพฤติกรรมในการเข้ารับบริการจากสถาบันการเงินต่างๆ ซึ่งแต่เดิมก่อนที่จะมีการให้ความสำคัญใน

³⁹ อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 33, น.8-10.

การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้น สถาบันการเงินจะมีนโยบายในการเก็บรักษาข้อมูลลูกค้าไว้เป็นความลับ และประพฤติดุติปฏิบัติต่อกันเรื่อยมาจนกลายเป็นจารีตประเพณี⁴⁰

2.7.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ขอใช้บริการ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการของธนาคารพาณิชย์มีหลายช่องทาง โดยธนาคารพาณิชย์จะจัดทำแบบฟอร์มการสมัครใช้บริการทั้งที่เป็นกระดาษ การสมัครใช้บริการทางโทรศัพท์ และการสมัครใช้บริการทางเว็บไซต์ธนาคารจัดทำขึ้น โดยกรณีที่ผู้ขอใช้บริการสมัครขอใช้บริการ โดยการกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มที่เป็นกระดาษนั้น ผู้ขอใช้บริการอาจกรอกและส่งทางไปรษณีย์หรือกรอก ณ ที่ทำการของธนาคารก็ได้

ในกรณีที่กรอกใบสมัครใช้บริการหรือคำร้องขอใช้บริการ ณ ที่ทำการของธนาคาร ผู้ใช้บริการจะต้องลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพนักงานธนาคาร แต่ในกรณีที่สมัครใช้บริการทางไปรษณีย์นั้น (จะมีได้ต่อเมื่อผู้ใช้บริการได้เคยสมัครใช้บริการอื่นกับธนาคารมาก่อนแล้ว ธนาคารจึงจะนำลายมือชื่อมาเปรียบเทียบกับความถูกต้องได้) ผู้ใช้บริการจะต้องลงลายมือชื่อในใบสมัครใช้บริการหรือคำร้องขอใช้บริการเช่นกัน โดยธนาคารสามารถตรวจสอบความถูกต้องของลายมือชื่อของผู้ใช้บริการได้จากตัวอย่างลายมือชื่อที่ผู้ใช้บริการได้ให้ไว้ในการสมัครใช้บริการอื่นๆ ก่อนหน้าการสมัครใช้บริการนี้ เช่นเดียวกับการสมัครใช้บริการทางโทรศัพท์หรือเว็บไซต์ของธนาคาร ผู้ใช้บริการจะต้องเคยสมัครใช้บริการอื่นๆ กับธนาคารและได้ให้ข้อมูลส่วนบุคคลกับธนาคารมาก่อน และธนาคารจะใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการมาตั้งเป็นคำถามเพื่อให้ผู้บริการตอบข้อมูลส่วนบุคคลของตนให้ถูกต้องตามข้อมูลที่เคยให้ไว้กับธนาคาร เพื่อยืนยันว่าตนได้เคยให้ข้อมูลส่วนบุคคลกับธนาคาร ในการใช้บริการอื่นไว้แล้วจริง เช่น คำถามเกี่ยวกับชื่อนามสกุล วันเดือนปีเกิด เลขที่ประจำตัวประชาชน เลขที่บัญชีเงินฝาก เลขที่บัตรเครดิต รหัสเอทีเอ็ม เป็นต้น โดยในกรณีที่ผู้ใช้บริการสมัครใช้บริการโดยทางโทรศัพท์ ธนาคารจะทำการบันทึกการสนทนาไว้เป็นหลักฐานในการขอใช้บริการ⁴¹

ส่วนกรณีการสมัครขอใช้บริการทางเว็บไซต์ ธนาคารจะทำการบันทึกข้อมูลที่ผู้บริการกรอกไว้ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ไม่ว่าผู้บริการจะสมัครใช้บริการ

⁴⁰ กุลโมไนย พัทธชัยไชย, “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าสถาบันการเงิน,” สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2560, จาก http://mis.krirk.ac.th/librarytext/LAW/2556/กุลโมไนย/บทความ_กุลโมไนย_2556.pdf

⁴¹ ปิยะพร วงศ์เบ็ญสัจจ์, “การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์กับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2552), น.111.

ด้วยวิธีการใด ธนาคารจะนำข้อมูลที่ผู้ใช้บริการให้ไว้กับธนาคารมาป้อนลงในคอมพิวเตอร์เพื่อทำเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลของธนาคาร

โดยข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันธนาคารส่วนใหญ่จะเก็บข้อมูลผู้ใช้บริการไว้ในรูปแบบข้อมูลเอกสารและข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยข้อมูลในรูปแบบเอกสารนั้นหากไม่มีการติดต่อจากผู้ใช้บริการเป็นเวลา 10 ปี ธนาคารจะจัดให้มีการทำลายข้อมูลทิ้ง ทั้งนี้มิใช่เพราะข้อมูลดังกล่าวหมดประโยชน์กับธนาคาร แต่เนื่องมาจากเหตุที่ธนาคารไม่มีพื้นที่เพียงพอในการเก็บเอกสาร ประกอบกับธนาคารมีข้อมูลดังกล่าวอยู่ในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งไม่เปลืองพื้นที่ที่ต้องใช้ในการเก็บข้อมูลและสะดวกในการเรียกใช้ข้อมูลแล้ว จึงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเก็บเอกสารเก่าๆอีกต่อไป ธนาคารจึงยังคงมีการครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอยู่เป็นจำนวนมากและสะสมเรื่อยมาจนเป็นองค์กรที่เป็นคลังข้อมูลส่วนบุคคลขนาดใหญ่ องค์กรหนึ่ง⁴²

ซึ่งทั้งนี้คำขอใช้บริการต่างๆของธนาคาร ได้แก่ บริการรับฝากเงิน บริการสินเชื่อ การให้บริการบัตรเครดิต และแบบฟอร์มการให้บริการของบริษัทในเครือของธนาคารที่ธนาคารทำการเป็นตัวแทน นายหน้า หรือผู้ติดต่อกับลูกค้าเพื่อก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ โดยธนาคารจะเป็นผู้ดำเนินการเสนอขายบริการและเก็บรวบรวมข้อมูลของลูกค้าเพื่อนำส่งต่อไปยังบริษัทในเครือของธนาคาร ได้แก่ บริษัทประกันชีวิต บริษัทบริหารกองทุน เป็นต้น เมื่อธนาคารเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลต่างๆ เพื่อใช้ในการให้บริการ ธนาคารจะครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวตั้งแต่ระดับต่ำจนถึงระดับสูง

สำหรับข้อมูลที่เป็นเอกสารธนาคารจะได้จัดเก็บไว้ที่สาขาของธนาคารเพื่อใช้เป็นหลักฐานอ้างอิง และจะมีการบันทึกข้อมูลเดียวกันไว้ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และจัดเก็บไว้ในระบบงานกลางของธนาคารที่เชื่อมโยงโดยเครือข่ายภายในของธนาคาร ทำให้สามารถเรียกดูข้อมูลของผู้ใช้บริการได้ทุกสาขาของธนาคาร⁴³

2.7.2 การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์

เมื่อธนาคารพาณิชย์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากผู้ขอใช้บริการเรียบร้อยแล้ว และปรากฏข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในฐานข้อมูลของธนาคารซึ่งมีเครือข่ายการให้บริการอยู่ทั่วประเทศไทย พนักงานธนาคารในสาขาของธนาคารแต่ละแห่งสามารถเรียกดูข้อมูลของลูกค้าได้ โดยการพิมพ์ชื่อ นามสกุล หรือหมายเลขประจำตัวประชาชน หรือหมายเลขบัญชีเงินฝาก หรือเลขทะเบียนผู้ถือหน่วยลงทุน หรือเลขที่สัญญาสินเชื่อ เป็นต้น

⁴² เพิ่งอ้าง, น.112.

⁴³ เพิ่งอ้าง, น.125.

การเรียกใช้หรือเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าจึงมีความสะดวก แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการเพิ่มความเสี่ยงที่จะมีการใช้หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าได้โดยง่ายเช่นกัน

วัตถุประสงค์หลักของการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของธนาคาร คือการนำข้อมูลไปใช้ในการติดต่อกับลูกค้าและนำไปใช้พิจารณาในการอนุมัติการให้บริการว่าจะให้บริการตามคำขอของผู้ขอใช้บริการหรือไม่ และจะให้บริการภายใต้เงื่อนไขใด ตัวอย่างเช่น

กรณีการฝากเงิน ธนาคารจะพิจารณาจากระยะเวลาการฝากเงิน จำนวนเงินที่ฝาก ประเภทการฝาก เพื่อกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม

กรณีการขอสินเชื่อ ธนาคารจะพิจารณาจากรายได้และแหล่งที่มาของรายได้ของผู้ใช้บริการและคู่สมรส หลักทรัพย์ที่เป็นหลักประกัน รายการทรัพย์สิน เอกสารการเดินบัญชี ภาระชำระหนี้ในปัจจุบัน (เช่น หนี้ที่มีกับสถาบันการเงินอื่น จำนวนบุตรที่ศึกษาอยู่ ทรัพย์สินติดภาระ) เพื่อพิจารณาความเสี่ยงและกำหนดวงเงินสินเชื่อ ระยะเวลาและจำนวนเงินการผ่อนชำระดอกเบี้ย และเงื่อนไขการชำระอื่นๆ

กรณีขอใช้บัตรเครดิต ธนาคารจะต้องพิจารณาจากรายได้และแหล่งที่มาของรายได้ของผู้ใช้บริการและคู่สมรส วิธีการรับรายได้ รายจ่ายประจำเดือน ภาระการผ่อนชำระที่อยู่อาศัย ภาระค่าเช่าที่อยู่อาศัย บัตรเครดิตที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อพิจารณาความเสี่ยงและกำหนดวงเงินบัตรเครดิตหลักและบัตรเครดิตเสริม

ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์กระทำการเป็นตัวแทน นายหน้า หรือผู้ติดต่อให้กับบริษัทในเครือของธนาคาร เมื่อธนาคารได้รับข้อมูลจะจัดส่งข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ขอใช้บริการให้กับบริษัทในเครือที่เป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นเป็นผู้พิจารณาอนุมัติการให้บริการ ทั้งนี้หากธนาคารตรวจสอบข้อมูลที่รับจากผู้ขอใช้บริการแล้วพบว่าเป็นลูกค้ารายเดียวกับลูกค้าของธนาคารแต่มีข้อมูลที่ไม่ตรงกัน ธนาคารจะแจ้งไปยังลูกค้าเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและบันทึกการแก้ไขเพิ่มเติมลงในระบบการเก็บข้อมูลของธนาคารเพื่อให้มีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นปัจจุบันมากขึ้น

นอกจากการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อพิจารณาให้บริการกับลูกค้าแล้ว ธนาคารพาณิชย์ยังใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ในการติดต่อกับลูกค้า และในการระบุตัวตนของลูกค้าในกรณีที่ไม่สามารถพบหน้าลูกค้าเพื่อตรวจสอบจากบัตรประชาชนได้ โดยเฉพาะอย่างการติดต่อทางโทรศัพท์ ทางอินเทอร์เน็ต หรือวิธีการอื่นที่ไม่สามารถพบหน้าลูกค้าได้ในขณะนั้น ธนาคารจะสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อยืนยันว่าเป็นลูกค้าตัวจริง โดยสอบถามจากวันเดือนปีเกิด หมายเลขประจำตัวประชาชน หมายเลขโทรศัพท์ จำนวนเงินที่โอนครั้งล่าสุด วงเงินสินเชื่อ กำหนดวันชำระหนี้ หรือในกรณีการใช้บริการทางอินเทอร์เน็ตจะต้องมีการกรอก User ID และ Password เป็นต้น

เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าในการทำธุรกรรมกับธนาคาร โดยไม่ต้องเดินทางมายังธนาคาร สำหรับการทำธุรกรรมทางโทรศัพท์หรือทางอินเทอร์เน็ต เช่น การโอนเงิน การชำระค่าสินค้าและบริการ การขอเพิ่มวงเงินฉุกเฉิน เป็นต้น นอกจากนี้ข้อมูลส่วนบุคคลยังเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีฟ้องร้องต่อศาลอีกด้วย

ปัจจุบันเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน ธนาคารมักจะเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในระบบเครือข่ายของธนาคาร ซึ่งทำให้การเรียกใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าทำได้โดยง่าย เพียงพิมพ์ชื่อ นามสกุล เลขที่บัญชีเงินฝาก หรือหมายเลขบัตรเครดิตของลูกค้าก็สามารถเรียกดูข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าได้เกือบทั้งหมด⁴⁴

2.7.3 การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์

โดยปกติการประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ ธนาคารไม่มีหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต่อบุคคลภายนอก องค์กรเอกชน หรือองค์กรของรัฐ เว้นแต่เป็นกรณีที่เจ้าของข้อมูลให้ความยินยอม หรือเป็นการเปิดเผยให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐร้องขอเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวนการสอบสวนหรือการฟ้องคดี หรือเป็นการเปิดเผยต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อมูลส่วนบุคคล หรือเป็นการเปิดเผยตามกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 เป็นต้น

แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วธนาคารพาณิชย์มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าของธนาคารกับลูกค้าของบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์อยู่เป็นประจำ ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น เพื่อหาลูกค้ารายใหม่ๆ ให้กับธนาคารพาณิชย์และบริษัทในเครือของธนาคารไปด้วยพร้อมๆ กัน ซึ่งโดยทางปฏิบัติธนาคารมักจะให้สาขาของธนาคารเป็นตัวแทนในการติดต่อกับลูกค้าและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หรือบริการของบริษัทในเครือไปยังลูกค้า ตัวอย่างเช่น เมื่อลูกค้าไปติดต่อกับสาขาธนาคารเพื่อเปิดบัญชีหรือขอใช้บริการใดๆ พนักงานธนาคารมักจะสอบถามว่าลูกค้ามีประกันชีวิตหรือไม่ มีประกันอุบัติเหตุหรือไม่ ลูกค้าสนใจลงทุนในกองทุนรวมหรือไม่ พร้อมทั้งเสนอขายผลิตภัณฑ์หรือบริการของบริษัทในเครือของธนาคารและบริการไปด้วยพร้อมๆ กัน เช่น การเชิญชวนให้ทำประกันอุบัติเหตุ ประกันชีวิต ซื้อหน่วยลงทุน เป็นต้น นอกจากนี้ในบางกรณีธนาคารพาณิชย์ยังจัดรายการส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์และบริการของตนพร้อมกับบริการของบริษัทในเครือไปด้วย ตัวอย่างเช่น การให้ฝากเงินเป็นประจำทุกเดือน เดือนละไม่น้อยกว่า 2,000 บาท และจะได้รับการคุ้มครองอุบัติเหตุในวงเงินจำนวน 50,000 บาท หรือการฝากประจำพร้อมกับซื้อหน่วยลงทุนจะได้รับดอกเบี้ยเงินฝากในอัตราสูงกว่าปกติ เป็นต้น ซึ่งการ

⁴⁴ เพิ่งอ้าง, น.125-127.

ให้บริการของบริษัทในเครือและธนาคารพร้อมๆกัน ธนาคารและบริษัทในเครือย่อมต้องครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้ารายเดียวกันอย่างแน่นอน แต่ต่อมาเมื่อลูกค้าเลิกใช้บริการกับบริษัทในเครือและเลิกใช้บริการธนาคารเพียงอย่างเดียวหรือในทางกลับกัน ธนาคารและบริษัทในเครือก็ยังคงมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันเสมอ เพื่อให้ข้อมูลของทั้งสองฝ่ายเป็นปัจจุบันและครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุด และทำการเสนอขายผลิตภัณฑ์หรือบริการในช่องทางอื่นต่อไปเรื่อยๆ เช่น การส่งจดหมาย ข้อความทางโทรศัพท์ การพูดคุยทางโทรศัพท์ หรือ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น⁴⁵

⁴⁵ เฟิ่งฮ้าง, น.128-129.

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของกฎหมาย ระหว่างประเทศ ต่างประเทศและประเทศไทย

ในบทนี้จะทำการศึกษาถึงมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายของต่างประเทศ ซึ่งหลักการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย และตามแนวทางขององค์การระหว่างประเทศนั้นมีความแตกต่างในสาระสำคัญของสมควร และต่างก็มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเช่นเดียวกัน รวมถึงศึกษาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยตามลำดับดังต่อไปนี้

3.1 มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศ

หลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (EU) และข้อตกลงรัฐสภายุโรปและองค์การเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD)

ในปี ค.ศ. 1980 องค์การเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา (The organization for economic cooperation and development) ได้ออก Guidelines governing the protection of privacy and transporter data flows of personal data ซึ่งเป็นหลักการขั้นพื้นฐานในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์ที่หลายประเทศต่างยอมรับ โดยมีสาระสำคัญคือข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเก็บรวบรวม การใช้ การเก็บรักษา และการเปิดเผย

ต่อมาในปี ค.ศ. 1995 สหภาพยุโรปได้ออกหลักเกณฑ์ที่สำคัญ “Directive 95/46/EC on the protection of Individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data” เพื่อผลักดันให้กฎหมายในหมู่ประเทศสมาชิกมีความสอดคล้องกัน ในการให้การประกันที่ดีพอต่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของพลเมืองของสหภาพยุโรป โดยปราศจากข้อจำกัดที่เกิดจากความแตกต่างกันของกฎหมาย กฎเกณฑ์ทางสังคมและวัฒนธรรม โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน Directive ภายในปี ค.ศ. 1998 และต่อมาในปี ค.ศ. 2002 สหภาพยุโรปได้ออกหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพิ่มเติมคือ “Directive 2002/58/EU concerning the

processing of personal data and protection of privacy in the electronic communication sector (Directive on privacy and electronic communication)” โดยกำหนดรายละเอียดให้ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ต้องมีมาตรการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น จัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยและความลับของข้อมูลที่ส่ง หรือการลบข้อมูลจากรายการเมื่อหมดความจำเป็น⁴⁶

Directive 95/46/EC มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางในการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ก็เพื่อให้ประเทศสมาชิกของยุโรปมีแนวทางในการบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกัน โดยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและเสรีภาพของบุคคล (Fundamental rights and free of natural persons) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นส่วนตัวของบุคคล (Right to Privacy) โดยมีขอบเขตของกฎหมายใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดหรือแต่บางส่วนโดยอัตโนมัติ หรือโดยวิธีการอื่นใด โดยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดเก็บข้อมูล แต่ไม่ใช่บังคับกับการประมวลผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อย (Public Security) ความมั่นคงของรัฐ (State Security) การบังคับตามกฎหมายอาญา และการประมวลผลโดยบุคคลธรรมดาในเรื่องส่วนตัว หรือเรื่องภายในครอบครัว⁴⁷

ประชาชนทุกคนในสหภาพยุโรป ทุกหน่วยงานราชการ และในทุกบริษัทห้างร้านและองค์กรธุรกิจเอกชนทุกแห่งต้องสามารถให้ความมั่นใจได้ว่าได้มีการนำกฎเกณฑ์การคุ้มครองไปปฏิบัติจริงในมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งสหภาพยุโรป โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ เพื่อให้ประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป มีแนวทางการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองข้อมูลที่สอดคล้องกัน และเพื่อให้มีมาตรฐานในการปฏิบัติในการส่งข้อมูลส่วนบุคคลภายในประเทศสมาชิก

ข้อบังคับฉบับนี้ได้เรียกร้องให้มีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองข้อมูลในแต่ละประเทศ เพื่อให้การคุ้มครองประชาชนมากขึ้น สำหรับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องภาคเอกชน โดยเฉพาะในบริษัทเอกชนที่ประกอบธุรกิจการค้า ต้องยึดหลักการที่เป็นสาระสำคัญ ดังนี้

1. การรักษาคุณภาพข้อมูล
2. มาตรการของการประมวลผลข้อมูลที่ชอบด้วยกฎหมาย
3. ข้อกำหนดในการประมวลผลข้อมูลชนิดพิเศษ เช่น ข้อมูลส่วนตัวโดยเฉพาะ

(Sensitive Data)

4. สิทธิในการได้รับแจ้งการเก็บข้อมูลต่างๆ ของเจ้าของข้อมูล

⁴⁶ อ้างแล้ว เชมอรรถที่ 10, น.48.

⁴⁷ อ้างแล้ว เชมอรรถที่ 41, น.62-63.

5. สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลของเจ้าของข้อมูล
6. สิทธิในการคัดค้านการประมวลผลของเจ้าของข้อมูล
7. การรักษาความปลอดภัยในการประมวลผลข้อมูล
8. การส่งผ่านข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่สาม⁴⁸

ข้อกำหนดของ Directive 95/46/EC ได้นิยามคำศัพท์ที่สำคัญ ดังนี้

“ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal data)” หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวกับการระบุตัวบุคคลไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เช่น เลขประจำตัวประชาชน หรือข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางร่างกาย จิตใจ ฐานะ เอกสิทธิ์ทางวัฒนธรรมและสังคม

“การประมวลผลข้อมูล (Processing)” หมายถึง การดำเนินการหรือชุดดำเนินการ ซึ่งใช้กับข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าจะเกิดขึ้นโดยวิธีการอัตโนมัติหรือไม่ เช่น การเก็บรวบรวมการบันทึก การจัดเรียงเรียง การเก็บรักษา การแก้ไขเพิ่มเติม การนำกลับมา การหาหรือ การใช้ การเปิดเผย โดยการส่ง การเผยแพร่ หรือวิธีการอื่นๆ ที่ทำให้เข้าถึงข้อมูลได้ การจัดเก็บ หรือการรวมข้อมูล การขัดขวาง การลบ หรือการทำลาย

“ผู้ควบคุมข้อมูล (Controller)” หมายถึง บุคคลธรรมดา นิติบุคคล หน่วยงานของรัฐ องค์กร หรือหน่วยงานอื่นใด ไม่ว่าจะเป็หน่วยงานเดียวหรือว่าร่วมกับหน่วยงานอื่น ซึ่งมีหน้าที่กำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

“ผู้ประมวลผลข้อมูล (Processor)” หมายถึง บุคคลธรรมดา นิติบุคคล หน่วยงานของรัฐ องค์กร หรือหน่วยงานอื่นใด ซึ่งประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในนามของผู้ควบคุมข้อมูล

“ความยินยอมของเจ้าของข้อมูล (The data subject’s consent)” หมายถึง การแสดงเจตนาโดยเฉพาะของเจ้าของข้อมูลในการตกลงให้ข้อมูลส่วนบุคคลของตนประมวลผลได้⁴⁹

EU Directive ของกลุ่มสหภาพยุโรปมีการกำหนดขอบเขตของกฎหมายและการบังคับใช้ไว้ในบทบัญญัติ Article 3 โดยใช้บังคับกับการประมวลผลทั้งวิธีการอิเล็กทรอนิกส์อัตโนมัติและวิธีอื่นใดที่มีวิธีการอิเล็กทรอนิกส์อัตโนมัติ หากเป็นไปเพื่อการทำระบบ Filing ทั้งนี้ EU Directive ไม่ใช้บังคับกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่อยู่ภายใต้กิจกรรมของ Community การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของรัฐสมาชิกที่เป็นไปเพื่อการรักษาความมั่นคงและ

⁴⁸ รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาและพัฒนาแนวทางการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้ประชาคมอาเซียน โดยสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

⁴⁹ อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 11, น.69-70.

การดำเนินการตามกฎหมายอาญา และการประมวลผลโดยบุคคลธรรมดาที่เป็นไปเพื่อกิจกรรมส่วนตัว

นอกจากนี้ตาม Article 9 บัญญัติให้รัฐสมาชิกต้องกำหนดข้อยกเว้นสำหรับกรณีตาม Chapter IV โดยไม่ใช่บังคับกับข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำเพื่อวัตถุประสงค์ในการเขียนข่าวเพียงเท่าที่จำเป็น ในการรักษาสมดุลระหว่างสิทธิความเป็นส่วนตัวและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of expression)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากเจ้าของข้อมูล ผู้ควบคุมข้อมูลต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล (กฎหมายใช้คำว่า “ประมวลผล” คำเดียวแต่มีการบัญญัติคำนิยามให้ครอบคลุมทุกขั้นตอนตั้งแต่ เก็บ ใช้ เปิดเผย ลบ แก้ไข จัดหมวดหมู่) และต้องแจ้งแก่เจ้าของข้อมูลว่าข้อมูลได้ถูกเก็บรวบรวม รวมถึงรายละเอียดอื่นๆ เช่น ลักษณะของผู้ควบคุมข้อมูลและตัวแทนของผู้ควบคุมข้อมูล (The identity of the controller and of his representative) วัตถุประสงค์ของการประมวลผลข้อมูล เป็นต้น และในกรณีที่ไม่ได้ข้อมูลมาจากเจ้าของข้อมูล ผู้ควบคุมข้อมูลต้องแจ้งแก่เจ้าของข้อมูลในเวลาที่ได้ดำเนินการใดๆกับข้อมูลนั้น หรือได้มีการเปิดเผยข้อมูลนั้นต่อบุคคลที่สาม

Directive 95/46/EC กำหนดให้ผู้ประมวลผลจะประมวลผลได้ในกรณีดังต่อไปนี้

- 1) เจ้าของข้อมูลให้ความยินยอมโดยชัดแจ้ง
- 2) การประมวลผลเป็นการปฏิบัติตามสัญญาที่เจ้าของข้อมูลเป็นคู่สัญญา หรือเจ้าของข้อมูลขอให้ประมวลผลก่อนมีการเข้าทำสัญญา
- 3) การประมวลผลเป็นหน้าที่ตามกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูล
- 4) การประมวลผลเพื่อคุ้มครองชีวิตของเจ้าของข้อมูล
- 5) การประมวลผลเป็นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของผู้ควบคุมข้อมูล หรือของบุคคลที่สามที่ได้รับข้อมูลนั้น
- 6) การประมวลผลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งปฏิบัติการโดยผู้ควบคุมข้อมูล หรือบุคคลที่สาม หรือคู่สัญญาที่ได้รับข้อมูลนั้น เว้นแต่การประมวลผลขัดกับสิทธิขั้นพื้นฐานและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูล

สำหรับในกรณีที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลชนิดพิเศษหรือข้อมูลที่มีความอ่อนไหว (Special categories of data) ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ศาสนา ความเชื่อในลัทธิ สมาชิกของสมาคมการค้าหรือสหภาพแรงงาน สุขภาพ หรือพฤติกรรมทางเพศนั้น ห้ามมิให้มีการประมวลผล เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

- 1) เจ้าของข้อมูลให้ความยินยอมโดยชัดแจ้ง

2) การประมวลผลโดยมีวัตถุประสงค์เป็นการปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลตามกฎหมายแรงงาน

3) การประมวลผลเพื่อคุ้มครองชีวิตของเจ้าของข้อมูลหรือบุคคลอื่น ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลไม่สามารถให้ความยินยอมได้

4) การประมวลผลโดยชอบด้วยกฎหมายและรับรองโดยมูลนิธิ องค์กร หรือหน่วยงานที่ไม่มุ่งหวังผลกำไร โดยมีจุดประสงค์ในทางการเมือง ลัทธิ ศาสนา หรือสมาคมการค้า หรือสหภาพแรงงาน และการประมวลผลดังกล่าวต้องเกี่ยวข้องกับสมาชิกของหน่วยงาน หรือบุคคลที่มีการติดต่อกับหน่วยงานนั้นเป็นการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน และข้อมูลนั้นต้องไม่ถูกเปิดเผยต่อบุคคลที่สามโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล

5) การประมวลผลข้อมูลที่เจ้าของข้อมูลทำให้เป็นสาธารณะโดยชัดแจ้ง หรือการประมวลผลเพื่อฟ้องร้อง ดำเนินการ หรือแก้ต่างคดี

6) การประมวลผล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการให้ยา การวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล หรือการดำเนินงานของสถานพยาบาล หรือของแพทย์ ภายใต้กฎหมายเกี่ยวกับความลับทางวิชาชีพ

7) การประมวลผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางอาญา คำตัดสิน การกระทำความผิดทางอาญา หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย กระทำได้ภายใต้การควบคุมของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ และการประมวลผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษทางปกครอง หรือคำตัดสินในคดีแพ่ง กระทำได้ภายใต้การควบคุมของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ

8) การประมวลผลข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์ในการเขียนข่าว ศิลปะ หรือการประพันธ์ เฉพาะในกรณีที่ไม่ขัดแย้งกับสิทธิความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูล

ในเรื่องความปลอดภัยของข้อมูล Directive 95/46/EC กำหนดห้ามบุคคลใดทำการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ภายใต้คำสั่งของผู้ควบคุมข้อมูล (instruction from the controller) หรือกฎหมายอนุญาตให้ประมวลผลได้เท่านั้น และผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผลข้อมูลมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

1) ผู้ควบคุมข้อมูลต้องใช้เทคนิคหรือวิธีการที่เหมาะสมในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากการทำลาย (Destruction) สูญหาย (Accidental loss) เปลี่ยนแปลง (Alteration) การเปิดเผย หรือการเข้าถึงโดยปราศจากอำนาจ (Unauthorized disclosure or access) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งผ่านข้อมูลนอกเครือข่าย (Transmission of data over a network) รวมทั้งการประมวลผลข้อมูลที่ผิดกฎหมาย วิธีการคุ้มครองที่เหมาะสมนั้นพิจารณาจากความเสี่ยงที่เกิดจากการประมวลผล และชนิดของข้อมูลที่ต้องการคุ้มครอง

2) ผู้ควบคุมข้อมูลต้องเลือกผู้ประมวลผลข้อมูลที่มีเทคนิคหรือวิธีการรักษาความปลอดภัยที่เพียงพอและเหมาะสม

3) การประมวลผลของผู้ประมวลผลข้อมูลต้องกระทำโดยมีสัญญาผูกพันผู้ประมวลผลข้อมูลกับผู้ควบคุมข้อมูล และในสัญญาต้องกำหนดว่าผู้ประมวลผลต้องกระทำภายในคำสั่งของผู้ควบคุมดูแล และผู้ประมวลผลข้อมูลมีหน้าที่ตามข้อ 1

4) สัญญาที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและวิธีการที่ต้องปฏิบัติตามข้อ 1 ต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์พยานหลักฐาน

นอกจากนี้ การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเป็นการประมวลผลข้อมูลที่มีคุณภาพ โดยจะต้องปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคลต้องถูกประมวลผลอย่างเป็นธรรมและชอบด้วยกฎหมาย
- 2) ข้อมูลส่วนบุคคลต้องถูกจัดเก็บโดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน แน่นนอน และชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้จะต้องไม่มีการประมวลผลข้อมูลที่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์นั้น เว้นแต่การประมวลผลข้อมูลที่มีวัตถุประสงค์ทางประวัติศาสตร์ สถิติ หรือวิทยาศาสตร์
- 3) ข้อมูลส่วนบุคคลต้องมีความเพียงพอ ไม่มากเกินไป และต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ หรือประมวลผลข้อมูลนั้น
- 4) ข้อมูลส่วนบุคคลต้องมีความถูกต้อง และเก็บเป็นปัจจุบัน (Kept up to data) ข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ หรือการประมวลผลต้องลบทิ้งหรือแก้ไขให้ถูกต้อง
- 5) ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะเฉพาะของเจ้าของข้อมูล (Identification of data subject) ต้องไม่ถูกจัดเก็บไว้นานเกินความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ของการเก็บ หรือการประมวลผล และประเทศสมาชิกต้องกำหนดมาตรการที่เหมาะสมสำหรับข้อมูลที่ใช้ในด้านประวัติศาสตร์ สถิติ หรือวิทยาศาสตร์ที่ต้องเก็บไว้เป็นเวลานาน

อย่างไรก็ดี การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตาม Directive 95/46/EC ได้รับการยกเว้นในกรณีที่ดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ความมั่นคงของชาติ การป้องกันประเทศ ความปลอดภัยของสาธารณะ การป้องกัน การสืบสวนและสอบสวน การดำเนินคดีอาญา จรรยาบรรณของวิชาชีพ ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงการเงิน งบประมาณและภาษี องค์กรที่มีหน้าที่ดูแลตรวจสอบตามที่กฎหมายกำหนด การคุ้มครองเจ้าของข้อมูล หรือสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น

บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการส่งหรือโอนข้อมูลไปต่างประเทศ มิได้เป็นบทบัญญัติที่ปรากฏอยู่ใน OECD Guideline ว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่เป็นบทบัญญัติที่ปรากฏใน EU

Directive ซึ่งบัญญัติขึ้นในปี ค.ศ. 1995 ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสังเกตว่ากฎหมายของประเทศที่ออกก่อนปี 1995 โดยที่ไม่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมภายหลังจึงไม่มีบทบัญญัติในเรื่องนี้ปรากฏอยู่ในกฎหมาย เช่น กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศนิวซีแลนด์ ในขณะที่กฎหมายที่ออกภายหลังปี 1995 แม้จะมีใช้ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปแต่ก็ได้บัญญัติหลักการดังกล่าวไว้ด้วย เช่น กฎหมายคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวของเครือรัฐออสเตรเลียหรือกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของฮ่องกง เป็นต้น

การส่งผ่านข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่สาม (ประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิก European Union) ตาม Article 25 ของ EU Directive นั้น ได้กำหนดให้พิจารณาถึงระดับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศที่สามนั้นว่าเพียงพอหรือไม่ โดยให้พิจารณาถึง

- 1) วิธีการส่งผ่านข้อมูล (Data transfer operations or set of data transfer operation)
- 2) ลักษณะของข้อมูล (Nature of the data)
- 3) วัตถุประสงค์และช่วงเวลาของวิธีการประมวล (The purpose and duration of the purposed processing operation or operation)
- 4) ประเทศผู้ส่งข้อมูลและประเทศปลายทางที่ข้อมูลส่งไปถึง (The country of origin and country of final destination)
- 5) หลักกฎหมาย (The rule of law) ที่ใช้บังคับในประเทศที่สามนั้น
- 6) หลักวิชาชีพ (The professional rules)
- 7) มาตรการรักษาความปลอดภัย (Security measures) ในประเทศนั้น

โดย European Commission จะเป็นผู้พิจารณาว่ากฎหมายของประเทศใดที่มีระดับการคุ้มครองที่เหมาะสมจะทำให้การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศดังกล่าวสามารถกระทำได้ โดยที่ผ่านมา European Commission ได้มีการยอมรับกฎหมายของหลายประเทศว่ามีระดับการคุ้มครองที่เหมาะสม อาทิ สหพันธรัฐสวิสเซอร์แลนด์ สาธารณรัฐฮังการี เครือรัฐออสเตรเลีย เขตปกครองพิเศษฮ่องกง ประเทศนิวซีแลนด์ หรือกฎหมาย Personal information protection and electronic document ของประเทศแคนาดา เป็นต้น

เมื่อพิจารณาแล้วว่าประเทศที่สามใดไม่มีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เพียงพอห้ามส่งผ่านข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศนั้น เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

- 1) เจ้าของข้อมูลให้ความยินยอมโดยชัดแจ้งในการส่งผ่านข้อมูล
- 2) การส่งผ่านข้อมูลกระทำเพื่อปฏิบัติตามสัญญาระหว่างเจ้าของข้อมูลและผู้ควบคุมข้อมูล หรือการปฏิบัติเพื่อเข้าสู่สัญญาตามคำร้องขอของเจ้าของข้อมูล

3) การส่งผ่านข้อมูลกระทำเพื่อปฏิบัติตามสัญญาระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลและบุคคลที่สาม เพื่อผลประโยชน์ของเจ้าของข้อมูล

4) การส่งผ่านข้อมูลนั้นเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือเพื่อการฟ้องร้องดำเนินคดี

5) การส่งผ่านข้อมูลกระทำเพื่อคุ้มครองชีวิตของเจ้าของข้อมูล

6) การส่งผ่านข้อมูลกระทำเพื่อการบันทึกเพื่อเป็นข้อมูลแก่สาธารณะ

และเมื่อพิจารณาในแง่ของสิทธิเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล Directive 95/46/EC ได้กำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลดังต่อไปนี้

1) สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลของเจ้าของข้อมูล

เจ้าของข้อมูลมีสิทธิได้รับการยืนยันจากผู้ควบคุมข้อมูล ว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลได้ถูกประมวลหรือไม่ และรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการประมวลผลประเภทของข้อมูล และผู้รับข้อมูล เจ้าของข้อมูลมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่งข้อมูลที่ได้มีการประมวลผลแก่เจ้าของข้อมูล และให้ผู้ควบคุมข้อมูลแจ้งเหตุผลของการประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติแก่เจ้าของข้อมูล ทั้งนี้ โดยปราศจากข้อจำกัดเรื่องเวลา (Constraint at reasonable intervals) การประวิงเวลา และค่าใช้จ่ายที่มากเกินไป เจ้าของข้อมูลยังมีสิทธิที่จะแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง ลบข้อมูล หรือขัดขวางการประมวลผลข้อมูลที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแนวทางนี้ และผู้ควบคุมข้อมูลต้องแจ้งแก่บุคคลที่สามที่ได้รับข้อมูลถึงการแก้ไขข้อมูล การลบ หรือการขัดขวางการประมวลผลข้อมูลดังกล่าวด้วย

2) สิทธิของเจ้าของข้อมูลในการคัดค้าน

เจ้าของข้อมูลมีสิทธิคัดค้านการประมวลผลข้อมูลของตน ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลในการคัดค้าน รวมถึงในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลประมวลผลข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการตลาด (purposes of direct marketing) หรือกรณีที่มีการเปิดเผยข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการตลาด เจ้าของข้อมูลมีสิทธิได้รับแจ้งก่อนมีการเปิดเผยข้อมูลต่อบุคคลที่สาม และมีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลนั้น

นอกจากนี้ Directive 95/46/EC ยังกำหนดให้สิทธิแก่บุคคลที่จะไม่ต้องอยู่ภายใต้การตัดสินใจใดๆที่ได้มาจากการประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะประเมินลักษณะส่วนบุคคล (Intended to evaluate personal aspects) เช่น การทำงาน (Performance at work) ความน่าเชื่อถือ (Creditworthiness) ความน่าไว้วางใจ (Reliability) การกระทำอื่นๆ เป็นต้น เว้นแต่การตัดสินใจที่เป็นไปเพื่อเข้าทำหรือปฏิบัติตามสัญญา หรือเจ้าของข้อมูลร้องขอเพื่อเข้าทำหรือปฏิบัติตามสัญญา⁵⁰

⁵⁰ อ้างแล้ว เชมอรรถที่ 10, น.52-53.

ในกรณีที่มีการล่วงละเมิดเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล Directive 95/46/EC ได้วางแนวทางให้สถานิติบัญญัติของแต่ละประเทศควรถูกกำหนดให้มีการเยียวยาโดยใช้สิทธิทางศาล โดยอาจกำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะหรือกฎหมายทั่วไปก็ได้

จากการศึกษาหลักการสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักการขององค์การระหว่างประเทศระหว่างสหภาพยุโรปและข้อตกลงรัฐสภายุโรป และองค์การเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) นั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

1) หลักการจับเก็บอย่างจำกัด ชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรม กล่าวคือ ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องกระทำอย่างจำกัดเท่าที่จำเป็น ข้อมูลที่จัดเก็บจะต้องได้มาโดยวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นธรรม และเหมาะสม โดยเจ้าของข้อมูลจะต้องรับทราบและให้ความยินยอม

2) หลักการจับเก็บอย่างมีคุณภาพ ถูกต้องและได้สัดส่วน กล่าวคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องกระทำด้วยความถูกต้องแม่นยำ โดยข้อมูลที่จะจัดเก็บต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ มีการปรับปรุงข้อมูลให้ตรงตามความเป็นจริง และทันสมัยอยู่ตลอดเวลาที่มีการประมวลผลและใช้ข้อมูลนั้นๆ อีกทั้งต้องจัดเก็บให้สอดคล้อง พอเพียงและได้สัดส่วนกับวัตถุประสงค์ นอกจากนี้จะต้องจัดเก็บเท่าที่เกี่ยวข้อง จำเป็น ไม่เกินจริง และไม่ล่วงล้ำหรือก้าวล่วงกิจการส่วนตัวของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

3) หลักการกำหนดวัตถุประสงค์และระยะเวลาในการจัดเก็บ กล่าวคือ จะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บและเงื่อนไขของการใช้ ก่อนที่จะมีการจัดเก็บข้อมูลนั้นๆ ต้องแจ้งวัตถุประสงค์ให้เจ้าของข้อมูลได้ทราบก่อนทำการรวบรวมข้อมูล การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในภายหลังสามารถกระทำได้เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือเพื่อการอื่นที่ไม่ขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ ในกรณีเช่นนี้จะต้องระบุวัตถุประสงค์การใช้ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นทุกคราว ส่วนระยะเวลาการจัดเก็บและใช้ข้อมูลส่วนบุคคลสามารถกระทำได้ในระยะเวลาพอสมควร และเท่าที่จำเป็น แต่จะต้องไม่เกินกว่าระยะเวลาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

4) หลักการใช้ข้อมูลอย่างจำกัด กล่าวคือ จะต้องใช้ข้อมูลส่วนบุคคลภายในกรอบวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ โดยไม่มีการเปิดเผย เข้าถึง ให้แพร่หลาย หรือใช้เพื่อการอื่น นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ระบุและได้แจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบก่อนหน้านั้น เว้นแต่

(1) ได้รับอนุญาตจากบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูล หรือ

(2) อาศัยอำนาจตามกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการป้องกันรักษาความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อยของสังคม ประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษากฎหมายหรือเพื่อประโยชน์มหาชนอื่นๆ

นอกจากนี้ บุคคลใดจะนำข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่น ไปเปิดเผยโดยเจ้าของข้อมูล ไม่ยินยอมไม่ได้ หากเจ้าของข้อมูลไม่อนุญาตให้เปิดเผย ไม่ว่าจะการเปิดเผยนั้นจะทำให้เจ้าของข้อมูลเสียหายหรือไม่ก็ตาม ถือเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวทั้งสิ้น แม้เจ้าของข้อมูลจะได้อนุญาตแล้วก็ยังคงมีสิทธิขอให้เลิกการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลได้ทุกเมื่อ

5) หลักการรักษาความปลอดภัย กล่าวคือ ผู้จัดเก็บ ครอบครองหรือควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องจัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยในการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเพียงพอ เพื่อมิให้ข้อมูลส่วนบุคคลเสี่ยงต่อการเข้าถึง การสูญหายหรือเสียหายโดยเหตุสุดวิสัย การทำลายโดยบุคคลอื่น โดยธรรมชาติหรือโดยไวรัสคอมพิวเตอร์ การใช้ การแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือการเปิดเผยโดยปราศจากอำนาจ และในกรณีที่ต้องให้บันทึกข้อมูลส่วนบุคคลแก่บุคคลอื่น ต้องดำเนินการป้องกันมิให้บุคคลอื่นนั้นได้ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจ

6) หลักเปิดเผยโปร่งใส กล่าวคือ จะต้องมีการประกาศนโยบายในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบถึงกระบวนการจัดเก็บ รวบรวม นำไปใช้ นอกจากนี้ จะต้องมีการแสดงให้เห็นถึงความมีอยู่และประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนชื่อ สถานที่จัดตั้ง และรายละเอียดของผู้ที่ทำหน้าที่เก็บรักษาข้อมูล ผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูล ให้เจ้าของข้อมูลทราบ

7) หลักการมีส่วนร่วมของเจ้าของข้อมูล กล่าวคือ การเก็บรวบรวมของข้อมูลส่วนบุคคลต้องสอดคล้องกับสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูลนั้นๆ โดยเจ้าของข้อมูลจะมีสิทธิดังต่อไปนี้ (เป็นการรับรองสิทธิของบุคคลธรรมดาผู้เป็นเจ้าของข้อมูล)

(1) ต้องได้รับการแจ้งหรือคำยืนยันจากผู้เก็บรักษาข้อมูลหรือผู้ควบคุมข้อมูลว่าได้ทำการจัดเก็บ ประมวลผลใช้ หรือส่ง โอนข้อมูลส่วนบุคคลของตนหรือไม่

(2) หากมีการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของตน จะต้องได้รับติดต่อจากผู้จัดเก็บข้อมูลภายในระยะเวลาที่เหมาะสม โดยปราศจากค่าธรรมเนียม แต่หากมีการเก็บค่าธรรมเนียมจะต้องไม่สูงเกินไป และโดยวิธีการที่เหมาะสม นอกจากนี้ การจัดเก็บจะต้องอยู่ในรูปแบบที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย

8) หลักการไม่เลือกปฏิบัติ กล่าวคือ การจัดเก็บหรือรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องไม่ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกัน เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศิพพัตติกรรมทางเพศ ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความเชื่ออื่นใด รวมถึงความเป็นสมาชิกสหภาพการค้า เป็นต้น ข้อมูลดังกล่าวที่กล่าวมาเป็นข้อมูลส่วนบุคคลประเภทที่เรียกว่า “Sensitive Data (ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีผลกระทบต่อความรู้สึก ข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

ข้อมูลละเอียดอ่อน)” ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักการที่ห้ามมิให้จัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลประเภทที่กระทบต่อความรู้สึก

9) หลักข้อจำกัดในการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ หลักการนี้กำหนดห้ามมิให้มีการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศซึ่งมิได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับที่เท่าเทียมกันในสาระสำคัญ เว้นแต่ ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลหรือจำเป็นเพื่อชำระหนี้ตามความผูกพันที่เป็นผลของสัญญา หรือทำเพื่อประโยชน์ของบุคคลซึ่งไม่สามารถให้ความยินยอมได้

10) หลักความรับผิดชอบ กล่าวคือ ผู้จัดเก็บข้อมูล ผู้ครอบครองข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลจะต้องมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามหลักการหรือมาตรการต่างๆ ข้างต้นให้ครบถ้วนทุกประการอย่างเคร่งครัด หากมีการฝ่าฝืนหรือละเลยแล้วมีผลให้เกิดความเสียหายแก่ข้อมูลส่วนบุคคล ผู้จัดเก็บข้อมูล ผู้ครอบครองข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลจะต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา นอกจากนี้ ยังจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเพื่อกระทำการแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง ลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งเยียวยาความเสียหายแล้วแต่กรณี

แม้หลักการ OECD จะเป็นหลักการที่ประเทศส่วนใหญ่ยอมรับและนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายในประเทศของตนก็ตาม แต่การปรับใช้หลักการต่างๆ เหล่านี้กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นก็มีความแตกต่างกัน และต้องอาศัยหลักการและเหตุผลพื้นฐานอื่นๆ มาประกอบการตัดสินใจเสมอ เพราะกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมิใช่เป็นแต่เพียงการกำหนดหลักเกณฑ์กลาง เพื่อให้ทุกคนปฏิบัติเท่านั้น การปรับใช้ยังคงต้องชั่งน้ำหนักประโยชน์ได้เสียระหว่างบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม ไม่ให้เกิดกรณีที่เข้มงวดเกินไป หรือหละหลวมจนไม่สามารถคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้⁵¹

3.2 มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในต่างประเทศ

โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งในกลุ่มประเทศระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) และกลุ่มประเทศระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มประเทศระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System)

⁵¹ อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 41, น.69-71.

3.2.1.1 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) เดิมประเทศอังกฤษไม่มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ ต่อมาเมื่อประเทศมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศมากยิ่งขึ้น ทำให้การจัดเก็บข้อมูลประมวลผล เรียกใช้ข้อมูลโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถกระทำได้สะดวกรวดเร็วและการเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆสามารถกระทำได้ จนยากที่จะป้องกันเป็นความลับได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลมากขึ้น จึงทำให้ประเทศอังกฤษเริ่มพัฒนากฎหมายและมีความพยายามที่จะให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนบุคคลมากขึ้น โดยในปี ค.ศ. 1970 รัฐบาลอังกฤษได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่งเรียกว่า “Younger Committee” เพื่อศึกษาว่ามีความจำเป็นที่จะต้องตรากฎหมายขึ้นคุ้มครองการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของประชาชนที่เกิดจากการกระทำของผู้อื่นหรือหน่วยงานในภาคเอกชนหรือไม่ ซึ่งผลการศึกษาปรากฏว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องตรากฎหมายดังกล่าว

ในขณะที่ประเทศต่างๆในยุโรปได้มีการบัญญัติกฎหมายให้ความคุ้มครองการเก็บและการใช้ข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community) เดิม หรือสหภาพยุโรป (EU) ในปัจจุบัน ได้ร่วมกันจัดทำอนุสัญญาฉบับหนึ่งขึ้น มีชื่อว่า “Convention for the Protection of Individual with Regard to Automatic Processing of Personal Data” ซึ่งประเทศอังกฤษก็เป็นสมาชิกและได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาดังกล่าวเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม ค.ศ. 1981 และเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาดังกล่าว ประเทศอังกฤษจึงได้ตรากฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลอันเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารขึ้น คือพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลข่าวสาร ค.ศ. 1984 (Data Protection Act 1984)

เมื่อได้ประกาศใช้ Data Protection Act 1984 แล้ว มีผลทำให้การเก็บสารสนเทศทุกประเภทที่เกี่ยวกับบุคคล (Personal Data) โดยระบบคอมพิวเตอร์ จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนี้ กล่าวคือกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับกับการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลโดยระบบคอมพิวเตอร์ทั้งในภาครัฐและเอกชน โดยข้อมูลข่าวสารนั้นต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับบุคคลธรรมดา ซึ่งสามารถพิสูจน์หรือบ่งชี้ถึงบุคคลหนึ่งๆได้โดยตัวข้อมูลข่าวสารนั่นเอง หรือโดยการตรวจสอบด้วยข้อมูลข่าวสารอื่นๆ ที่อยู่ในความครอบครองของ “ผู้ใช้ข้อมูล” (Data User) และเป็นข้อมูลข่าวสารที่ถูกจัดเก็บไว้ในประเทศอังกฤษ กล่าวคือกฎหมายฉบับนี้ไม่ใช้บังคับกับผู้เก็บและใช้ข้อมูลข่าวสารหรือบุคคลผู้ซึ่งปฏิบัติการในสำนักงานคอมพิวเตอร์ที่มีการเก็บ การใช้และการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารที่อยู่นอกประเทศอังกฤษ รวมทั้งไม่ใช้บังคับต่อข้อมูลข่าวสาร

ที่กระบวนการข่าวสารนั้นๆ ถูกจัดทำขึ้นนอกประเทศอังกฤษ เว้นแต่ข้อมูลข่าวสารนั้นใช้หรือมุ่งหมายที่จะใช้ภายในประเทศอังกฤษ⁵²

ต่อมาประเทศอังกฤษได้ออกพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ค.ศ. 1998 (Data Protection Act 1998) เพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตาม The European Data Protection Directive (95/46/EU) หรือ EU Directive (95/46/EU) โดยมีผลบังคับใช้ในครั้งแรกเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 1998 และได้มีการปรับปรุงจนเป็นฉบับสมบูรณ์ (Fully) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มีนาคม 2000 กฎหมายฉบับนี้มีความละเอียดและสลับซับซ้อนกว่า Data Protection Act 1984 โดยกฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับกับข้อมูลที่ถูกประมวลผลด้วยมือซึ่งถูกจัดเก็บไว้ในแฟ้มข้อมูลและประมวลผลโดยวิธีการอัตโนมัติด้วย รวมทั้งมีการกำหนดเงื่อนไขหรือบรรทัดฐานขั้นต่ำของการประมวลผลข้อมูลที่จะถือว่าเป็นการประมวลผลข้อมูลที่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดให้มีข้อมูลส่วนบุคคลประเภทข้อมูลที่กระทบต่อความรู้สึก (Sensitive Data) ซึ่งมีผลทำให้ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลไม่สามารถประมวลผลข้อมูลประเภทนี้ได้ เว้นแต่จะได้มีการปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ ทั้งยังได้กำหนดห้ามมิให้ส่งข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่อยู่นอกสมาชิกของ European Economic Area-EEA อีกด้วย เว้นแต่จะเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้

1) นิยามคำศัพท์ที่สำคัญใน Data Protection Act 1998

(1) “ข้อมูล (Data)” หมายถึง ข้อมูลซึ่งถูกประมวลผล (Processed) โดยเครื่องมือ ที่ทำงานโดยอัตโนมัติ เพื่อตอบสนองคำสั่งที่ป้อนเข้าไปเพื่อวัตถุประสงค์นั้นหรือข้อมูลซึ่งถูกบันทึกไว้โดยมีเจตนาที่จะนำไปประมวลผลโดยเครื่องมือที่ทำงานโดยอัตโนมัติ เช่น ข้อมูลที่บันทึกไว้ในกระดาษที่เตรียมไว้เพื่อนำไปประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลซึ่งถูกบันทึกไว้เป็นส่วนหนึ่งของ Relevant filing system (ระบบจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง) หรือมีเจตนาที่จะนำไปบันทึกไว้เป็นส่วนหนึ่งของ Relevant filing system หรือข้อมูลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ accessible record ตามมาตรา 68⁵³

⁵² วีระพงษ์ บึงไกร, “การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น.53-55.

⁵³ Data Protection Act 1998, Section 1(1). “data” means information which.

(a) is being processed by means of equipment operating automatically in response to instructions given for that purpose,

(b) is recorded with the intention that it should be processed by means of such equipment,

(c) is recorded as part of a relevant filing system or with the intention that it should form part of a relevant filing system,

(2) “ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data)” หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ยัง มีชีวิตอยู่ซึ่งสามารถบ่งชี้ตัวบุคคลได้จากข้อมูลนั้นเองและข้อมูลอื่นๆ ที่อยู่ในความครอบครองของผู้ควบคุมดูแลข้อมูล (Data Controller) หรืออาจอยู่ในความครอบครองของผู้ควบคุมดูแลข้อมูล ในอนาคต ทั้งนี้ รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวบุคคลธรรมดาและแสดงเจตนาของผู้ควบคุมดูแลข้อมูลหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับบุคคลธรรมดานั้นด้วย⁵⁴

จากคำนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่า Personal Data หมายถึง ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น หากเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่เสียชีวิตแล้วหรือเป็นข้อมูลของ นิติบุคคล จะไม่ได้รับการคุ้มครองตาม Data Protection Act 1998 อย่างไรก็ตาม หากข้อมูลนิติบุคคลมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลธรรมดา เช่น ชื่อและที่อยู่ของลูกค้าจากรวมอยู่ด้วย ข้อมูลเหล่านั้นก็ถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งได้รับการคุ้มครองตาม Data Protection Act 1998

(3) “ระบบจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกัน (Relevant filing system)” หมายถึง กลุ่มของข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลธรรมดาซึ่งแม้จะไม่ได้ถูกประมวลผลโดยเครื่องอัตโนมัติ แต่กลุ่มของข้อมูลนั้นได้มีการจัดวางโครงสร้างไว้โดยอ้างอิงถึงตัวบุคคลหรือเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหนึ่งได้⁵⁵

ลักษณะสำคัญของ relevant filing system คือ เป็นกลุ่มของข้อมูลที่มีการจัดวางโครงสร้างในลักษณะพร้อมที่จะเข้าถึงข้อมูลได้ โดยอ้างอิงถึงตัวบุคคลหรือเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล เช่น แฟ้มข้อมูลของลูกค้าหรือพนักงานแต่ละคนที่ถูกจัดเก็บไว้โดยเรียงตามลำดับตัวอักษร ในลักษณะที่ทำให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถค้นหาข้อมูลของลูกค้าหรือพนักงานแต่ละคนได้

(d) does not fall within paragraph (a), (b) or (c) but forms part of an accessible record as defined by section 68; or (e) is recorded information held by a public authority and does not fall within any of paragraphs (a) to (d).

⁵⁴ Data Protection Act 1998, Section 1(1). “personal data” means data which relate to a living individual who can be identified

(a) from those data, or

(b) from those data and other information which is in the possession of, or is likely to come into the possession of, the data controller, and includes any expression of opinion about the individual and any indication of intentions of the data controller or any other person in respect of the individual.

⁵⁵ Data Protection Act 1998, Section 1(1). “relevant filing system” means any set of information relating to individuals to the extent that, although the information is not processed by means of equipment operating automatically in response to instructions given for that purpose, the set is structured, either by reference to individuals or by reference to criteria relating to individuals, in such a way that specific information relating to a particular individual is readily accessible.

โดยง่ายเช่นเดียวกับการจัดเก็บข้อมูลไว้ในระบบข้อมูลคอมพิวเตอร์ ส่วนข้อมูลส่วนบุคคลที่บันทึกไว้ในกระดาษแผ่นเดียวโดยไม่ได้มีการจัดวางโครงสร้างการเก็บข้อมูลเป็นหมวดหมู่ จะถือเป็นส่วนหนึ่งของ relevant filing system

(4) “บันทึกสุขภาพ (Accessible record)” หมายถึง ข้อมูลที่บ่งบอกถึงสุขภาพทางกายหรือสุขภาพทางจิตหรือภาวะของบุคคลธรรมดา ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาหรือข้อมูลสาธารณะที่สามารถเข้าถึง

(5) “ข้อมูลที่กระทบต่อความรู้สึก (Sensitive personal data)” หมายถึง ข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อทางศาสนาหรือความเชื่ออื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน การเป็นสมาชิกของสมาคมหรือสหภาพแรงงานสุขภาพทางกายและจิตใจ พฤติกรรมทางเพศ การกระทำผิดหรือการถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดกฎหมาย การดำเนินคดีหรือการถูกดำเนินคดี การจำหน่ายคดี หรือการถูกลงโทษตามคำพิพากษาของศาลของเจ้าของข้อมูล⁵⁶

(6) “ผู้ควบคุมดูแลข้อมูล (Data Controller)” หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นผู้ตัดสินใจ (อาจเป็นการตัดสินใจโดยลำพังหรืออาจตัดสินใจร่วมกับบุคคลอื่นก็ได้) ที่จะดำเนินการประมวลผลข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ใดและในลักษณะใด อาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ เช่น ห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด สมาคม มูลนิธิ หรืออาจเป็นหน่วยงานของรัฐก็ได้⁵⁷

⁵⁶ Data Protection Act 1998, Section 2. “Sensitive personal data” means personal data consisting of information as to

- (a) the racial or ethnic origin of the data subject,
- (b) his political opinions,
- (c) his religious beliefs or other beliefs of a similar nature,
- (d) whether he is a member of a trade union (within the meaning of the Trade Union and Labour Relations (Consolidation) Act 1992),
- (e) his physical or mental health or condition,
- (f) his sexual life,
- (g) the commission or alleged commission by him of any offence, or
- (h) any proceedings for any offence committed or have been committed by him, the disposal of such proceedings or the sentence of any court in such proceedings.

⁵⁷ Data Protection Act 1998. Section 1 (1). “data controller” means, subject to subsection (4), a person who (either alone or jointly or in common with other persons) determines the purposes for which and the manner in which any personal data are, or are to be, processed.

(7) “ผู้ประมวลผลข้อมูล (Data Processor)” หมายถึง บุคคลที่ประมวลผลข้อมูล ในนามของผู้ควบคุมดูแลข้อมูลนอกเหนือจากลูกจ้างหรือพนักงานของผู้ควบคุมดูแลข้อมูล⁵⁸

(8) “การประมวลผล (Processing)” หมายถึง การได้รับการบันทึก การครอบครอง ข้อมูล หรือการดำเนินการปฏิบัติการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเกี่ยวกับข้อมูล ซึ่งรวมถึงการเก็บรวบรวม การดัดแปลง การแก้ไขข้อมูล การกู้ การพิจารณา การใช้ข้อมูล การเปิดเผยข้อมูลโดยการส่งผ่านทางสื่อ การเผยแพร่ การจัดวาง การประกอบ การกีดกันยับยั้ง การลบ หรือการทำลายข้อมูล⁵⁹

2) ขอบเขตของการใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Act 1998)

(1) กำหนดไม่ให้นักทึบผู้ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานคอมพิวเตอร์หรือตัวแทนของบุคคลดังกล่าวเปิดเผยข้อมูลอันเกี่ยวกับบุคคลโดยปราศจากอำนาจ ถ้าบุคคลใดฝ่าฝืนโดยเจตนาหรือไม่นำพาส่งผลที่จะเกิดขึ้น ถือว่ากระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(2) กำหนดสิทธิของบุคคลผู้ถูกระบุในข้อมูลนั้นๆ เช่น สิทธิที่จะได้ทราบว่าคุณถูกระบุอยู่ในข้อมูลนั้นๆหรือไม่ ถ้ามีการระบุ ระบุว่าจะอย่างไร สิทธิที่จะเข้าสู่ข้อมูลอันเกี่ยวกับตน สิทธิในการแก้ไขหรือลบสำเนาข้อมูลผิดพลาด สิทธิที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการเปิดเผยข้อมูล สิทธิในการดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหาย ในกรณีที่บุคคลธรรมดาผู้นั้นได้รับความเสียหายจากการที่ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลปฏิบัติฝ่าฝืน Data Protection Act 1998 เป็นต้น

(3) กำหนดหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้ 8 ข้อ โดย Data Protection Act 1998 มาตรา 4 ได้กำหนดว่า หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อ้างถึงพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ

⁵⁸ Data Protection Act 1998. Section 1 (1). “data processor”, in relation to personal data, means any person (other than an employee of the data controller) who processes the data on behalf of the data controller.

⁵⁹ Data Protection Act 1998. Section 1 (1). “processing”, in relation to information or data, means obtaining, recording or holding the information or data or carrying out any operation or set of operation on the information or data, including

- (a) organization, adaptation or alteration of the information or data,
- (b) retrieval, consultation or use of the information or data,
- (c) disclosure of the information or data by transmission, dissemination or otherwise making available, or
- (d) alignment, combination, blocking, erasure or destruction of the information or data.

หลักการที่กำหนดไว้ในตารางที่หนึ่งส่วนที่หนึ่งแนบท้ายพระราชบัญญัติ⁶⁰ ซึ่งมีสาระสำคัญคือการกำหนดให้ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลต้องปฏิบัติตามหลักการดังกล่าว เว้นแต่ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลจะสามารถอ้างสิทธิจากข้อยกเว้นของหลักต่าง ๆ นั้นได้ อันเป็นการบังคับให้ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลต้องปฏิบัติตามหลักการต่าง ๆ นี้ ไม่ว่าผู้ควบคุมดูแลข้อมูลนั้นจะมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องจัดแจ้งข้อมูลหรือไม่ก็ตาม และเป็น การบังคับใช้กับข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดที่ถูกประมวลผลโดยผู้ควบคุมดูแลข้อมูลดังกล่าว ได้แก่

1) หลักประการที่ 1 (The First principle) คือข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องถูกประมวลผลอย่างเป็นธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะถูกประมวลผลไม่ได้ เว้นแต่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

2) หลักประการที่ 2 (The Second principle) คือจะทำการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้เพียงเท่าที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ และจะต้องเป็นวัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ทั้งจะต้องไม่มีการประมวลผลที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังกล่าว

ในการนี้ ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลจะต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลและ Commissioner ได้รู้ถึงวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ โดยการระบุวัตถุประสงค์ไว้ในเอกสารดังต่อไปนี้

ก. หนังสือบอกกล่าวที่ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลแจ้งไปยังเจ้าของข้อมูลหรือ

ข. ทะเบียนการแจ้งข้อมูลของผู้ควบคุมดูแลข้อมูลที่ให้ไว้ต่อ Commissioner

3) หลักประการที่ 3 (The Third principle) คือข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเพียงพอเกี่ยวข้องกับและไม่มากเกินไปกว่าวัตถุประสงค์ของการประมวลผลนั้น กล่าวคือ ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลจะจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเกินกว่าความจำเป็นตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บมิได้ ดังนั้น เพื่อให้การประมวลผลข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้องและสอดคล้องกับหลักการ ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลส่วนบุคคลควรจะทบทวนแบบฟอร์มการกรอกข้อมูลเพื่อจัดเก็บข้อมูล เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลส่วนบุคคล

⁶⁰ Data Protection Act 1998. Section 4. The data protection principles.

(1) References in this Act to the (1) References in this Act to the data protection principles are to the principles set out in Part I of Schedule 1.

(2) Those principles are to be interpreted in accordance with Part II of Schedule 1.

(3) Schedule 2 (which applies to all personal data) and Schedule 3 (which applies only to sensitive personal data) set out conditions applying for the purposes of the first principle; and Schedule 4 sets out cases in which the eighth principle does not apply.

(4) Subject to section 27 (1), it shall be the duty of a data controller to comply with the data protection principles in relation to all personal data with respect to which he is the data controller.

บุคคลที่จะทำการจัดเก็บมีเพียงพอเกี่ยวข้อง และไม่เกินกว่าวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เช่น แบบฟอร์มการสมัครงาน แบบฟอร์มสำหรับเก็บรายละเอียดลูกค้า

4) หลักประการที่ 4 (The Fourth principle) คือการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องทำให้ถูกต้องเที่ยงตรงและทันสมัยอยู่เสมอ หลักการข้อนี้เป็นหลักการที่กำหนดถึงหน้าที่ของผู้ควบคุมดูแลข้อมูล กล่าวคือกำหนดให้ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลมีหน้าที่โดยตรงในการทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งตนได้ทำการประมวลผลไว้ให้มีความเที่ยงตรงและทันสมัยอยู่เสมอ

5) หลักการที่ 5 (The Fifth principle) คือการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ จะต้องไม่จัดเก็บไว้นานเกินกว่าความจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์นั้น การจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้นานเกินกว่าความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ของการประมวลผลข้อมูลนั้นๆ ถือเป็น การปฏิบัติฝ่าฝืนหลักการในข้อนี้ อีกทั้งใน Data Protection Act 1998 เองก็ไม่ได้กำหนดรายละเอียดหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับหลักการนี้ไว้ นอกจากนี้แนวทางในการบังคับใช้กฎหมายของ Commissioner ในเรื่องนี้มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นจึงยังไม่ชัดเจนว่าระยะเวลาที่เท่าใดจึงจะถือว่าเป็นระยะเวลาที่เกินความจำเป็น

ดังนั้น การที่จะปฏิบัติตามหลักการนี้ได้จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นกรณีๆ ไป โดยผู้ควบคุมดูแลข้อมูลจะต้องตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกประมวลผลทั้งหมดและวัตถุประสงค์ของการประมวลผลนั้นและทำการพิจารณาว่าข้อมูลส่วนบุคคลแต่ละข้อมูลต้องจัดเก็บเอาไว้เพื่อวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นเวลานานเท่าใด โดยอาจกำหนดนโยบายในการเก็บรักษาข้อมูลโดยการกำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูลแต่ละประเภทไว้และหากผู้ควบคุมดูแลข้อมูลต้องการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นระยะเวลานาน ก็ควรมีเอกสารบ่งบอกถึงเหตุผลของการเก็บข้อมูลนั้นๆ ไว้ในช่วงระยะเวลานั้นด้วย

นอกจากนี้ ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลซึ่งมีข้อผูกพันที่จะต้องทำลายข้อมูลต้องจำไว้ว่า กระบวนการทำลายตัวมันเองจะมีค่าเท่ากับเป็นการประมวลผล ดังนั้นผู้ควบคุมดูแลข้อมูลจะต้องดำเนินการตามหลักการข้ออื่นๆ ด้วย

อนึ่ง ตามหลักทั่วไปข้อมูลส่วนบุคคลควรถูกทำลายเมื่อไม่มีความต้องการข้อมูลนั้นอีก แต่ในบางกรณีอาจมีการกำหนดให้มีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้นานกว่าในกรณีปกติได้ โดยการอาศัยอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย (Anti-terrorism Crime and Security Act 2001)

6) หลักประการที่ 6 (The Sixth principle) คือจะต้องทำการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลให้สอดคล้องกับสิทธิของเจ้าของข้อมูลตามที่กำหนดไว้ใน Data Protection Act 1998

Schedule 1 ของ Data Protection Act 1998 วางหลักไว้ว่า หากผู้ประมวลผลข้อมูลกระทำการดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหลักการคุ้มครองข้อมูลประการที่หก

ก. ละเมิดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลตามที่กำหนดไว้ใน Section 7

ข. ไม่ปฏิบัติตามคำร้องขอที่สมเหตุสมผลของเจ้าของข้อมูลที่ยุติการประมวลผลข้อมูลตามที่กำหนดไว้ใน Section 10 หรือไม่ปฏิบัติตามคำร้องนั้นภายใน 21 วัน นับแต่วันได้รับคำร้องขอ

ค. ไม่ปฏิบัติตามคำร้องขอให้ยุติการประมวลผลข้อมูลเพื่อทำการตลาดแบบตรงตามที่กำหนดไว้ใน Section 11

ง. ปฏิบัติฝ่าฝืน Section 13 โดยไม่ปฏิบัติตามคำร้องขอเกี่ยวกับการตัดสินใจ โดยอาศัยการประมวลผลของเครื่องมือที่ทำงานโดยอัตโนมัติ หรือการไม่แจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบถึงการตัดสินใจตามคำร้องนั้น หรือการไม่ตอบกลับไปยังเจ้าของข้อมูลภายใน 21 วัน นับแต่วันที่ได้รับความร้องนั้น

จ. ปฏิบัติฝ่าฝืน Section 12 a (สิทธิเฉพาะกาล (transition rights)) โดยไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าว (notice) ของ commissioner ที่ชอบด้วยกฎหมาย

7) หลักประการที่ 7 (The Seventh principle) ก็คือต้องจัดให้มีมาตรการทางเทคนิคและการจัดการที่เหมาะสมในการป้องกันและการจัดการกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเพื่อป้องกันการสูญหายหรือการทำลายหรือ ทำให้เสียหายต่อข้อมูลส่วนบุคคล

หลักการข้อนี้มีรากฐานมาจาก EU Directive (95/46/EC) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลเกิดความระมัดระวังในการประมวลผลข้อมูล และเป็นการกำหนดมาตรการเพื่อให้เจ้าของข้อมูลเกิดความมั่นใจว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนจะได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม

แม้จะมีรากฐานมาจากที่เดียวกัน แต่ก็มี ความแตกต่างบางประการ นั่นคือ EU Directive (95/46/EC) กำหนดให้ผู้ดูแลควบคุมข้อมูลต้องกำหนดให้มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยในระดับที่เหมาะสมกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการประมวลผลและจากลักษณะของข้อมูลนั้นเอง แต่หลักประการที่ 7 นี้จะเน้นในเรื่องการกำหนดให้มีมาตรการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลที่จะได้รับผลเสียหายจากการฝ่าฝืนบทบัญญัติในเรื่องการรักษาความปลอดภัย

8) หลักประการที่ 8 (eighth principle) คือข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องไม่ถูกส่งออกไปยังประเทศหรือดินแดนที่อยู่นอกเขต European Economic Area (EEA) เว้นแต่ประเทศหรือดินแดนนั้นรับรองว่ามีระดับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลเพียงพอสำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

การที่ Data Protection Act 1998 กำหนดห้ามมิให้มีการส่งหรือโอนข้อมูลออกไปยังประเทศที่มีใช้สมาชิกของ European Economic Area (EEA) ก็เพื่อความคุ้มครอง แก่เจ้าของข้อมูล เนื่องจากหากประเทศนอกกลุ่ม EEA ไม่มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล หรือมีกฎหมายเช่นนี้แต่ไม่ได้มีระดับมาตรฐานเดียวกับ EU Directive (95/46/EC) ก็ไม่ถูกผูกพันให้ต้องมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักการที่กำหนดใน EU Directive (95/46/EC)

แต่เพื่อให้เกิดความคล่องตัวทางการค้า Data Protection Act 1998 จึงได้กำหนดให้หลักประการที่ 8 นี้มีข้อยกเว้นดังนี้

ก. กรณีที่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล

ข. การส่งออกข้อมูลมีความจำเป็น

- เพื่อดำเนินการตามสัญญาซึ่งเจ้าของข้อมูลเป็นคู่สัญญา หรือ

- เพื่อการดำเนินการตามความประสงค์ของเจ้าของข้อมูล โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเข้าทำ

สัญญา

ค. การส่งออกข้อมูลมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการลงนามหรือสรุปสัญญาระหว่างผู้ควบคุมดูแลข้อมูลกับบุคคลที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูลแต่เป็นผู้เข้าทำสัญญา โดยได้รับการร้องขอจากเจ้าของข้อมูลหรือประโยชน์ของเจ้าของข้อมูล

ง. การส่งออกข้อมูลมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สำคัญของสาธารณะ

จ. การส่งออกข้อมูล

- มีความจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ของหรือที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการทาง

กฎหมาย

- มีความจำเป็นเพื่อการได้รับความเห็นทางกฎหมาย

- มีความจำเป็นเพื่อการก่อ ใ้ และสงวนไว้ซึ่งสิทธิตามกฎหมาย

ฉ. การส่งออกข้อมูลมีความจำเป็นเพื่อที่จะคุ้มครองประโยชน์สำคัญต่อชีวิตของเจ้าของข้อมูล

ช. การส่งออกข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลซึ่งปรากฏอยู่ในทะเบียนสาธารณะ

ซ. การส่งออกข้อมูลนั้นกระทำโดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ Commissioner ให้ความเห็นชอบแล้ว และเงื่อนไขนั้นได้มีการกำหนดเงื่อนไขเวลาที่มาตราในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลอย่างเพียงพอแล้ว

ฉ. การส่งออกข้อมูลนั้นได้รับอนุญาตจาก Commissioner ให้กระทำได้ เนื่องจากมีมาตรการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลอย่างเพียงพอแล้ว⁶¹

(4) สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

Data Protection Act 1998 ได้กำหนดถึงสิทธิของเจ้าของข้อมูลที่เป็นบุคคลธรรมดาเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของตนที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นหรือผู้ควบคุมดูแลข้อมูลไว้ดังนี้

1) สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล (right to subject access)

Data Protection Act 1998 มาตรา 7-9 กำหนดให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะร้องขอให้ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลให้ข้อเท็จจริงแก่ตนว่า ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลได้ดำเนินการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของตนอยู่หรือไม่อย่างไร โดยเจ้าของข้อมูลจะต้องทำคำร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษร (ซึ่งรวมถึงการร้องผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วย) และอาจต้องเสียค่าธรรมเนียมตามที่ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลกำหนดด้วย ทั้งนี้ผู้ดูแลควบคุมข้อมูลจะต้องทำตามคำร้องขอดังกล่าวภายใน 40 วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องจากเจ้าของข้อมูล (กรณีทั่วไป)

หากปรากฏว่า ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลได้ดำเนินการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ร้องขออยู่ ผู้ร้องขอในฐานะเจ้าของข้อมูลมีสิทธิจะได้รับคำอธิบายเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

- ก. คำอธิบายเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของตนที่ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลประมวลผลอยู่
- ข. คำอธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการประมวลผลข้อมูล
- ค. คำอธิบายเกี่ยวกับผู้รับข้อมูลหรือผู้ที่จะได้รับรู้ข้อมูลจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

นอกจากนี้ เจ้าของข้อมูลยังมีสิทธิอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลอีก เช่น สิทธิที่จะขอสำเนาเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิที่จะรู้ถึงแหล่งที่มาของข้อมูล เป็นต้น

2) สิทธิในการป้องกันการประมวลผลข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือความทุกข์ (right to prevent processing causing damage of distress)

Data Protection Act 1998 มาตรา 10 ได้กำหนดไว้ว่าหากเจ้าของข้อมูลเห็นว่าการที่ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลทำการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของตนจะทำให้เกิดความเสียหายหรือความทุกข์และเป็นการไม่สมเหตุสมผล ย่อมมีสิทธิที่จะบอกกล่าวไปยังผู้ควบคุมดูแลข้อมูล เพื่อให้ยุติการประมวลผลข้อมูลดังกล่าวได้ โดยต้องบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร และภายใน 21 วัน หลังจากได้รับคำบอกกล่าวผู้ควบคุมดูแลข้อมูลจะต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

⁶¹ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 14, น.114-118.

ก. แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้เจ้าของข้อมูลทราบว่าผู้ควบคุมดูแลข้อมูลได้ดำเนินการหรือตั้งใจจะดำเนินการตามคำบอกกล่าวของเจ้าของข้อมูล หรือ

ข. แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้เจ้าของข้อมูลทราบว่า จะได้มีการดำเนินการบางส่วนตามคำบอกกล่าวของเจ้าของข้อมูล (หากมี) และอธิบายถึงเหตุผลว่าเหตุใดผู้ควบคุมดูแลข้อมูลจึงเห็นว่าบางส่วนของคำบอกกล่าวของเจ้าของข้อมูลไม่มีความชอบธรรม

เจ้าของข้อมูลอาจร้องขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลปฏิบัติตาม คำบอกกล่าวให้ยุติการประมวลผลข้อมูลของเจ้าของข้อมูลได้ หากผู้ควบคุมดูแลข้อมูลไม่ยอมทำตามคำบอกกล่าวของเจ้าของข้อมูล และหากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าคำร้องขอของเจ้าของข้อมูลเป็นคำร้องขอที่ชอบด้วยกฎหมาย และผู้ควบคุมดูแลข้อมูลละเลยไม่ปฏิบัติตามการให้เป็นไปตามคำร้องขอของเจ้าของข้อมูลจริง ศาลก็อาจมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เห็นสมควรได้

3) สิทธิในการป้องกันการประมวลผลข้อมูลเพื่อทำการตลาดแบบตรง (right to prevent processing for the purposes of direct marketing)

Data Protection Act 1998 มาตรา 11 (1) ได้กำหนดให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิ บอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลยุติหรือควั่นไม่ดำเนินการประมวลผลข้อมูลของตนเพื่อประโยชน์ในการทำการตลาดแบบตรงได้ โดย Data Protection Act 1998 ไม่ได้กำหนดข้อยกเว้นหรือข้อจำกัดการใช้สิทธิไว้แต่อย่างใด

นอกจากนี้ EU Directive (95/46/EC) Article 14 (b) ยังได้กำหนดให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิจะ

ก. ถัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของตนซึ่งผู้ควบคุมดูแลข้อมูลคาดว่าจะเป็นการประมวลผลข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ในการทำการตลาดแบบตรงต่อไป หรือ

ข. ถัดค้านการเปิดเผยข้อมูลให้แก่บุคคลที่สามหรือการใช้ข้อมูลในนามของบุคคลที่สามเพื่อวัตถุประสงค์ในการทำการตลาดแบบตรง

4) สิทธิเกี่ยวกับการตัดสินใจโดยอาศัยการประมวลผลข้อมูลของเครื่องมือที่ทำงานโดยอัตโนมัติ (right in relation to automated decision taking)

Data Protection Act 1998 มาตรา 12 กำหนดให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลที่จะบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่ให้ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลดำเนินการตัดสินใจใดๆ ซึ่งจะมีผลกระทบสำคัญแก่ตน โดยอาศัยการประมวลผลของเครื่องมือที่ทำงานโดยอัตโนมัติเพียงอย่างเดียวเท่านั้น นอกจากนี้ยังเป็นหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลที่จะต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบด้วยว่ามีการตัดสินใจโดยอาศัยการประมวลผลข้อมูลของเครื่องมือที่ทำงานโดยอัตโนมัติ⁶²

⁶² อ้างแล้ว เชมอรรถที่ 10, น.156-158.

5) สิทธิในการดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายในกรณีที่บุคคลนั้นได้รับความเสียหายจากการที่ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลปฏิบัติฝ่าฝืน Data Protection Act 1998 (right to take action for compensation if the individuals suffers damage by any contravention of the Act by the data controller)

Data Protection Act 1998 มาตรา 13 กำหนดว่าบุคคลธรรมดาที่ได้รับความเสียหาย (damage) หรือความเสียหายหรือความทุกข์ (damage distress) จากการที่ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลปฏิบัติฝ่าฝืนบทบัญญัติใน Data Protection Act 1998 มีสิทธิที่จะได้รับการชดเชยความเสียหายหากผู้ควบคุมดูแลข้อมูลไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่ทุกสถานการณ์เพื่อที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว

6) สิทธิในการดำเนินการเพื่อแก้ไข ลบ หรือทำลายข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง (right to take action to rectify, block, erase or destroy inaccurate data)

Data Protection Act 1998 มาตรา 14 กำหนดไว้ว่าหากเจ้าของข้อมูลเห็นว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนที่อยู่ในความครอบครองของผู้ควบคุมข้อมูลไม่เที่ยงตรง แต่ข้อมูลนั้นเป็นข้อมูลที่ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลได้บันทึกไว้อย่างถูกต้องตรงตามที่เจ้าของข้อมูลหรือบุคคลที่สามเปิดเผยให้แก่ผู้ควบคุมดูแลข้อมูล ในกรณีนี้กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลแนบถ้อยคำแสดงถึงข้อมูลที่ต้องการเที่ยงตรงตามที่ศาลเห็นชอบแล้วไว้เป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลเดิมได้แทนที่จะมีคำสั่งให้ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลแก้ไข ลบหรือทำลายข้อมูล

7) สิทธิในการขอให้มีการตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติตามกฎหมาย (right to request for assessment)

Data Protection Act 1998 มาตรา 42 กำหนดว่า บุคคลใดเห็นว่าตนได้รับผลกระทบโดยตรงจากการประมวลผลข้อมูลของผู้ควบคุมข้อมูลมีสิทธิร้องขอให้ Commissioner ตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติของผู้ควบคุมดูแลข้อมูลนั้นว่า ได้มีการปฏิบัติฝ่าฝืนกฎหมายหรือไม่อย่างไร (บุคคลตามมาตรา 42 นี้รวมถึงนิติบุคคลด้วย)

8) สิทธิเฉพาะกาล (Transitional Rights)

หากข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลนั้นเป็น Eligible manual data ที่อยู่ในความครอบครองของผู้ควบคุมดูแลข้อมูลก่อนวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 1998 (ยกเว้นข้อมูลที่ถูกประมวลผลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการวิจัยทางประวัติศาสตร์เท่านั้น) หรือเป็น Accessible Records ซึ่งแม้ว่าเจ้าของข้อมูลจะไม่อาจใช้สิทธิที่เกี่ยวกับการแก้ไข ลบหรือทำลายข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ตามที่กำหนดไว้ใน Data Protection Act 1998 มาตรา 14(1)-14(3) ได้จนกว่าจะสิ้นสุดระยะเวลาช่วงเฉพาะกาลช่วงที่ 2 (second transitional period) คือในวันที่ 27 ตุลาคม ค.ศ. 2007 ก็

ตาม แต่ Section 12 A แห่ง Data Protection Act 1998 (เพิ่มเติมเข้ามาใน 1998 DPA) โดย Schedule 13 ก็ได้ให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลเหล่านั้นในการบอกกล่าวให้ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลดำเนินการดังต่อไปนี้

ก. แก้ไข กั้น ลบหรือทำลายข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ หรือ

ข. ยุติการถือครองข้อมูลในทางที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย

หากผู้ควบคุมดูแลข้อมูลไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าวของเจ้าของข้อมูล เจ้าของข้อมูลอาจร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลปฏิบัติตามคำบอกกล่าวของเจ้าของข้อมูลได้ ทั้งนี้เจ้าของข้อมูลจะสามารถใช้สิทธิตาม Section 12 A นี้ได้จนถึงวันที่ 23 ตุลาคม ค.ศ.2007 เท่านั้น หลังจากนั้น การใช้สิทธิเกี่ยวกับการแก้ไข กั้น ลบหรือทำลายข้อมูลที่ไม่ถูกต้องจะต้องเป็นไปตาม Section 14 เช่นเดียวกับกรณีข้อมูลส่วนบุคคลประเภทอื่นทั่วไป⁶³

3) ข้อยกเว้น การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตาม Data Protection Act 1998

มีข้อยกเว้น 10 กรณีที่เปิดช่องทางให้เข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลได้ ได้แก่

(1) กรณีเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ

ข้อมูลส่วนบุคคลอาจได้รับการยกเว้นจากบทบัญญัติว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลบทบัญญัติว่าด้วยการชดใช้ค่าเสียหาย บทบัญญัติว่าด้วยการแก้ไขบทบัญญัติห้ามเปิดเผยและบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องและเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการรักษาความมั่นคงของประเทศ

(2) กรณีเกี่ยวกับอาชญากรรมและภาษีอากร

ข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันหรือสืบหาเกี่ยวกับอาชญากรรม การดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดทางอาญา หรือประเมินเพื่อจัดเก็บภาษี อาจได้รับการยกเว้นการเข้าถึงตามบทบัญญัติการเข้าถึงข้อมูล ถ้าการเข้าถึงจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว นอกจากนี้ หากมีการเก็บหรือควบคุมไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและข้อมูลนั้นประกอบไปด้วยข้อมูลที่มาจากการครอบครองของบุคคลอื่นเพื่อวัตถุประสงค์ที่กล่าวมาแล้วก็ได้ได้รับการยกเว้นจากการเปิดเผยเช่นกัน และหากการเปิดเผยเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ข้างต้นหรือการใช้บทบัญญัติห้ามเปิดเผยตามกฎหมายฉบับนี้ จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อกรณีต่างๆดังกล่าวก็ได้รับการยกเว้นจากบทบัญญัติห้ามเปิดเผย

(3) กรณีเกี่ยวกับสุขภาพและสังคม

ในกรณีที่ข้อมูลนั้นประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องสุขภาพทางร่างกายและจิตใจของบุคคล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอาจออกคำสั่งให้ได้รับการยกเว้นจากบทบัญญัติเรื่องการเข้าถึงของบุคคลหรืออาจแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัตินั้นๆ นอกจากนี้ถ้าเป็นข้อมูล

⁶³ อ้างแล้ว เชมอรรถที่ 14, น.121-122.

ส่วนบุคคลที่จะต้องเก็บไว้หรือได้มาในระหว่างการดำเนินงานด้านสังคม ซึ่งรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเป็นผู้เก็บรักษา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศก็อาจออกคำสั่งจากบทบัญญัติเรื่องการเข้าถึงของบุคคลประการหลังนี้ จะทำการยกเว้นหรือปรับปรุงแก้ไขได้เฉพาะเมื่อการใช้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลร้ายต่อการดำเนินงานด้านการบริการทางการเงิน

(4) กรณีเกี่ยวกับการออกกฎระเบียบด้านการบริการทางการเงิน

ข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บไว้เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอันเป็นหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้กำหนดให้มีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย หรือเป็นหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายอื่นใด เพื่อคุ้มครองสมาชิกของสังคมมิให้เกิดความสูญเสียทางการเงินอันเนื่องมาจากการกระทำทุจริต การกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือโดยมิชอบ หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของผู้ดำเนินกิจการด้านธนาคาร การประกันภัย การลงทุนหรือการบริการทางการเงินอื่นๆ หรือด้านการจัดบริษัท ข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวจะได้รับการยกเว้นจากการใช้บทบัญญัติว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของบุคคล หากการใช้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อการปฏิบัติหน้าที่นั้นๆ

(5) กรณีเกี่ยวกับสิทธิพิเศษในการประกอบอาชีพด้านกฎหมายและการพิจารณาพิพากษาของศาล

ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคำพิพากษาของศาลและเป็นข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐบาลได้รับมาจากบุคคลที่สามนั้น จะได้รับการยกเว้นจากบทบัญญัติว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของบุคคล และข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นความลับระหว่างลูกความกับผู้ประกอบวิชาชีพให้คำปรึกษาด้านกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการตามกฎหมาย ถือว่าได้รับสิทธิหรือความคุ้มครองพิเศษก็จะได้รับการยกเว้นจากการใช้บทบัญญัติว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของบุคคลเช่นกัน

(6) กรณีเกี่ยวกับบัญชีเงินเดือนและบัญชีรายรับรายจ่าย

หากเป็นการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ในการคำนวณจำนวนเงินที่จะต้องจ่ายเป็นเงินค่าตอบแทนหรือเงินชดเชยอันเกี่ยวข้องกับการทำงานในการจ้างงานหรือหน้าที่ใดๆ หรือในการจ่ายหรือหักออกจากเงินดังกล่าว หรือเพื่อวัตถุประสงค์ในการเก็บรักษาบัญชีรายรับรายจ่ายอันเกี่ยวข้องกับกิจการงานนั้นหรือเพื่อวัตถุประสงค์ในด้านการประมาณการเกี่ยวกับการจัดการหรือทางการเงินเพื่อช่วยการประกอบกิจการงานหรือธุรกิจนั้นๆ เหล่านี้ จะได้รับการยกเว้นจากบทบัญญัติว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร บทบัญญัตินี้ว่าด้วยการชดเชยค่าเสียหาย การแก้ไข การห้ามเปิดเผย ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าข้อมูลข่าวสารเหล่านี้จะต้องไม่ใช่เกินกว่าวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ และต้องไม่เปิดเผยเว้นเสียแต่จะเป็นไปตามข้อยกเว้นที่ระบุไว้

(7) กรณีเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บไว้เพื่อใช้ภายในบ้านของคุณหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นอันจำกัด

ข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกเก็บรวบรวมหรือรักษาไว้โดยบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องในเรื่องการจัดการเรื่องส่วนตัว ครอบครัว หรือกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลผู้อยู่ในบ้านหรือเก็บรวบรวมไว้เพียงเพื่อวัตถุประสงค์ในทางการบันเทิง จะได้รับการยกเว้นจากบทบัญญัติว่าด้วยการเข้าถึงการชดใช้ค่าเสียหาย การแก้ไข การห้ามเปิดเผย

(8) กรณีเป็นข้อมูลที่จัดเก็บในฐานะที่เป็นสมาชิก

หากเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกเก็บไว้โดยสมาชิกของสโมสรซึ่งไม่ได้ตั้งขึ้นในรูปแบบบริษัทและเกี่ยวข้องเพียงแต่สมาชิกของสโมสรเท่านั้นรวมทั้งข้อมูลซึ่งถูกเก็บและรักษาไว้โดยผู้ใช้ข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ในการจำหน่ายแจกข่าวสาร หรือบทความแก่สมาชิก หรือเพื่อการบันทึกการจำหน่ายแจกข่าวสารหรือบทความเช่นนั้น โดยข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว มีเพียงชื่อและที่อยู่ของบุคคลหรือสมาชิกเหล่านั้น หรือข้อมูลอื่นใดเท่าที่จำเป็นต่อการจำหน่ายแจกข่าวสารหรือบทความเหล่านั้นจะได้รับการยกเว้นจากบทบัญญัติดังกล่าวเช่นกัน ภายใต้เงื่อนไขจะต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลผู้ถูกบันทึกข้อมูลเสียก่อน

(9) กรณีเพื่อการเก็บสถิติหรือการค้นคว้า

ข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมเพื่อวัตถุประสงค์ในการเก็บสถิติหรือการค้นคว้า จะได้รับยกเว้นจากบทบัญญัติว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของบุคคล แต่จะต้องไม่ใช่หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไปในการเพื่อวัตถุประสงค์อื่น อีกทั้งผลของการค้นคว้าหรือการจัดเก็บสถิติจะต้องไม่อยู่ในรูปที่อาจบ่งชี้ถึงบุคคลที่ถูกบันทึกข้อมูล หรือสิ่งอื่นใดเกี่ยวกับบุคคลเหล่านั้น

(10) กรณีเกี่ยวกับคะแนนในการทดสอบ

กรณีข้อมูลส่วนบุคคลที่ประกอบด้วยคะแนนหรือข้อมูลใดๆ ซึ่งผู้ใช้และเก็บข้อมูลไว้เพื่อการวินิจฉัยผลทางวิชาการ อาชีพหรือผลการทดสอบอื่นๆ หรือทำให้สามารถวินิจฉัยผล การสอบนั้นๆ ได้ หรือเป็นข้อมูลอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการวินิจฉัยผลดังกล่าว การบังคับใช้บทบัญญัติว่าด้วยสิทธิการเข้าสู่ข้อมูลอันเกี่ยวกับบุคคลจะต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย⁶⁴

4) การจดแจ้งข้อมูล

(1) หลักทั่วไป

Data Protection Act 1998 ได้กำหนดให้มีระบบการจดแจ้งข้อมูล (notification) ขึ้นแทนที่ระบบการจดทะเบียนข้อมูลส่วนบุคคล โดยได้กำหนดไว้ใน Section 16-26

⁶⁴ อ้างแล้ว เชมอรรถที่ 14, น.122-125.

ระบบนี้สอดคล้องกับ Article 18(1) ของ EU Directive (95/46/EC) ซึ่งวางหลักไว้ว่า ประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดให้ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลหรือผู้แทนของผู้ควบคุมดูแลข้อมูลจัดแจ้งข้อมูลไว้กับหน่วยงานของรัฐก่อนที่จะเริ่มดำเนินการประมวลผลข้อมูลทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง

หลักการตาม Article 18(1) ถูกนำมาบัญญัติไว้ใน Data Protection Act 1998 Section 17 โดยกำหนดห้ามมิให้มีการประมวลผลข้อมูล เว้นแต่จะ ได้มีการจัดแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับผู้ควบคุมดูแลข้อมูลไว้ในทะเบียนที่ Commissioner เก็บรักษาไว้แล้ว

ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลจะต้องนำข้อมูลเกี่ยวกับผู้ควบคุมข้อมูลไปจัดแจ้งไว้กับ Commissioner และเสียค่าทำเนียมในการจัดแจ้งข้อมูลในอัตราปีละ 35 ปอนด์

การนำข้อมูลเข้าไปจัดแจ้งอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การให้ข้อมูลผ่านทางโทรศัพท์ ทาง internet หรือทางสื่ออื่นๆ เมื่อ Commissioner ได้รับข้อมูลเหล่านั้นแล้วก็จะนำไปเก็บไว้ในทะเบียน ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้

วัตถุประสงค์หลักของการกำหนดให้ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลมีหน้าที่ต้องจัดแจ้งข้อมูลของตนไว้ในทะเบียน ก็คือการเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ควบคุมดูแลข้อมูลได้โดยง่าย

(2) ผู้มีหน้าที่จัดแจ้งข้อมูล

Data Protection Act 1998 กำหนดให้ผู้ดูแลควบคุมข้อมูล (Data Controller) ต้องจัดแจ้งข้อมูลไว้ในทะเบียนที่เก็บรักษาไว้โดย Commissioner เว้นแต่กรณีที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมาย บุคคลที่ดำเนินการประมวลผลข้อมูลในนามของผู้ควบคุมดูแลข้อมูลหรือตามคำสั่งของ ผู้ควบคุมดูแลข้อมูล (Data Processor) ไม่จำเป็นต้องจัดแจ้งข้อมูลแต่อย่างใด นอกจากนั้นบุคคลธรรมดาที่ดำเนินการประมวลผลข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ในเรื่องส่วนตัว ครอบครัว หรือครัวเรือนก็ได้รับการยกเว้น ไม่ให้ต้องมีหน้าที่ในการจัดแจ้งข้อมูลด้วยเช่นกัน

5) การเข้าสู่ข้อมูล

บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะได้รับสำเนาบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของตนจากผู้เก็บและใช้ข้อมูลนั้นๆ หากข้อมูลนั้นอยู่ในรูปแบบหรือถ้อยคำที่ไม่อาจเข้าใจได้ จะต้องมีการอธิบายประกอบข้อมูลนั้นมาให้พร้อมกับสำเนาข้อมูลซึ่งการร้องขอดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ดังนี้

(1) คำร้องจะต้องทำเป็นหนังสือและชำระค่าธรรมเนียมในการร้องขอ (หากไม่ระบุไว้เป็นอย่างอื่น) การร้องขอต้องเป็นไปเพื่อที่จะได้รับการแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตน

หรือไม่ ถ้ามีจะได้ขอรับสำเนาข้อมูลนั้นด้วยหากผู้เก็บและใช้ข้อมูลได้จดทะเบียนการเก็บและใช้ข้อมูลแยกเป็นกรณี จะต้องทำคำร้องขอและชำระค่าทำเนียมแยกกัน

(2) ผู้ร้องขอจะต้องแสดงหลักฐานประจำตัวและระบุรายละเอียดถึงข้อมูลที่ตนต้องการ ตามที่ผู้เก็บและใช้ข้อมูลได้กำหนดไว้ตามสมควร ถ้าเป็นข้อมูล que เมื่อเปิดเผยแล้วต้องเปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคลของบุคคลอื่นด้วย จะต้องขออนุญาตจากบุคคลนั้นๆเสียก่อน

(3) ผู้เก็บและใช้ข้อมูลจะต้องตอบคำร้องขอภายใน 40 วันหลังจากที่ได้รับคำร้องขอ และหลักฐานต่างๆตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้แล้ว

(4) กรณีที่ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นเรื่องของสุขภาพร่างกายรัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศมีอำนาจที่จะแก้ไขหรือยกเว้นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการเข้าสู่ข้อมูลของบุคคลหนึ่งๆ ได้ตามสมควร ดังนั้นหากเป็นกรณีข้อมูลทางการแพทย์และการขอเข้าสู่ข้อมูลนั้นโดยตรงจะเป็น ผลร้ายต่อบุคคลผู้ร้องขอ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศย่อมมีอำนาจที่จะออกกฎระเบียบให้ การเข้าสู่ข้อมูลในกรณีดังกล่าวเป็นไปโดยทางอ้อม หรือต้องเข้าสู่ข้อมูลนั้นโดยผ่านบุคคลอื่น

6) การแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูล

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดหลักการไว้ว่า บุคคลหนึ่งๆจะต้องได้รับสิทธิที่จะ แก้ไขเพิ่มเติมหรือลบข้อมูลส่วนบุคคลของตนได้ ดังนั้นจึงได้กำหนดให้บุคคลสามารถร้องขอ แก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลส่วนบุคคลของตนได้ 2 กรณี คือ

(1) การร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลส่วนบุคคลของตนต่อผู้เก็บและใช้ข้อมูลนั้น โดยตรง จากหลักการดังกล่าวข้างต้น จึงมีการกำหนดให้ใช้บังคับกับผู้เก็บและใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลใดๆ และบุคคลผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานคอมพิวเตอร์ซึ่งเก็บและใช้ข้อมูลดังกล่าว ดังนั้นหากบุคคลได้ร้องขอและเข้าสู่ข้อมูลส่วนบุคคลของตนเพื่อตรวจดูและรับสำเนาข้อมูลแล้ว พบว่าข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานหรือผู้เก็บหรือใช้ข้อมูลมีความผิดพลาดหรือไม่เป็นไปตาม กฎหมายที่กำหนดไว้ ก็สามารถร้องขอให้มีการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมหรือลบข้อมูลที่ผิดพลาด หรือบกพร่องนั้นๆ และหน่วยงานหรือผู้เก็บและใช้ข้อมูลนั้นต้องรีบตรวจสอบและดำเนินการแก้ไข เพื่อให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าวข้างต้น

หากหน่วยงานหรือผู้เก็บและใช้ข้อมูลดังกล่าวเพิกเฉยหรือไม่ดำเนินการใดๆบุคคล ผู้ ร้องขออาจยื่นคำร้องต่อ The Commissioner ว่ามีการล่วงละเมิดหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และเจ้าหน้าที่ดังกล่าวก็จะต้องดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืนตามที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดไว้ หรือ หากเข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดก็อาจยื่นคำร้องขอต่อศาลให้มีการดำเนินการเช่นนั้น

(2) การร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลส่วนบุคคลของตนต่อศาล

การที่สิทธิของบุคคลซึ่งได้รับการรับรองคุ้มครองตามกฎหมายถูกล่วงละเมิด บุคคลผู้ได้รับความเสียหายย่อมมีสิทธิที่จะร้องขอต่อศาลเพื่อให้มีการบังคับตามสิทธิของตนได้ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ได้ให้การรับรองไว้โดยกำหนดเงื่อนไขที่จะสามารถร้องขอต่อศาล ทั้งยังกำหนดให้ศาลมีอำนาจในการที่จะออกคำสั่งเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวได้ตามสมควร⁶⁵

7) องค์กรที่สำคัญใน Data Protection Act 1998

ใน Data Protection Act 1998 ได้กำหนดให้มีองค์กรที่สำคัญ 2 องค์กร คือ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูล Data Protection Commissioner และ ศาลคุ้มครองข้อมูล Data Protection Tribunal

(1) Data Protection Commissioner

Data Protection Act 1998 ได้กำหนดให้ Data Protection Commissioner ขึ้นแทนที่ Data Protection Registrar ของ Data Protection Act 1984 โดย Commissioner นั้น ยังคงใช้สำนักงานซึ่งจัดตั้งขึ้น โดยมาตรา 3 (1) แห่ง Data Protection Act 1984 ในฐานะหน่วยงานธุรการของ Data Protection Registrar ดำเนินการในฐานะหน่วยงานธุรการของ Data Protection Commissioner ต่อไป

(2) Data Protection Tribunal ประกอบด้วย ประธาน 1 คนที่ได้รับการแต่งตั้งโดย Lord Chancellor หลังจากที่มีการปรึกษากับ Lord Advocate แล้วรองประธานจำนวนหนึ่งซึ่งได้รับการแต่งตั้งจาก Lord Chancellor และสมาชิกอื่นๆ อีกจำนวนหนึ่งซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ โดยกฎหมายได้กำหนดคุณสมบัติของแต่ละตำแหน่งไว้ดังนี้

1) ประธานและรองประธานของ Tribunal ที่ได้รับการแต่งตั้งจะต้องเป็น

ก. บุคคลซึ่งมีใบแสดงคุณวุฒิว่าได้ปฏิบัติหน้าที่เช่นนี้มาแล้ว 7 ปีตามความหมายของมาตรา 71 แห่ง The Court and Legal Services Act 1991

ข. ทนายประเภท Advocates หรือ Solicitors ในประเทศสกอตแลนด์มาแล้วอย่างน้อย 7 ปีหรือ

ค. สมาชิกของเนติบัณฑิตยสภาแห่งไอร์แลนด์เหนือหรือทนายประเภท solicitors ของศาลฎีกาของไอร์แลนด์เหนือมาแล้วอย่างน้อย 7 ปี

⁶⁵ อ้างแล้ว เชมอรรถที่ 10, น.167-169.

2) สมาชิกของ Tribunal ที่ได้รับการแต่งตั้งจะต้องเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลและเกี่ยวข้องกับผู้ควบคุมข้อมูล⁶⁶

3.2.1.2 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเครือรัฐออสเตรเลีย

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเครือรัฐออสเตรเลียนีมีลักษณะคล้ายคลึงกับสหรัฐอเมริกาหลายประการ กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเครือรัฐออสเตรเลียนีได้แก่กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เรียกว่า “The Privacy Act 2000” ส่วนกฎหมายในระดับมลรัฐนั้นแต่ละมลรัฐสามารถออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นของตนเองได้ เช่น มลรัฐ New South Wales ได้ตรากฎหมายชื่อว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ค.ศ. 1998 (The Privacy and personal Information Protection Act 1998)” หรือมลรัฐ Victoria ได้มีการตรากฎหมายชื่อว่า “The Information Privacy Act 2000” ขึ้นใช้บังคับเพื่อให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

นอกจากนี้แล้วการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในเครือรัฐออสเตรเลียนีได้จำกัดเฉพาะแค่ The Privacy Act เท่านั้น แต่ยังมีกฎหมายอื่นๆด้วย เช่น กฎหมายที่อยู่ในรูปของแนวคำพิพากษาที่เรียกว่า “กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law)” รวมทั้งบทบัญญัติ (Statute) อื่นๆ ทั้งในระดับสหพันธรัฐและมลรัฐ และประมวลจริยธรรมที่ไม่มีค่าบังคับเป็นกฎหมายซึ่งออกโดยองค์กรเอกชน อาทิ Insurance Council of Australia, The Australia Direct Marketing Association และ The Australia Bankers Association อย่างไรก็ตาม The Privacy Act 2000 มิได้มีผลกระทบต่อกฎหมายหรือประมวลจริยธรรมที่มีผลใช้บังคับอยู่ก่อนแล้ว⁶⁷

โดยสาระสำคัญของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเครือรัฐออสเตรเลียนี มีดังนี้

1) นิยามคำศัพท์ที่สำคัญใน The Privacy Act 2000

“การประมวลผลข้อมูล (Processing)” หมายความว่า การดำเนินการใดๆ ไม่ว่าจะกระทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอัตโนมัติหรือไม่ก็ตาม อันเกี่ยวกับการรวบรวม การบันทึก การจัดหมวดหมู่ การจัดเก็บ การให้รายละเอียดข้อมูล การเปลี่ยนแปลงแก้ไข การเลือกสรร การเรียกข้อมูลจากระบบ การเปรียบเทียบ การใช้ประโยชน์ การเชื่อมโยง การระงับใช้ชั่วคราว การเปิดเผยโดยเฉพาะเจาะจง การเปิดเผยโดยทั่วไป การลบข้อมูล และการทำลายข้อมูล

“ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Information)” หมายความว่า ข้อมูลหรือความคิดเห็นซึ่งรวมถึงข้อมูลหรือความคิดเห็นที่เป็นส่วนหนึ่งของฐานข้อมูล ไม่ว่าจะถูกต้องหรือไม่ก็ตาม และไม่

⁶⁶ อ้างแล้ว เชนอร์รที่ 14, น.113.

⁶⁷ อ้างแล้ว เชนอร์รที่ 10, น.176-177.

ว่าจะถูกบันทึกในรูปแบบใด ที่สามารถบ่งชี้ตัวบุคคลได้อย่างชัดเจนหรือสามารถยืนยันได้จากข้อมูลหรือความเห็น

“ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Data)” หมายความว่า ข้อมูลส่วนบุคคลหรือความเห็นส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับ

- 1) เชื้อชาติ หรือความเป็นชนกลุ่มน้อย
- 2) ความคิดเห็นทางการเมือง
- 3) ความเป็นสมาชิกขององค์กรทางการเมือง
- 4) ความเชื่อทางศาสนาหรือการเข้าร่วมทางศาสนา
- 5) ความเชื่อทางปรัชญา
- 6) ความเป็นสมาชิกขององค์กรทางวิชาชีพหรือการค้า
- 7) ความเป็นสมาชิกของสหภาพการค้า
- 8) พฤติกรรมทางเพศ
- 9) ประวัติอาชญากรรม

“ผู้ควบคุมข้อมูล (Controller)” หมายความว่า บุคคลธรรมดา นิติบุคคล หน่วยงานของรัฐ องค์กร สมาคมหรือหน่วยงานอื่นใด ซึ่งมีหน้าที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

“ผู้ประมวลผลข้อมูล (Processor)” หมายความว่า บุคคลธรรมดา นิติบุคคล หน่วยงานของรัฐ องค์กร สมาคมหรือหน่วยงานอื่นใด ซึ่งมีหน้าที่ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในนามของผู้ควบคุมข้อมูล

“เจ้าของข้อมูล (Data Subject)” หมายความว่า บุคคลธรรมดา นิติบุคคล องค์กร สมาคม ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

“การเปิดเผยโดยเฉพาะเจาะจง (Communication)” หมายความว่า การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่บุคคลอื่นซึ่งระบุไว้และไม่ได้เป็นเจ้าของข้อมูล ไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม รวมถึงการกระทำอื่นใดที่ทำให้บุคคลอื่นได้รับหรือสามารถค้นข้อมูลนั้นได้ด้วย

“การเปิดเผยโดยทั่วไป (Dissemination)” หมายความว่า การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่บุคคลอื่นซึ่งได้ระบุไว้ ไม่ว่าจะรูปแบบใดก็ตาม รวมถึงการกระทำอื่นใดที่ทำให้บุคคลอื่นได้รับหรือสามารถค้นข้อมูลนั้นได้ด้วย

“ข้อมูลซึ่งไม่เปิดเผยชื่อ (Anonymous Data)” หมายความว่า ข้อมูลใดๆ ไม่ว่าจะ เป็นข้อมูลดิบหรือข้อมูลที่มีการประมวลผลแล้ว ซึ่งไม่สามารถระบุบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลได้

“คณะกรรมการ (Garante)” หมายความว่า คณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายนี้

The Privacy Act 2000 นั้นใช้สองระบบสำหรับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ กฎเกณฑ์ต่างๆใน NPPs จะมีลักษณะเป็นมาตรฐานกลางซึ่งจะมีผลบังคับใช้กับองค์กรเอกชน (Organization) โดยอัตโนมัติ และใช้ระบบประมวลจริยธรรมควบคู่กันไป โดยกฎหมายได้กำหนดว่า NPPs จะใช้บังคับกับองค์กรเอกชน เว้นเสียแต่ว่าองค์กรนั้นๆ ได้จัดทำประมวลจริยธรรม (Privacy Code หรือ Self-regulations หรือ Industry Code) ขึ้นเอง อย่างไรก็ตามประมวลจริยธรรมจะมีผลใช้บังคับได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจาก Private Commissioner เสียก่อน โดยประมวลจริยธรรมนั้นจะต้องให้ความคุ้มครองในระดับที่เท่าหรือไม่น้อยกว่ามาตรการที่ระบุไว้ใน NPPs⁶⁸

2) วัตถุประสงค์ของ The Privacy Act 2000

วัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้ได้แก่ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ประมวลผลโดยเอกชน ข้อมูลหรือความคิดเห็นซึ่งรวมถึงข้อมูลหรือความคิดเห็นที่เป็นส่วนหนึ่งของฐานข้อมูล ไม่ว่าจะถูกต้องหรือไม่ก็ตาม และไม่ว่าจะถูกบันทึกในรูปแบบใดที่สามารถบ่งชี้ตัวบุคคลได้อย่างชัดเจนหรือสามารถยืนยันได้จากข้อมูลหรือความเห็นเพื่อประกอบความเข้าใจ เช่น ข้อมูลที่ระบุว่า “ผู้ชายสูง 180 เซนติเมตร ตาสีฟ้า” ไม่ถือว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลตามความหมายของ The Privacy Act 2000 แต่หากมีการเพิ่มเติมชื่อลงไปข้อมูลดังกล่าวก็จะกลายเป็นข้อมูลส่วนบุคคลทันที เพราะการระบุชื่อทำให้สามารถรู้ได้หรือยืนยันได้ว่าเป็นใคร

ในแง่ของวิธีการจัดเก็บข้อมูล กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้กำหนดว่าการจัดเก็บข้อมูลจะต้องทำด้วยวิธีใด ฉะนั้นการจัดเก็บอาจทำได้โดยวิธี Manual หรือ โดยทางคอมพิวเตอร์ก็ได้ กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดหลักการต่างๆ เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เรียกว่า “The National Principles for the Fair Handling of Personal Information” หรือเรียกชื่อย่อว่า “National Principles (NPPs)”

The Privacy Act 2000 นั้นมีหลักการสำคัญสองระบบเพื่อให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ กฎเกณฑ์ต่างๆใน NPPs จะมีลักษณะเป็นมาตรฐานกลางซึ่งจะมีผลใช้บังคับกับองค์กรเอกชนโดยอัตโนมัติ และใช้ระบบประมวลจริยธรรมควบคู่กันไป โดยกฎหมายได้กำหนดว่า NPPs จะใช้บังคับกับองค์กรเอกชน เว้นเสียแต่ว่าองค์กรนั้นๆ ได้จัดทำประมวลจริยธรรม (Privacy Code หรือ self-regulations หรือ Industry Codes) ขึ้นเอง อย่างไรก็ตามประมวลจริยธรรมจะมีผลใช้

⁶⁸ สกต อดิสรประเสริฐ, “มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล : ศึกษาเฉพาะกรณีการแยกแยะประเภทข้อมูลส่วนบุคคล,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2553), น.97-99.

บังคับได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจาก Private Commissioner เสียก่อน โดยประมวลจริยธรรมนั้น จะต้องให้ความคุ้มครองในระดับที่เท่าเทียมหรือไม่น้อยกว่ามาตรฐานที่ระบุไว้ใน NPPs⁶⁹

3) การจัดเก็บข้อมูล

(1) องค์กรสามารถจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเท่าที่จำเป็นต่อภารกิจหรือการดำเนินงานขององค์กรเท่านั้น

(2) องค์กรจะต้องจัดเก็บโดยวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Lawful) และวิธีการที่เป็นธรรม (Fair) และต้องไม่มีลักษณะเป็นการรุกรานมากเกินไป (An Unreasonably Intrusive Way) โดยองค์กรต้องแจ้งหรือบอกรายละเอียดต่างๆของการจัดเก็บ เช่น วิธีการจัดเก็บ วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บให้แก่เจ้าของข้อมูลทราบก่อนหรือขณะการจัดเก็บ

(3) ต้องจัดเก็บจากเจ้าของข้อมูลโดยตรง หากจัดเก็บจากบุคคลอื่นแล้ว ต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบ

(4) องค์กรมีหน้าที่ต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลได้ถูกจัดเก็บแล้ว โดยองค์กรจะต้องดำเนินการด้วยวิธีที่เหมาะสม (Reasonable Steps) เพื่อให้เจ้าของข้อมูล ได้ตระหนักว่าข้อมูลของตนได้ถูกจัดเก็บแล้ว⁷⁰

4) การใช้และการเปิดเผยข้อมูล

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้แยกการใช้และการเปิดเผยข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท คือการใช้และการเปิดเผยข้อมูลโดยวัตถุประสงค์ปฐมภูมิ (Primary Purposes) และ การใช้และการเปิดเผยข้อมูลด้วยวัตถุประสงค์ทุติยภูมิ (Secondary Purposes) โดยองค์กรจะเปิดเผยและใช้ข้อมูลได้เฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ปฐมภูมิเท่านั้น⁷¹

5) การจัดเก็บข้อมูลประเภท Sensitive Information

กฎหมายฉบับนี้วางหลักว่า โดยทั่วไปองค์กรจะจัดเก็บข้อมูลประเภท Sensitive data ไม่ได้ อย่างไรก็ตามกฎหมายก็ได้กำหนดข้อยกเว้นไว้บางประการ ดังนี้

(1) ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล

(2) การจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย

⁶⁹ ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, “กฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย,” วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, น.548-549 (ธันวาคม 2557).

⁷⁰ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 25, น.130-131.

⁷¹ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 25, น.131.

(3) การจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวมีความจำเป็นเพื่อป้องกันหรือบรรเทาภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงแก่ชีวิตหรือสุขภาพของบุคคลใดๆ โดยเจ้าของข้อมูลนั้นไม่อยู่ในฐานะที่จะให้ความยินยอมได้ หรือด้วยเหตุผลทางกายภาพไม่สามารถติดต่อสื่อสารเพื่อให้ความยินยอมได้

(4) การจัดเก็บนั้นทำไปเพื่อเหตุผลทางการแพทย์ หรือความปลอดภัยของส่วนรวม หรือเพื่องานวิจัย

(5) การจัดเก็บนั้นมีความจำเป็นเพื่อการใช้สิทธิทางศาล⁷²

6) สิทธิของเจ้าของข้อมูล

ในด้านการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูล กฎหมายฉบับนี้ได้ให้สิทธิไว้ดังนี้

(1) สิทธิที่จะเข้าถึงและแก้ไขข้อมูลของตน เพื่อให้เกิดความถูกต้องหรือทันสมัยมากขึ้น โดยองค์กรเอกชนจะต้องอำนวยความสะดวกหรือเปิดโอกาสให้เจ้าของข้อมูลสามารถเข้าถึงและแก้ไขข้อมูลของตนได้ หากผู้นั้นแสดงเจตจำนงหรือร้องขอจะใช้สิทธิดังกล่าว

(2) สิทธิที่จะฟ้องร้องต่อศาลหากเจ้าของข้อมูลได้รับความเสียหายจากการประมวลผลข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือผิดพลาด

(3) ในกรณีที่ไม่มีกฎหมายห้ามหรือไม่ผิดกฎหมาย (Lawful) หรือกรณีที่สามารถปฏิบัติได้ (Practicable) เจ้าของข้อมูลสามารถใช้นามแฝงหรือไม่ระบุชื่อที่แท้จริง (Anonymity) ของตน เมื่อมีการติดต่อกับองค์กรได้⁷³

7) การส่งหรือโอนข้อมูล

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเครือรัฐออสเตรเลีย รับรองว่าการส่งข้อมูลไปต่างประเทศ (Trans-border Data Flows) สามารถทำได้ แต่ได้วางเงื่อนไขว่าประเทศปลายทาง ที่ข้อมูลจะถูกส่งไปนั้นต้องมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเครือรัฐออสเตรเลีย หรือได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล หรือการโอนข้อมูลนั้นมีความจำเป็นสำหรับการทำนิติกรรมสัญญา หรือปฏิบัติการชำระหนี้ที่ได้ทำขึ้นระหว่างองค์กรกับบุคคลที่สาม⁷⁴

8) องค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมและบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย

กฎหมายฉบับนี้ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัว” หรือ “Private Commissioner” ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบและให้การรับรองกฎข้อบังคับ (Self-regulations) ที่ออกโดยภาคเอกชน โดยกฎระเบียบหรือประมวลจริยธรรมดังกล่าว จะมีผลใช้บังคับเมื่อได้รับการรับรองจากคณะกรรมการ

⁷² อ้างแล้ว เชนเจอร์รที่ 69, น.552.

⁷³ อ้างแล้ว เชนเจอร์รที่ 25, น.132.

⁷⁴ อ้างแล้ว เชนเจอร์รที่ 25, น.132.

นอกจากนี้หน้าที่ในการให้การรับรองมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ออก โดยองค์กรเอกชนแล้ว คณะกรรมการยังมีอำนาจในการสืบสวนข้อพิพาทระหว่างเจ้าของข้อมูลกับองค์กรเอกชนที่จัดเก็บหรือเปิดเผยข้อมูลด้วย⁷⁵

3.2.2 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มประเทศระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System)

3.2.2.1 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

สาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นประเทศหนึ่งที่มีความสำคัญกับสิทธิในการมีชีวิตส่วนตัวและสิทธิในการที่จะได้รับความเคารพในชีวิตส่วนตัวและชีวิตครอบครัวของประชาชน การให้ความสำคัญกับสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนี้ได้รับอิทธิพลมาจากอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานยุโรป⁷⁶

โดยกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้แก่ รัฐบัญญัติที่ 78-17 ลงวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1978 ว่าด้วยข้อมูลสารสนเทศ แฟ้มข้อมูลและเสรีภาพ (Loi relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés หรือ The Act on Data Processing Data Files and Individual Liberties) ซึ่งรัฐบัญญัติที่ 78-17 ลงวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1978 ว่าด้วยข้อมูลสารสนเทศ แฟ้มข้อมูลและเสรีภาพ ได้ให้ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับบุคคลธรรมดาที่ระบุตัวบุคคลนั้นหรือสามารถระบุตัวบุคคลได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม โดยการอ้างอิงถึงเลขประจำตัวหรือลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลนั้น⁷⁷

ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ประการดังนี้

ประการที่ 1 กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้มีองค์กรรับผิดชอบ เรียกว่า “คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารและเสรีภาพแห่งชาติ (National Commission for Data Processing and Licensing หรือ Commission nationale de l'informatique et des libertés : CNIL)” เป็นองค์กรอิสระซึ่งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผนและการรับรองการประมวลผลข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ คณะกรรมาธิการมีอำนาจหน้าที่ในการแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับบทบัญญัติกฎหมายนี้ในสิทธิและหน้าที่ของบุคคล รวมถึงการตรวจสอบดูแลผู้ประกอบการทางธุรกิจในการดำเนินการ

⁷⁵ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 69, น.554.

⁷⁶ ทิมพ์ดาว จันทรขันธ์, “คดีการดักฟังโทรศัพท์และสิทธิในการมีชีวิตส่วนตัว,” สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2560, จาก <http://www.public-law.net/publaw/view.aspx?id=560>

⁷⁷ บรรเจิด สิงคะเนติ, “ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว (Right to privacy) (รายงานผลการวิจัย),” (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2554), น.35.

ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากนี้คณะกรรมการต้องมีการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลข่าวสารในกิจกรรมต่างๆ เพื่อเผยแพร่และจัดทำรายงานประจำปีเพื่อเสนอต่อนายกรัฐมนตรีและต่อสภา

ประการที่ 2 กฎหมายนี้กำหนดให้มีหลักประกันในการคุ้มครอง (Préventive guarantees) เพื่อรับรองว่าระบบการประมวลผลข้อมูลข่าวสารได้ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด

ประการที่ 3 กฎหมายนี้ได้ให้สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและสิทธิในการโต้แย้งหรือเรียกร้องให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคล⁷⁸

บทบัญญัตินี้อยู่บนพื้นฐานที่ว่าระบบการประมวลผลข้อมูลข่าวสารจะต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อความเป็นส่วนตัวของบุคคล (Human Identity) สิทธิความเป็นส่วนตัว (Privacy) เสรีภาพส่วนบุคคลหรือสาธารณะ (Individual or Public Liberties) และบุคคลมีสิทธิที่จะรับทราบและโต้แย้งข้อมูลต่างๆ และเหตุผลที่ใช้ในระบบประมวลผลข้อมูลข่าวสารแบบอัตโนมัติที่มีผลเป็นการโต้แย้งบุคคลนั้น

กฎหมายได้กำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม การบันทึกและการเก็บรักษาข้อมูลที่ระบุชื่อ โดยกฎหมายนี้ใช้บังคับทั้งในระบบการประมวลผลแบบอัตโนมัติและวิธีการประมวลผลด้วยวิธีธรรมดา ตลอดจนควบคุมเนื้อหาของข้อมูลในระบบ การใช้ประโยชน์ข้อมูล การแก้ไขเปลี่ยนแปลง การลบ การเพิ่มข้อมูล การโอนหรือการทำลายข้อมูลดังกล่าว ทั้งในเอกชนและภาครัฐ

รัฐบัญญัติที่ 78-17 ลงวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1978 ว่าด้วยข้อมูลสารสนเทศ เพิ่มข้อมูลและเสรีภาพ มีกรอบของการใช้รัฐบัญญัติฉบับดังกล่าวโดยได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา 4 ที่กำหนดว่า รัฐบัญญัตินี้จะไม่อาจใช้บังคับได้หากว่าเป็นข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของรัฐและเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ เช่น ความมั่นคงแห่งรัฐ การป้องกันประเทศ หรือความปลอดภัยของประชาชน การป้องกัน การค้นหา การพบหรือการติดตามการกระทำความผิดอาญา การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศในกรณีต่างๆเหล่านี้จะต้องมี

⁷⁸ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์, “กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศฝรั่งเศส,” รายงานการวิจัยโครงการจัดทำความเห็นทางวิชาการเพื่อจัดทำรายงานเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณาและดำเนินการตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลภาครัฐ ตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), น.27-36.

การตราเป็นกฎหมายหรือกฎระเบียบของรัฐมนตรีที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแก่การนั้นเป็นการเฉพาะ⁷⁹

นอกจากนี้ กฎหมายได้กำหนดบทนิยามของคำว่า “ระบบข้อมูลสารสนเทศแบบอัตโนมัติที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลระบุชื่อ” หมายถึง การดำเนินการในทุกขั้นตอนโดยระบบอัตโนมัติที่เกี่ยวกับการเก็บรวบรวม การบันทึก การจัดทำ การแก้ไข การเก็บรักษาและการทำลายข้อมูลที่ระบุชื่อ ตลอดจนการดำเนินการทั้งหลายที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ซึ่งเพิ่มข้อมูลหรือฐานข้อมูลที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมโยงเครือข่ายหรือการส่งถึงกัน การตรวจดูหรือการเปิดเผยข้อมูลที่ระบุชื่อ ทั้งนี้กฎหมายนี้มีขอบเขตครอบคลุมระบบข้อมูลข่าวสารทั้งในภาครัฐและเอกชน อย่างไรก็ตามกฎหมายได้กำหนดมาตรการในการควบคุมสำหรับข้อมูลในภาครัฐและภาคเอกชนไว้แตกต่างกัน โดยระบบข้อมูลข่าวสารในภาครัฐ ได้แก่ ระบบข้อมูลข่าวสารที่ดำเนินการเพื่อประโยชน์ของรัฐ องค์กรมหาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน ที่จัดทำบริการสาธารณะ ส่วนข้อมูลข่าวสารอื่นที่นอกเหนือไปจากข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในองค์กรเหล่านี้ถือว่าเป็นระบบข้อมูลข่าวสารในภาคเอกชน

กฎหมายนี้กำหนดให้องค์กรผู้จัดทำระบบข้อมูลข่าวสารต้องมีหน้าที่ดังนี้

1) การจัดทำระบบการประมวลผลข้อมูลข่าวสารโดยวิธีอัตโนมัติในภาครัฐ

การดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายซึ่งเป็นไปตามกฎระเบียบที่ออกตามความเห็นของ CNIL โดยกฎระเบียบที่ออกเพื่อการจัดระบบข้อมูลข่าวสารต้องปรากฏรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ชื่อและวัตถุประสงค์ของการจัดทำข้อมูลข่าวสาร

(2) หน่วยงานหรือบุคคลใดที่บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลระบุชื่อสามารถใช้สิทธิเข้าตรวจดูข้อมูลตามที่กำหนดในกฎหมาย

(3) ประเภทของข้อมูลที่ระบุชื่อที่บันทึกได้ ตลอดจนผู้ที่สามารถเข้าถึงหรือสามารถได้รับข้อมูลนั้น หรือประเภทของผู้ที่ได้รับข้อมูลนั้นที่สามารถตรวจดูข้อมูลนั้นได้⁸⁰

2) การจัดทำระบบการประมวลผลข้อมูลข่าวสารโดยวิธีอัตโนมัติในภาคเอกชน

องค์กรเอกชนจะต้องยื่นคำขอต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารและเสรีภาพแห่งชาติล่วงหน้าก่อนดำเนินการ ทั้งนี้คำขอดังกล่าวถือเป็นข้อผูกพันขององค์กรว่า การจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขต่างๆที่กฎหมายกำหนด และจะต้องได้รับอนุญาตจาก CNIL

⁷⁹ อ้างแล้ว เชนอร์รที่ 77, น.35.

⁸⁰ อ้างแล้ว เชนอร์รที่ 11, น.112-113.

ก่อนจึงจะดำเนินการได้ ในการทำคำขอจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารต่อ CNIL ด้วยปรากฏรายการดังต่อไปนี้

(1) ผู้ดำเนินการหรือผู้ควบคุมเพิ่มข้อมูลข่าวสาร (File controller) หรือบุคคลที่มีอำนาจตัดสินใจจัดทำระบบข้อมูลหรือตัวแทนของบุคคลดังกล่าวในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ในกรณีที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ในต่างประเทศ

(2) ลักษณะ วัตถุประสงค์ และชื่อของระบบข้อมูล

(3) หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการจัดทำระบบข้อมูลข่าวสาร

(4) หน่วยงานภายในที่บุคคลสามารถใช้สิทธิเข้าตรวจสอบข้อมูล ตลอดจนมาตรการต่างๆ ที่กำหนดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การใช้สิทธิดังกล่าว

(5) ประเภทของบุคคลที่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่บันทึกได้โดยตรง ทั้งนี้ ตามอำนาจหน้าที่ของบุคคลนั้น หรือตามความจำเป็นของหน่วยงานภายใน

(6) การดำเนินงานเกี่ยวกับข้อมูลที่ระบุชื่อ ที่มาของข้อมูล ระยะเวลาของการเก็บรักษา มาตรการในการรักษาความปลอดภัย ตลอดจนผู้ได้รับข้อมูลนั้น หรือประเภทของผู้ได้รับข้อมูลนั้น ที่จะสามารถตรวจสอบข้อมูลนั้นได้

(7) การส่งข้อมูลถึงกัน การเชื่อมโยงเครือข่าย หรือการเชื่อมโยงข้อมูลในรูปแบบ ใดก็ได้ ตลอดจนการโอนข้อมูลแก่บุคคลภายนอก

(8) ข้อกำหนดเพื่อรับรองความปลอดภัยของระบบข้อมูลและข้อมูลที่จัดเก็บและรับรองความลับต่างๆ ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

(9) ข้อแถลงว่าระบบข้อมูลดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการส่งข้อมูลที่ระบุชื่อระหว่างดินแดนของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและต่างประเทศหรือไม่ ทั้งนี้ไม่ว่าจะกระทำในรูปแบบใด

อย่างไรก็ตาม คำขอเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของรัฐ การป้องกันประเทศ และความปลอดภัยสาธารณะ อาจไม่มีรายการบางรายการดังที่กำหนดไว้ข้างต้นก็ได้

สำหรับการจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเอกชน ในกิจการบางประเภท ซึ่งมีได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเสรีภาพหรือชีวิตส่วนตัว ให้ CNIL จัดทำหลักเกณฑ์อย่างง่าย โดยเทียบเคียงจากรายการต่างๆตามที่กำหนดข้างต้น และประกาศหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้สาธารณชนทั่วไปได้ทราบเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำระบบข้อมูลข่าวสาร และการจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารต้องขออนุญาต CNIL ก่อนตามหลักทั่วไปที่กำหนดไว้ เว้นแต่คณะกรรมการจะมีคำสั่งเป็นพิเศษ เมื่อได้รับคำขอดังกล่าวแล้วผู้ยื่นคำขอจึงสามารถจัดทำระบบ

ข้อมูลข่าวสารได้ การนำแนวทางอย่างง่ายไปใช้สามารถเกิดขึ้นในกิจการ เช่น การเก็บข้อมูลที่ระบุชื่อในระบบภาษีหรือข้อมูลระบุชื่อของห้องสมุด เป็นต้น

อย่างไรก็ดีแนวทางสำหรับกระบวนการจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารอย่างง่ายประกอบด้วยรายการ ดังนี้

(1) การจัดทำระบบการประมวลผลข้อมูลข่าวสารกระทำเพียงเท่าที่วัตถุประสงค์ที่กำหนดเท่านั้น และเจ้าของข้อมูลต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยง่าย

(2) ระบบการประมวลผลข้อมูลข่าวสารต้องใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สามารถตรวจสอบข้อมูลข่าวสารได้โดยง่าย

(3) การเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารทำได้เท่าที่จำเป็นแก่วัตถุประสงค์และเพียงเท่าที่จำเป็นแก่การใช้เท่านั้น

(4) ต้องมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยและมาตรการในการรักษาความลับของข้อมูลข่าวสาร

นอกจากนี้กฎหมายยังได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลธรรมดาที่ระบุชื่อไว้หลายประการ ได้แก่

(1) สิทธิในการสอบถามหน่วยงานของรัฐหรือองค์การเอกชนที่จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศแบบอัตโนมัติ ตามรายชื่อที่ CNIL ได้จัดทำและประกาศต่อสาธารณชนว่าระบบข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวมีข้อมูลส่วนบุคคลของตนหรือไม่ และสิทธิในการเข้าตรวจสอบข้อมูลนั้นได้ในกรณีที่มีข้อมูลข่าวสารของตนปรากฏอยู่

(2) สิทธิในการได้รับการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตน ทั้งนี้ข้อมูลที่เปิดเผยนั้นจะต้องใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและต้องมีเนื้อความเป็นอย่างเดียวกับข้อมูลที่บันทึกไว้

(3) บุคคลผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับข้อมูลของตน มีสิทธิในการได้รับสำเนาเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับตนโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ

(4) สิทธิในการขอให้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติม ทำให้ชัดเจนขึ้น ปรับปรุงให้ทันสมัยหรือลบทิ้งซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนที่ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ คลุมเครือ ลำบับ หรือการเก็บรวบรวม การใช้ การเปิดเผย หรือการรักษาข้อมูลนั้นเป็นการต้องห้าม ในกรณีที่มีการโต้แย้งความถูกต้องของข้อมูลการพิจารณาพิสูจน์ตกอยู่กับหน่วยงานซึ่งบุคคลดังกล่าวใช้สิทธิเข้าถึงข้อมูล เว้นแต่มีการพิสูจน์ได้ว่าข้อมูลข่าวสารที่ถูกโต้แย้งนั้นรับมาจากบุคคลที่ถูกเก็บข้อมูลโดยตรง หรือด้วยความยินยอมของผู้ที่ถูกเก็บข้อมูลบุคคลผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับข้อมูลของตน⁸¹

⁸¹ อ้างแล้ว เชนเจอร์รที่ 10, น.192-194.

โทษสำหรับการละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคล

โทษสำหรับการละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลนั้น รัฐบัญญัติที่ 78-17 ลงวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1978 ว่าด้วยข้อมูลสารสนเทศ แฟ้มข้อมูลและเสรีภาพ (Loi relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés หรือ The Act on Data Processing Data Files and Individual Liberties) ไม่ได้มีการกำหนดโทษไว้แต่อย่างใด แต่โทษสำหรับการละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลถูกกำหนดไว้ในกฎหมายฉบับอื่นๆ ที่สามารถนำมาใช้สำหรับการละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลได้ คือ

ประมวลกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค โภคและประมวลกฎหมายว่าด้วยการไปรษณีย์และการโทรคมนาคม ที่กำหนดว่า ผู้ที่ฝ่าฝืนประมวลกฎหมายว่าด้วยการไปรษณีย์และการโทรคมนาคมของฝรั่งเศสจะต้องถูกปรับเป็นเงิน 750 ยูโรต่อข้อความ และอาจได้รับโทษทางอาญา จำคุกสูงสุดไม่เกิน 5 ปี และปรับสูงสุด 300,000 ยูโร หากได้หมายเลขโทรศัพท์มาด้วยวิธีการไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 1382 กำหนดว่า “บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นจะต้องรับผิดชอบบุคคลนั้นเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่การนั้น กล่าวคือ มีการกระทำความผิดของบุคคลหนึ่งต่อบุคคลอื่นและการกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ผู้ที่เป็นต้นเหตุแห่งการกระทำก็ต้องรับผิดชอบต่อผลของความเสียหายที่เกิดขึ้นนั่นเอง” การก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัวของบุคคลตามมาตรา 1382 นี้มักจะเป็นการกระทำ ความผิดโดยจงใจอันมาจากการเลือกที่จะกระทำการนั้น โดยสมัครใจของผู้กระทำ แต่ก็อาจมีกรณีเป็นการกระทำโดยละเว้นได้เช่นกัน เช่น กรณีบรรณาธิการนิตยสารฉบับหนึ่งที่ปล่อยให้มีการตีพิมพ์บทความซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัวของบุคคลหนึ่ง ทั้งๆที่ตนควรที่จะคัดค้านการตีพิมพ์บทความดังกล่าว บรรณาธิการนั้นจึงต้องรับผิดชอบร่วมกับบริษัทนิตยสารในการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่การนั้น เป็นต้น

ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้กำหนดบทลงโทษสำหรับการละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลไว้ทั้งสิ้น 3 กรณีด้วยกัน คือ

(1) ความผิดในการก่อให้เกิดผลกระทบต่อความลับในชีวิตส่วนตัวของบุคคลอื่น โดยเจตนา ถูกกำหนดอยู่ในมาตรา 226-1 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญากำหนดว่า การก่อให้เกิดความเสียหายต่อความลับหรือเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของบุคคลอื่น โดยการดักฟังบันทึก หรือส่งต่อคำพูดที่บุคคลได้กล่าวขึ้นในลักษณะเป็นการส่วนตัวหรือเป็นความลับโดยมิได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ไม่ว่าจะกระทำโดยใช้เครื่องมืออย่างไร หรือโดยการถ่าย การบันทึก หรือการส่งต่อภาพของบุคคลในสถานที่ส่วนบุคคลโดยมิได้ได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ไม่ว่าจะกระทำโดยใช้เครื่องมืออย่างไร ต้องรับโทษจำคุกหนึ่งปีและปรับเป็นเงินจำนวน 45,000 ยูโร

(2) ความผิดในการก่อให้เกิดผลกระทบต่อความลับในการประกอบวิชาชีพ ถูกกำหนดอยู่ในมาตรา 226-1 แห่งประมวลกฎหมายอาญากำหนดว่า การเปิดเผยข้อมูลที่มีลักษณะเป็นความลับโดยบุคคลหนึ่งซึ่งได้รับข้อมูลนั้นโดยสภาพของเรื่องหรือโดยตำแหน่งหน้าที่ หรืออันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่เป็นการชั่วคราว ต้องรับโทษจำคุกหนึ่งปีและปรับเป็นเงินจำนวน 15,000 ยูโร

(3) ความผิดในการก่อให้เกิดผลกระทบต่อความลับในจดหมายของบุคคลอื่น ซึ่งเป็นฐานความผิดที่มีเจตนาอาชญากรรมเพื่อคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นผ่านจดหมายและคุ้มครองความลับในชีวิตส่วนตัวของบุคคลที่ปรากฏอยู่ในจดหมายนั้น ถูกกำหนดอยู่ในมาตรา 226-15 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญากำหนดว่า การเปิด ทำลาย ทำให้ล่าช้าหรือส่งกลับโดยเจตนาทุจริต ซึ่งจดหมายที่มีถึงบุคคลภายนอกไม่ว่าจะได้มาถึงจุดหมายปลายทางแล้วหรือไม่ก็ตามหรือการอ่านข้อความภายในจดหมายโดยการฉ้อฉล ต้องรับโทษจำคุกหนึ่งปีและปรับเป็นเงิน 45,000 ยูโร⁸²

3.2.2.2 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีข้อมูลส่วนบุคคลถือเป็นสิทธิส่วนบุคคล ลักษณะหนึ่งที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม ค.ศ. 1949 ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเจตนาเพื่อป้องกันเผด็จการและเพื่อสร้างประชาธิปไตยไปพร้อมกัน โดยเน้นการสร้างการเมืองการปกครองที่มีทั้งเสรีภาพและประสิทธิภาพ สร้างระบบการปกครองโดยกฎหมาย การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพของประชาชน รัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีชื่อเรียกว่า “กฎหมายพื้นฐาน” (Basic Law)⁸³

กฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกเป็นกฎหมายระดับมลรัฐ (State Law) โดยเกิดขึ้นในรัฐเฮสเซน (Hessen) ในปี ค.ศ. 1970 ซึ่งถือเป็นกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฉบับแรกของโลก หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1977 จึงได้มีการตรากฎหมายในระดับประเทศ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจึงมีรัฐบัญญัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Federal Data Protection Act) ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้มีการทบทวนและแก้ไขในปี ค.ศ. 1990 และปี ค.ศ. 1994 และปี ค.ศ. 1997 ต่อมาได้มีการทบทวนแก้ไขในปี ค.ศ. 2001 เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางข้อบังคับสหภาพยุโรป และแก้ไขทบทวนอีกครั้งในปี ค.ศ. 2002

⁸² อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 77, น.30-32.

⁸³ อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 2, น.149.

กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลข่าวสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยครอบคลุม การเก็บรวบรวม การประมวลผล และการใช้ ทั้งข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้โดยหน่วยงานของรัฐและข้อมูลส่วนบุคคลที่หน่วยงานภาคเอกชนมีไว้ เพื่อวัตถุประสงค์ในทางอาชีพหรือในทางธุรกิจ สำหรับการให้ประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวทำได้เฉพาะเมื่อกฎหมายนี้หรือบทบัญญัติของกฎหมายอื่นอนุญาตให้กระทำได้ และจะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของข้อมูลนั้นด้วย

กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูล (Data Protection Act) ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตั้งอยู่บนพื้นฐานในการคุ้มครอง “สิทธิของปัจเจกบุคคลในการกำหนดหรือตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้หรือการดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล” หลักการที่ว่า บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลเป็นผู้ควบคุมข้อมูลของตนเองนั่นเอง โดยมีกรณียกเว้นเท่านั้นที่บุคคลจำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนรวม แต่หน่วยงานที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวต้องดำเนินการโดยน้อยที่สุดและเท่าที่กำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจนเท่านั้น และจะนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ไม่ได้ นอกจากนี้บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับรู้ว่าหน่วยงานมีการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของตน และหากสงสัยว่ามีการใช้ข้อมูลของเขาโดยไม่ถูกกฎหมายก็สามารถแจ้งให้ผู้ตรวจการด้านการคุ้มครองข้อมูลแห่งสหพันธรัฐ Federal Data Protection Commissioner (FDPC) ตรวจสอบแก้ไขให้ได้⁸⁴

อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการด้านการคุ้มครองข้อมูลแห่งสหพันธรัฐ (Federal Data Protection Commissioner (FDPC) นี้เป็นองค์กรอิสระของรัฐและเป็นองค์กรผู้เชี่ยวชาญตามกฎหมายนี้ มีอำนาจตรวจสอบดูแลคุ้มครองการเก็บ การใช้หรือการประมวลผลข้อมูลของผู้ควบคุมข้อมูล นอกจากนี้ยังมีอำนาจตรวจสอบเหนือองค์กรผู้ประกอบการอาชีพ หน่วยงานพิเศษในการรักษาความลับของทางราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลความลับภายใต้บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา ทั้งยังมีอำนาจรับเรื่องร้องเรียนและสอบสวนคำร้องเรียน ให้คำแนะนำคณะรัฐมนตรีและองค์กรอื่นๆของรัฐ และจัดทำรายงานประจำปี โดยผู้ตรวจการนี้มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี และสามารถอยู่ในตำแหน่งได้ 2 วาระ

⁸⁴ นคร เสรีรักษ์, “การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล : ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารในกระบวนการรัฐธรรมนูญไทย,” (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), น.141-142.

1) ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

กฎหมายนี้ใช้บังคับแก่หน่วยงานของรัฐทั้งระดับสหพันธ์และระดับมลรัฐที่ใช้อำนาจตามกฎหมายสหพันธ์หรือเป็นหน่วยงานของศาล และใช้บังคับแก่เอกชน ซึ่งเก็บรวบรวม ใช้หรือดำเนินการกับข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ก็ตาม

2) คำนิยามศัพท์

Section 3 แห่ง Federal Data Protection Act ได้บัญญัติคำนิยามศัพท์ของคำดังกล่าวไว้ว่า

“ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data)” หมายความว่า ข้อมูลอันใดอันหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนบุคคลของบุคคลธรรมดาบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือบุคคลธรรมดาที่สามารถระบุตัวได้

“การจัดเก็บข้อมูล (Collection)” หมายความว่า การได้มาซึ่งข้อมูลจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูล

“การประมวลผล (Processing)” หมายความว่า การเก็บรักษา การแก้ไข การเปิดเผย การระงับใช้ และการลบข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะกระทำโดยวิธีการใดก็ตาม

“การเก็บรักษา (Storage)” หมายความว่า การเข้าถึง การบันทึก หรือการป้องกัน ข้อมูลส่วนบุคคลในที่จัดเก็บ เพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปประมวลผลหรือใช้อีกครั้ง

“การแก้ไข (Modification)” หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาของข้อมูลส่วนที่จัดเก็บ

“การเปิดเผย (Communication)” หมายความว่า การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บให้แก่บุคคลที่ 3 ไม่ว่าในรูปแบบใดก็ตาม โดยวิธีการ a) ส่งผ่านข้อมูลไปยังบุคคลที่ 3 หรือ b) ส่งผ่านข้อมูลให้แก่บุคคลที่ 3 เพื่อสามารถตรวจสอบหรือนำข้อมูลกลับมาใช้ได้

“การลบข้อมูล (Erasure)” หมายความว่า การลบการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล

“การใช้ (Use)” หมายความว่า การใช้ประโยชน์ในข้อมูลส่วนบุคคลที่นอกเหนือไปจากการประมวลผล

“ผู้ควบคุมข้อมูล (Data Controller)” หมายความว่า บุคคลหรือองค์กร หรือบุคคลอื่นที่ได้รับมอบหมาย ที่ทำหน้าที่จัดเก็บ ประมวลผล หรือใช้ข้อมูลส่วนบุคคล

“ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึก (Special Categories of Personal Data)” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความเห็นทางการเมือง ความเชื่อทางศาสนา ลัทธิ ปรัชญา ความเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน สุขภาพและพฤติกรรมทางเพศ⁸⁵

⁸⁵ อ้างแล้ว เชนเจอร์ที่ 68, น.117-118.

3) หลักการสำคัญในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(1) การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้โดยหน่วยงานของรัฐ

ในกรณีที่บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลเห็นว่า การใช้ข้อมูลเกี่ยวกับตนโดยหน่วยงานของรัฐเป็นการละเมิดสิทธิของตน ก็อาจโต้แย้งการใช้ข้อมูลของหน่วยงานของรัฐนั้นต่อ ผู้ตรวจการฯ ได้ (มาตรา 21) และหากผู้ตรวจการฯ วินิจฉัยขัดกับบทบัญญัติของกฎหมาย บุคคลนั้นอาจอุทธรณ์เรื่องไปยังรัฐมนตรี (มาตรา 25) การโต้แย้งคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีอาจกระทำได้ โดยการเสนอเรื่องไปยังศาลปกครอง

(2) การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของเอกชน ในกรณีที่หน่วยงานภาคเอกชนมีข้อมูลส่วนบุคคลไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในทางอาชีพหรือในทางธุรกิจให้หน่วยงานของเอกชนนั้นแต่งตั้งพนักงานของหน่วยงานนั้นที่มีความรู้ความสามารถในด้านการเก็บรักษาข้อมูลคนหนึ่งทำหน้าที่ควบคุมข้อมูล พนักงานนี้อยู่ภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสหพันธ์ (มาตรา 36 และมาตรา 37) ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลเห็นว่าการใช้ข้อมูลนั้นกระทบสิทธิของตนบุคคลนั้นอาจร้องเรียนไปยังเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสหพันธ์ได้ (มาตรา 38) และคำวินิจฉัยของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสหพันธ์ย่อมผูกโต้แย้งไปยังศาลปกครองได้

4) การเก็บรวบรวม ใช้ และการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่ขอบด้วยกฎหมายได้แก่

(1) เป็นไปตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นหรือได้รับความยินยอมจากผู้ทรงสิทธิในข้อมูล (The Data Subject) ซึ่งหมายถึงเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(2) การเก็บรวบรวมโดยปราศจากความยินยอมให้กระทำได้ในกรณี

ก. เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย

ข. เป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายปกครอง

ค. การเก็บข้อมูลจากผู้ทรงสิทธิฯ โดยตรงจะทำให้ข้อมูลไม่ถูกต้องและไม่ก่อความเสียหายแก่ผู้ทรงสิทธิฯ

นอกจากนี้ยังได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้เพิ่มเติมหลายประเด็น เช่น การเก็บสะสมข้อมูลข่าวสารประเภทที่เป็นเรื่องเฉพาะตัว ซึ่งในข้อมูลเหล่านี้กฎหมายอนุญาตให้เจ้าของข้อมูลใช้สิทธิที่จะปฏิเสธได้ ทำให้เกิดระบบลงทะเบียนซึ่งบุคคลหรือองค์กรที่มีการเก็บข้อมูลต้องลงทะเบียนต่อ Data Protection Authorities (DPAs) ซึ่งเป็นแนวทางที่ประเทศในภาคยุโรปมักใช้ระบบจดทะเบียนกับหน่วยงานของรัฐที่ตั้งขึ้น โดยอยู่บนหลักการที่ต้องของความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลในการเก็บรวบรวม ประมวลผลหรือการเปิดเผยข้อมูล และหลักการที่เจ้าของข้อมูลต้องได้รับการแจ้งถึงผลที่จะได้รับหากมีการเก็บสะสมหรือใช้ข้อมูลดังกล่าว

(3) เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมจะต้องแจ้งรายละเอียดต่อไปนี้
เว้นแต่ผู้ทรงสิทธิฯ จะได้รับทราบอยู่แล้ว

ก. ชื่อหรือสิ่งบอกให้รู้ว่าผู้ควบคุมข้อมูลเป็นใคร

ข. วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม การใช้ และการดำเนินการ

ค. แหล่งที่มาของข้อมูลเฉพาะกรณีผู้ทรงสิทธิฯ ไม่รู้ถึงการเปิดเผยข้อมูลนั้น

5) หลักความยินยอม

(1) ความยินยอมต้องมาจากผู้ทรงสิทธิฯ ที่มีอิสระในการตัดสินใจซึ่งก่อนตัดสินใจ ผู้
ทรงสิทธิฯ ย่อมขอทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม การใช้ และการดำเนินการได้ และ
ความยินยอมจะต้องกระทำเป็นหนังสือ เว้นแต่มีสถานการณ์พิเศษอาจกระทำในรูปแบบอื่น
ที่เหมาะสมได้

(2) ในกรณีของการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ สถานการณ์พิเศษ รวมถึงจะต้องแจ้งถึง
วัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหนังสือด้วย

(3) ในกรณีที่เป็นการเก็บรวบรวม การใช้ หรือการดำเนินการกับข้อมูลที่มีความ
อ่อนไหวต่อความรู้สึก (Sensitive Data) การให้ความยินยอมจะต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า
รวมถึงข้อมูลลักษณะพิเศษดังกล่าวด้วย

6) การเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึกที่ขบด้วยกฎหมายจะกระทำ
ได้ก็ต่อเมื่อ (Section 13 (2))

(1) กฎหมายให้อำนาจ หรือจำเป็นเพื่อป้องกันประโยชน์ของสาธารณะ

(2) เจ้าของข้อมูลได้ให้ความยินยอมโดยชัดแจ้ง

(3) เพื่อป้องกันประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลหรือบุคคลอื่นในกรณีที่เจ้าของข้อมูลไม่
สามารถให้ความยินยอมได้ ไม่ว่าจะโดยทางกายภาพหรือทางนิติกรรมตามกฎหมาย

(4) ข้อมูลนั้นได้ถูกเปิดเผยต่อสาธารณะโดยเจ้าของข้อมูล

(5) เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อป้องกันความปลอดภัยต่อสาธารณะ

(6) มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนเพื่อป้องกันความไม่เป็นธรรมแก่ประโยชน์สาธารณะ
หรือประโยชน์อื่นใดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว

(7) มีความจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ การวินิจฉัยโรค หรือที่เกี่ยวกับ การ
ดูแลรักษาหรือจัดการเกี่ยวกับการบริการทางด้านดูแลสุขภาพ หรือข้อมูลนั้นถูกประมวลผล โดยผู้
ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์หรือบุคคลอื่นใดที่มีหน้าที่รักษาความลับเทียบเท่ากับผู้ประกอบ
วิชาชีพทางการแพทย์ดังกล่าว

(8) มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ หรือเพื่อความสำเร็จในการวิจัย ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องใช้ข้อมูลนั้น หากไม่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น จะทำให้การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ไม่ประสบความสำเร็จ และการวิจัยดังกล่าวได้ซึ่งนำหนักกับผลประโยชน์ที่จะได้รับผลประโยชน์ของตัวเจ้าของข้อมูลแล้ว จะเกิดประโยชน์ทางด้านวิทยาศาสตร์มากกว่า

(9) รัฐมีเหตุจำเป็นต้องป้องกัน หรือทำให้บรรลุผลเกี่ยวกับจัดการวิกฤติการณ์ หรือความขัดแย้ง หรือการป้องกัน ที่เกี่ยวกับเรื่องมนุษยชาติ

7) การบันทึก การแก้ไข หรือการใช้ข้อมูลที่มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึกที่ชอบด้วยกฎหมาย จะกระทำได้อต่อเมื่อ (Section 14 (5))

(1) เป็นข้อมูลที่ถูกจัดเก็บอย่างถูกต้องตามมาตรา 13 (2) 1.-6. หรือ 9.

(2) มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ หรือเพื่อความสำเร็จในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องใช้ข้อมูลนั้น หากไม่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น จะทำให้การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ไม่ประสบความสำเร็จ และการวิจัยดังกล่าวได้ซึ่งนำหนักกับผลประโยชน์ที่จะได้รับกับผลประโยชน์ของตัวเจ้าของข้อมูลแล้ว จะเกิดประโยชน์ทางด้านวิทยาศาสตร์มากกว่าและเกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ

8) การโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศ

(1) หากไม่ได้โอนไปยังต่างประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป หรือ EU และประเทศนั้นไม่มีมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเพียงพอ ห้ามโอนโดยเด็ดขาด

(2) หากโอนไปยังประเทศใน EU ให้ปฏิบัติตาม Section 15-16 และ 28-30

(3) มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเพียงพอ ให้คำนึงถึงการกำหนดชนิดของข้อมูล วัตถุประสงค์และระยะเวลาของการดำเนินการกับข้อมูล ประเทศที่มาจากและประเทศปลายทางของข้อมูล หลักนิติธรรม (The Rules of Law) หรือมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยแก่ข้อมูล

(4) ความรับผิดชอบในการโอนโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นอยู่ที่ผู้ซึ่งเป็นผู้ทำการโอน

(5) ผู้รับข้อมูลที่โอนจะต้องแจ้งวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการโอนข้อมูล

9) ข้อยกเว้นของการ โอนไปยังต่างประเทศ (Section 4c)

(1) ได้รับความยินยอมจากผู้ทรงสิทธิฯ

(2) เป็นการปฏิบัติตามสัญญาที่ทำกับผู้ทรงสิทธิฯ หรือเพื่อปฏิบัติตามมาตรการตามที่ผู้ทรงสิทธิฯ ร้องขอเพื่อให้เป็นไปตามสัญญาที่จะทำขึ้น

(3) เป็นการปฏิบัติตามสัญญาระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลกับผู้ซึ่งได้รับโอนข้อมูลเพื่อประโยชน์ของผู้ทรงสิทธิฯ

(4) เพื่อรักษาประโยชน์เกี่ยวกับชีวิตของผู้ทรงสิทธิฯ

(5) The competent supervisory authority อาจอนุญาตให้มีการโอนได้ ถ้าผู้ควบคุมข้อมูลซึ่งเป็นผู้โอนได้แสดงให้เห็นว่าในประเทศผู้รับโอนมีมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเพียงพอ ซึ่งมาตรการอาจจะกำหนดในสัญญากับผู้รับโอนก็ได้

10) หน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

(1) เมื่อจะดำเนินการกับข้อมูลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (Automated Processing) จะต้องแจ้งรายละเอียดของตน เช่น ชื่อของผู้ควบคุมข้อมูล ซึ่งผู้จัดการหรือผู้รับผิดชอบ ที่อยู่ วัตถุประสงค์ ลักษณะของข้อมูลที่ดำเนินการ ลักษณะของผู้รับข้อมูลที่เปิดเผยให้ระยะเวลาเก็บข้อมูล หรือแผนการ โอนข้อมูลไปยังต่างประเทศ (Section 4c)

(2) ผู้ควบคุมข้อมูลต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ทรงสิทธิฯ หากดำเนินการกับข้อมูลโดยไม่ถูกต้องหรือฝ่าฝืนกฎหมายนี้ (Section 7)

(3) ผู้ควบคุมข้อมูลทั้งที่เป็นเอกชนและหน่วยงานของรัฐจะต้องจัดให้มีมาตรการทางเทคนิคหรือการจัดการองค์กรเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะสามารถปฏิบัติตามกฎหมายนี้ (Section 9)

(4) ในกรณีการดำเนินการกับข้อมูลส่วนบุคคลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (Automated Procedure) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจจัดให้มีกระบวนการเรียกข้อมูลกลับคืนมาได้ตามความเหมาะสมเพื่อประโยชน์ของผู้ทรงสิทธิฯ หรือเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ (Section 10)

11) สิทธิของผู้ทรงสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล (เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล)

(1) ขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องตน ขอทราบถึงแหล่งที่ถูกเปิดเผยข้อมูลรวมทั้งขอทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ (Section 19)

(2) หากข้อมูลถูกเก็บรวบรวมโดยผู้ทรงสิทธิฯ ไม่ทราบ ผู้ทรงสิทธิฯ มีสิทธิได้รับแจ้งถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวที่บันทึกไว้ ชื่อของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและวัตถุประสงค์รวมทั้งชื่อผู้รับข้อมูลเมื่อมีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล (Section 19a)

(3) ผู้ทรงสิทธิฯ มีสิทธิขอให้แก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนให้ถูกต้องหากอยู่ระหว่างการโต้แย้ง ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องบันทึกไว้ด้วย และผู้ทรงสิทธิฯ มีสิทธิขอให้ยับยั้งการดำเนินการใดๆ กับข้อมูลนั้นไว้ก่อนได้ (Section 20)⁸⁶

⁸⁶ อ้างแล้ว เจริงอรรถที่ 10, น.184-188.

3.3 มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยได้รับการบัญญัติรับรองไว้ในกฎหมาย ทั้งในระดับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายระดับพระราชบัญญัติที่มีความ เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการบัญญัติการให้คุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในหมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 32 โดยกำหนดให้ สิทธิแก่บุคคลในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็น การละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ ยกเว้นหากเป็นกรณีอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ทั้งนี้แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะได้บัญญัติรับรองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลไว้อย่างชัดเจน แต่การให้ความคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลในทางปฏิบัติจริงนั้น ควรมีการกำหนด กลไก มาตรการและรายละเอียดต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองในกฎหมายลำดับรอง เช่น พระราชบัญญัติ เพื่อให้ประชาชน ผู้ประมวล ผู้ครอบครอง และผู้ควบคุมเข้าใจและตระหนักถึง ความสำคัญ สิทธิและหน้าที่ของตนที่มีเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้การคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคลเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

3.3.2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น เป็นการให้ความคุ้มครองในแง่ของกฎหมายลักษณะละเมิด ซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นหลักการทั่วไป ของการให้ความคุ้มครองสิทธิที่ขอบด้วยกฎหมายของบุคคล โดยมาตรา 420 เป็นมาตราหลักของ กฎหมายลักษณะละเมิด ซึ่งได้บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 420⁸⁷ หากมีผู้กระทำละเมิดต่อสิทธิของบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยผิดกฎหมาย ไม่ว่าด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ย่อมต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย ซึ่งสิทธิดังกล่าวนี้หมายความรวมถึง สิทธิส่วนตัวด้วย ดังนั้นสิทธิส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง มิให้ใครเข้ายุ่งเกี่ยวจนเกินสมควรหรือเกินขอบเขต

⁸⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่น โดย ผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

นอกจากนี้ยังมีมาตรา 422 และมาตรา 423 ที่สามารถนำมาปรับใช้กับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งได้บัญญัติหลักกฎหมายไว้ดังนี้

มาตรา 422⁸⁸ เป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลไว้ โดยมีการกำหนดให้เป็นบทสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ที่กระทำการให้เกิดความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลที่มุ่งจะให้ความคุ้มครองรับรองป้องกันสิทธิของบุคคลอื่น กฎหมายได้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้กระทำการเช่นว่านั้นเป็นผู้ผิด และผู้กระทำการล่วงละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นนั้น มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองว่าไม่ได้มีการกระทำเช่นนั้น

มาตรา 423⁸⁹ ให้การรับรองคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดจากการกล่าวหรือไขข่าวที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความจริง และให้หมายความรวมไปถึงผู้ที่ได้รับเนื้อหาแห่งข่าวนั้นและกระทำการส่งข่าวหรือไขข่าว โดยทราบคืออยู่แล้วว่าเป็นข้อความที่เป็นเท็จหรือเป็นข้อความที่ไม่เป็นความจริง บุคคลผู้กระทำการดังกล่าวเช่นว่านี้ก็ถือเสมือนว่าเป็นผู้กระทำการดังเช่นผู้ปล่อยข่าวหรือไขข่าวข้อมูลส่วนบุคคลเช่นกัน

จะเห็นได้ว่าขอบเขตการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลในลักษณะที่กว้าง ซึ่งไม่อาจเพียงพอต่อการนำมาปรับใช้ให้ทันกับรูปแบบการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศ

3.3.3 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พุทธศักราช 2540

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พุทธศักราช 2540 เป็นกฎหมายที่รับรอง “สิทธิได้รู้” ของประชาชน โดยได้กำหนดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ และกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิของประชาชนไปพร้อมกัน

⁸⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 422 ถ้าความเสียหายเกิดแต่การฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายใดอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่นๆ ผู้ใดทำการฝ่าฝืนเช่นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเป็นผู้ผิด

⁸⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะรู้ได้

ผู้ใดส่งข่าวสารอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่

1) เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พุทธศักราช 2540 มีเจตนารมณ์พื้นฐานสำคัญอยู่ 5 ประการ คือ

(1) เพื่อเป็นการประกันสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในการดำเนินการต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐอย่างกว้างขวาง และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารของ หน่วยงานของรัฐอันจะนำไปสู่กระบวนการบริหารของรัฐที่เป็นธรรม

(2) เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องตรงตามความ เป็นจริงซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเมืองในระบบประชาธิปไตย

(3) เพื่อความจำเป็นในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารบางประเภท ซึ่งกฎหมายได้กำหนด ไว้เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงของรัฐ ประโยชน์ที่สำคัญของเอกชนและคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

(4) เพื่อส่งเสริมการปฏิรูประบบราชการ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเจ้าหน้าที่ หน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและต่อประชาชน

(5) เพื่อการพัฒนากระบวนการของภาครัฐ โดยการจำแนกและจัดระบบเพื่อให้ การนำไปใช้ประโยชน์ และการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารเป็นไปในทิศทางเดียวกัน⁹⁰

2) ประเภทของข้อมูลข่าวสาร

(1) ข้อมูลข่าวสารที่ต้องเปิดเผยเป็นการทั่วไป

1) ข้อมูลข่าวสารที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา อาทิ โครงสร้างและการจัดองค์กรใน การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ สรุปรายงานหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน สถานที่ติดต่อ เพื่อขอรับข้อมูลข่าวสารหรือคำแนะนำ

2) ในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบแบบแผน นโยบาย เป็นต้น

3) ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดู (มาตรา 9) อาทิ ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่ง ที่เกี่ยวข้อง ในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปี ของปีที่ ดำเนินการ สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาร่วมทุนกับเอกชน ในการจัดทำบริการสาธารณะ และประกาศการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

4) ข้อมูลข่าวสารที่คัดเลือกไว้ให้ประชาชนศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารที่หน่วย ราชการของรัฐไม่ประสงค์จะเก็บรักษาไว้หรือข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 14 เมื่อมีอายุ ครบ 75 ปี และข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 เมื่อมีอายุครบ 20 ปี นับแต่วันที่เสร็จสิ้นการจัดให้มี

⁹⁰ อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 10, น.121.

ข้อมูลข่าวสารนั้น ให้หน่วยงานของรัฐส่งมอบให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาเพื่อให้ประชาชนศึกษาค้นคว้า

(2) ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคลเช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้หนึ่งได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึก ลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และหมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

(3) ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย

1) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่เปิดเผยไม่ได้ ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ จะเปิดเผยมิได้ (มาตรา 14)

2) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผย โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของประชาชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน อาทิการเปิดเผยที่จะก่อให้เกิดความเสียหายและความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ การเปิดเผยที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือรายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร เป็นต้น

3) สิทธิของเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

(1) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร กรณีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีเหตุอันสมควรสงสัย หรือตรวจสอบพบว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนที่หน่วยงานของรัฐรวบรวมเก็บไว้มีข้อความส่วนใดที่ไม่ถูกต้องอยู่ด้วย พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พุทธศักราช 2540 นี้ ได้ให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับตนได้ เพราะกฎหมายมีเจตนารมณ์เพื่อมิให้หน่วยงานของรัฐ จัดเก็บและนำข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดไปใช้ให้บังเกิดผลร้ายแก่บุคคล นอกจากนี้บุคคลยังมีสิทธิสำเนาข้อมูลข่าวสารนั้นได้ด้วย ถ้าข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นความลับหน่วยงานของรัฐอาจปฏิเสธไม่ให้ตรวจดูได้ ทั้งนี้หน่วยงานของรัฐต้องตรวจสอบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่จัดเก็บไว้ให้ตรงกับความเป็นจริงอยู่เสมอและพยายามเก็บข้อมูลจากเจ้าของข้อมูลโดยตรง

(2) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนถ้าบุคคลใดพบว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้อง ผู้นั้นมีสิทธิทำคำขอเป็นหนังสือ

ให้หน่วยงานของรัฐแก้ไขข้อมูลข่าวสารนั้น ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาและแจ้งให้ผู้นั้นทราบโดยไม่ชักช้า

(3) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ยอมปฏิบัติตามคำขอแก้ไขผู้มีคำขออาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ซึ่งถ้ากรรมการวินิจฉัยได้วินิจฉัยเช่นใดหน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตาม

(4) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนแนบไว้กับข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าจะมีการอุทธรณ์คำสั่งของหน่วยงานของรัฐหรือไม่ หรือผลการพิจารณาอุทธรณ์จะเป็นเช่นใด เจ้าของผู้มีสิทธิขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ ทั้งนี้การให้หมายเหตุไว้เป็นวิธีสุดท้ายกรณีที่ผู้ขอแก้ไขไม่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องได้ชัดเจนและหน่วยงานยืนยันว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองนั้นถูกต้องสมบูรณ์แล้ว เพื่อจะเตือนให้ผู้นั้นจะนำข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นมาใช้ได้ตระหนักและใช้ดุลพินิจโดยระมัดระวังว่าที่ถูกต้องเป็นเช่นใด สำหรับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูล จะทำได้ต่อเมื่อเข้าข้อยกเว้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 24 เท่านั้น เช่น การเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่การใช้ข้อมูลตามปกติ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยต่อหอบจดหมายเหตุแห่งชาติ เพื่อป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคลและต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐรวมทั้งบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายในการขอข้อเท็จจริง⁹¹

4) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งถือหลักว่า “ปกปิดเป็นหลัก เปิดเผยเป็นข้อยกเว้น” นั้น อาจแยกพิจารณาได้ 2 กรณี คือ

กรณีที่ 1 เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะตัวของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะรู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน และเมื่อบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือ หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องให้บุคคลนั้น หรือผู้กระทำการแทนบุคคลนั้น ได้ตรวจดูหรือได้รับสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น

⁹¹ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 11, น.129-130.

กรณีที่ 2 เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (บุคคลที่สาม) มีเงื่อนไขดังนี้

เงื่อนไขแรกหากว่าหน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ได้รับไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมีได้

เงื่อนไขที่สองหากเจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งให้ผู้นั้นเสนอคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องให้เวลาอันสมควรที่ผู้นั้นอาจเสนอคำคัดค้านได้ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง โดยหลักแล้วหน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูลที่ได้รับไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมีได้ แต่อย่างไรก็ตาม การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เป็นเจ้าของก่อนมิใช่ข้อยกเว้นในกรณีดังต่อไปนี้

1. เป็นการเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น
2. เป็นการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น
3. เป็นการเปิดเผยต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผน หรือการสถิติหรือ สำนะโนต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น
4. เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด
5. เป็นการเปิดเผยต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา เพื่อการตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา
6. เป็นการเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม
7. เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล
8. เป็นการเปิดเผยต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว
9. กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

กรณีต่างๆที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ล้วนแต่เป็นกรณีที่มีความสำคัญ เช่น เป็นการรักษาประโยชน์สาธารณะ หรือเป็นการรักษาสุขภาพหรือชีวิตของบุคคล และแม้ว่ากฎหมายจะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวได้ แต่การเปิดเผยดังกล่าวก็ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองประโยชน์ส่วนบุคคลด้วย กล่าวคือจะต้องทำให้มีผลกระทบกระเทือนอันเกิดจากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวแก่บุคคลให้น้อยที่สุด

5)หน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ดังนี้

(1) ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงพอเท่าที่เกี่ยวของและจำเป็นเพื่อกำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น

(2) พยายามเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่กระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น โดยในการจัดเก็บจากเจ้าของข้อมูลหน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้ผู้นั้นทราบถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลมาใช้ ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ และต้องแจ้งให้ทราบด้วยว่าการขอข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นการบังคับหรือไม่ เพื่อที่เจ้าของข้อมูลจะได้ทราบถึงผลกระทบจากการให้ข้อมูลข่าวสารและขอบเขตที่นำข้อมูลข่าวสารนั้นไปใช้ รวมทั้งให้เจ้าของข้อมูลมีอิสระที่จะตัดสินใจว่าควรให้ข้อมูลข่าวสารหรือไม่

(3) จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาและตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอเกี่ยวกับสิ่งดังต่อไปนี้

- 1) ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้
- 2) ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
- 3) ลักษณะการใช้งานตามปกติ
- 4) วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล
- 5) วิธีการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล

6) แหล่งที่มาของข้อมูล

(4) ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ

(5) จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล⁹²

⁹² อ้างแล้ว เชนเจอร์รที่ 11, น.130-131.

3.3.4 พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พุทธศักราช 2551

กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถาบันการเงินมีความสามารถในการบริหารความเสี่ยง มีความระมัดระวังไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่เงินฝากของประชาชน มีเกณฑ์การกำกับเกี่ยวกับธรรมาภิบาลของกรรมการ ผู้บริหาร และพนักงาน เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนและผู้ฝากเงิน

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 มาตรา 154 และมาตรา 155 ได้กำหนดห้ามไม่ให้บุคคลผู้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของลูกค้า โดยเหตุที่เป็นผู้มีอำนาจในการจัดการหรือเป็นพนักงาน และเปิดเผยความลับนั้น เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากลูกค้า หรือเข้ากรณีขเว้นอื่นตามที่กฎหมายกำหนด คือในกรณีการเปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการให้สินเชื่อ หรือการเปิดเผยให้แก่บริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินเดียวกัน เป็นต้น สำหรับบทลงโทษตามความผิดนี้ คือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3.3.5 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พุทธศักราช 2545

กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายฉบับแรกที่พยายามวางหลักเกณฑ์เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในภาคเอกชนที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลส่วนบุคคลในเชิงที่เกี่ยวกับลูกค้าผู้ขอสินเชื่อเพื่อให้ข้อมูลเครดิตแก่สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ใช้บริการที่เป็นสมาชิก หรือนิติบุคคลที่ประกอบกิจการให้สินเชื่อเป็นทางค้าปกติโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยข้อมูลเครดิตนี้มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างความมั่นคงให้แก่ระบบสถาบันการเงินโดยรวมของประเทศ จึงเป็นเหตุผลสำคัญในการตราพระราชบัญญัตินี้ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการทำธุรกรรมข้อมูลเครดิต รวมทั้งเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

1) สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้

ธุรกิจข้อมูลเครดิต หมายถึง กิจการเกี่ยวกับการควบคุมและหรือการประมวลผลข้อมูลเครดิตหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าที่ขอสินเชื่อ เพื่อให้ข้อมูลเครดิตแก่สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ใช้บริการที่เป็นสมาชิกหรือนิติบุคคลที่ประกอบกิจการให้สินเชื่อเป็นทางค้าปกติโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตนี้จะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีให้จัดตั้งเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด และได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี บริษัทข้อมูลเครดิตเท่านั้นที่สามารถประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตได้ โดยกำหนดห้ามบริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผลข้อมูลที่ดำเนินการในราชอาณาจักรดำเนินกิจการ ทำการควบคุม หรือประมวลผลข้อมูลภายนอกราชอาณาจักรให้บริษัทข้อมูลเครดิตมีหน้าที่ต้องทำการประมวลผลข้อมูลจากสมาชิก หรือจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ และต้องจัดข้อมูลให้เป็น

ระบบตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตประกาศกำหนด อีกทั้งต้องเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่ประสงค์จะใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์การให้สินเชื่อ รวมทั้งการรับประกันภัย การรับประกันชีวิต และการออกบัตรเครดิตตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และกำหนดหน้าที่ของสมาชิกไว้ด้วย เช่น หน้าที่ในการส่งข้อมูลของลูกค้าของตนแก่บริษัทข้อมูลเครดิตที่ตนเป็นสมาชิกและแจ้งเป็นหนังสือให้ลูกค้าของตนทราบ โดยไม่เลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ยังกำหนดหน้าที่ของผู้ใช้บริการให้ใช้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เท่านั้น และห้ามมิให้เปิดเผยหรือเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้อื่นที่ไม่มีสิทธิรับรู้ข้อมูลด้วย⁹³

2) ขอบเขตของกฎหมายและข้อมูลที่ต้องการคุ้มครอง

พระราชบัญญัติฉบับนี้มุ่งคุ้มครองเฉพาะข้อมูลเครดิตหรือข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับสินเชื่อของผู้ขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินหรือนิติบุคคลที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับการให้สินเชื่อ (ผู้ให้สินเชื่อ) แต่ไม่รวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลประเภทอื่น ส่วนข้อมูลที่ต้องการคุ้มครองนั้นสามารถค้นหาได้จากคำนิยามที่บัญญัติได้ดังนี้

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้อมูล” หมายความว่า สิ่งสื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริงของข้อมูลเครดิตหรือคะแนนเครดิต ไม่ว่าจะสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเอง หรือโดยผ่านวิธีการใดๆ และไม่จำเป็นต้องจัดทำในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่ยบันทึกไว้ปรากฏได้

“ข้อมูลเครดิต” หมายความว่า ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าที่ขอสินเชื่อ ดังต่อไปนี้

(1) ข้อเท็จจริงที่บ่งชี้ถึงตัวลูกค้า และคุณสมบัติของลูกค้าที่ขอสินเชื่อ

(ก) กรณีบุคคลธรรมดา หมายถึง ชื่อ ที่อยู่ วันเดือนปีเกิด สถานภาพ การสมรส อาชีพ เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหนังสือเดินทาง และเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร (ถ้ามี)

(ข) กรณีนิติบุคคล หมายถึง ชื่อ สถานที่ตั้ง เลขที่ทะเบียนการจัดตั้งนิติบุคคล หรือเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร

(2) ประวัติการขอและการได้รับอนุมัติสินเชื่อ และการชำระสินเชื่อของลูกค้าที่ขอสินเชื่อรวมทั้งประวัติการชำระราคาสินค้าหรือบริการโดยบัตรเครดิต

⁹³ ชาญกมล ลิมาคุณาวุฒิ, “สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545,” สืบค้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2560, จาก http://web.krisdika.go.th/data/lawabout/lawdetail/lawdetail_141.

“ข้อมูลห้ามจัดเก็บ” หมายความว่า ข้อมูลของบุคคลธรรมดาที่ไม่เกี่ยวกับการรับบริการ การขอสินเชื่อ หรือที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือมีผลกระทบต่อ สิทธิเสรีภาพของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลอย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้

- (1) ลักษณะพิการทางร่างกาย
- (2) ลักษณะทางพันธุกรรม
- (3) ข้อมูลของบุคคลที่อยู่ในกระบวนการสอบสวนหรือพิจารณาคดีอาญา
- (4) ข้อมูลอื่นใดตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“เจ้าของข้อมูล” หมายความว่า บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลใดๆ ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูล หรือเป็นเจ้าของประวัติลูกค้าผู้ขอใช้บริการจากสมาชิกไม่ว่าจะเป็นการขอสินเชื่อหรือบริการอื่นใด

“แหล่งข้อมูล” หมายความว่า บุคคลธรรมดา คณะบุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งเป็นผู้ให้ ข้อมูลแก่บริษัทข้อมูลเครดิต

จากคำนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ข้อมูลที่พระราชบัญญัตินี้ต้องการคุ้มครอง คือข้อมูล อันแสดงให้เห็นได้ว่าเป็นข้อมูลเครดิตของผู้ขอสินเชื่อทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ซึ่ง สามารถบ่งชี้ถึงตัวและคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อได้

3) สิทธิของเจ้าของข้อมูล

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดถึงสิทธิของเจ้าของข้อมูลไว้ ดังนี้

- (1) สิทธิที่จะรับรู้ว่ามีกรเก็บรวบรวมข้อมูลใดของตนไว้บ้าง
- (2) สิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของตน
- (3) สิทธิที่จะตรวจสอบและได้รับแจ้งผลการตรวจสอบข้อมูล ขอแก้ไข และได้แย้งเมื่อ

ทราบว่าคุณข้อมูลของตนไม่ถูกต้อง

- (4) สิทธิที่จะได้รับทราบเหตุผลของการปฏิเสธคำขอสินเชื่อหรือบริการ ในกรณีที่ สถาบันการเงินใช้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตมาเป็นเหตุแห่งการปฏิเสธ

- (5) สิทธิในการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการการคุ้มครองข้อมูลเครดิต

4) ความรับผิดชอบ

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดมาตรการลงโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญาเอาไว้

(1) มาตรการทางแพ่ง กำหนดให้บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลที่จงใจหรือประมาทเลินเล่อเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง แต่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กฎหมายกำหนด จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิก ผู้ใช้บริการ หรือเจ้าของข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิตนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

(2) มาตรการทางอาญา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี

1) พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ในแต่ละมาตรการที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นหน้าที่ให้ต้องปฏิบัติหรือกำหนดข้อห้ามมิให้ฝ่าฝืน โดยได้กำหนดโทษสำหรับความผิดในแต่ละมาตราไว้แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของความผิดแต่ละกรณี โดยกำหนดทั้งโทษปรับและโทษจำคุก

2) พระราชบัญญัติการประกอบข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความผิดบางกรณีที่ไม่ได้เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติใดๆ ของพระราชบัญญัตินี้ แต่เป็นความผิดที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดขึ้นมาโดยเฉพาะให้เป็นความผิดและต้องรับโทษ ซึ่งได้กำหนดทั้งโทษปรับและจำคุกเช่นกัน

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการประกอบข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 เป็นหลักเกณฑ์ที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในภาคเอกชนเฉพาะที่เกี่ยวกับข้อมูลประเภทเครดิตเท่านั้น ไม่ได้รวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีอื่นๆ

3.3.6 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พุทธศักราช

ตามที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ต่อคณะรัฐมนตรี โดยที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มีหลักการเพื่อให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศรวมทั้งระบบสื่อสารทำให้การเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสามารถทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว อันอาจนำมาซึ่งความเดือดร้อน รำคาญ หรือความเสียหาย ในกรณีที่มีการนำไปแสวงหาประโยชน์หรือเปิดเผยโดยไม่ได้รับความยินยอมหรือแจ้งล่วงหน้า ซึ่งแม้ว่าจะได้มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในบางเรื่อง แต่ก็ยังไม่มีหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป

โดยหลักการของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเสนอ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. บททั่วไป

(1) ร่างพระราชบัญญัติที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเสนอได้กำหนดให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปตามร่างพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายหรือกฎเกณฑ์อื่นเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องใดเรื่องหนึ่งไว้เป็นการเฉพาะและมีหลักประกันความเป็นธรรมและมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ดังกล่าว (ร่างมาตรา 3) และอาจตราพระราชกฤษฎีกา เพื่อยกเว้นให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วน

บุคคลในลักษณะหรือกิจการใดเพื่อไม่ให้นำพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนมาใช้บังคับก็ได้ (ร่างมาตรา 4)

(2) กำหนดนิยาม “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม และนิยาม “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งรวมถึงการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา 5)

2. หมวด 1 คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ประธานซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กรรมการ โดยตำแหน่งจำนวนสี่คน ได้แก่ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปลัดกระทรวงมหาดไทย เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกินสี่คน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ด้านสังคมศาสตร์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านนิติศาสตร์ หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ให้เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ (ร่างมาตรา 7)

ทั้งนี้ คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ ให้คำแนะนำและคำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ออกกฎหมายลำดับรอง ให้เครื่องหมายรองรับข้อปฏิบัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พิจารณาคำร้องทุกข์ต่างๆ รวมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่มอบหมาย (ร่างมาตรา 13)

3. หมวดที่ 2 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(1) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

กำหนดให้การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นการเก็บรวบรวมภายใต้วัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้อง โดยตรงกับกิจกรรมของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นตามกรอบวัตถุประสงค์หรือเพื่อประโยชน์ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวม (ร่างมาตรา 21) นอกจากนี้ ยังห้ามเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลโดยตรง (ร่างมาตรา 24) และห้าม

เก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความอ่อนไหว เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับเชื้อชาติ ความเห็นทางการเมือง หรือข้อมูลอื่นใดซึ่งกระทบต่อความรู้สึกของผู้อื่นหรือประชาชนตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด เป็นต้น โดยปราศจากความยินยอม (ร่างมาตรา 25) และในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลที่จะเก็บรวบรวม ประเภทของข้อมูลหรือหน่วยงานที่ข้อมูลดังกล่าวอาจถูกเปิดเผย ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และสิทธิของเจ้าของข้อมูล (ร่างมาตรา 22) โดยยกเว้นไว้สำหรับกรณีเป็นการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ที่เกี่ยวกับการวางแผนหรือสถิติหรือสำมะโนต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์ในการสืบสวน สอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย หรือการพิจารณาพิพากษาของศาล เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล ข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะโดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด หรือตามคำสั่งศาล และกรณีอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา 23)

(2) การใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

กำหนดให้สามารถทำได้เมื่อเป็นการใช้หรือเปิดเผยตามวัตถุประสงค์หรือเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม และต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ก่อนหรือขณะนั้น เว้นแต่จะเป็นข้อมูลที่ได้รับการยกเว้นตามร่างมาตรา 23 (ร่างมาตรา 26 วรรคแรก) และเมื่อมีการใช้หรือเปิดเผยแล้วจะต้องทำบันทึกหมายเหตุ การใช้และการเปิดเผย พร้อมทั้งแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบในภายหลังด้วย (ร่างมาตรา 26 วรรคสอง) นอกจากนี้ ยังห้ามส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศซึ่งมีสาระสำคัญในหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่ำกว่าพระราชบัญญัตินี้ โดยมีข้อยกเว้นในบางกรณี (ร่างมาตรา 27)

(3) สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(3.1) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เว้นเสียแต่จะเป็นกรณีขัดหรือแย้งกับกฎหมายหรือคำสั่งศาล กระทบต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร กระทบต่อเศรษฐกิจและการพาณิชย์ของประเทศ มีผลต่อการสืบสวน สอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย หรือการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หรือเป็นไปเพื่อคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น (ร่างมาตรา 28) และกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัตินี้ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้ทำลาย ระงับใช้ชั่วคราว หรือแปลงข้อมูลส่วนบุคคลให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลไม่ระบุชื่อ ซึ่งหากว่าไม่มีการดำเนินการก็อาจร้องต่อคณะกรรมการต่อไปได้ (ร่างมาตรา 29)

(3.2) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการให้ข้อมูลส่วนบุคคลถูกต้องทันสมัย สมบูรณ์ และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (ร่างมาตรา 30)

(3.3) กำหนดหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล โดยต้องจัดให้มีมาตรการรักษา ความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม ต้องป้องกันไม่ให้ผู้ที่ได้รับข้อมูลส่วนบุคคลใช้หรือเปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจ ต้องทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อพ้นระยะเวลาการเก็บรักษา หรือไม่ เกี่ยวข้องหรือเกินวัตถุประสงค์ หรือที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้เพิกถอนความยินยอมและต้อง แจ้งเหตุการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลและแผนการเยียวยาความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ชักช้า ซึ่งหากการละเมิดข้อมูลดังกล่าวมีจำนวนเกินกว่าหนึ่งหมื่นราย จะต้องรายงานผลลัพธ์ ของมาตรการเยียวยาแก่เจ้าของข้อมูลและคณะกรรมการด้วย (ร่างมาตรา 31)

(3.4) กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดทำรายการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ที่มีการเก็บรวบรวม วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลแต่ละประเภท รายละเอียด ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ระยะเวลาการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล เงื่อนไขเกี่ยวกับบุคคลที่มีสิทธิ เข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล และเงื่อนไขในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลนั้น และการกำหนดสิทธิและ วิธีการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือคณะกรรมการสามารถ ตรวจสอบได้ ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (ร่างมาตรา 32)

4. หมวด 3 ข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถจัดทำข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคลเพื่อกำหนดวิธีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล (ร่างมาตรา 33) และเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำข้อปฏิบัติดังกล่าว คณะกรรมการอาจจัดทำและ เผยแพร่แนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ (ร่างมาตรา 34) นอกจากนี้ คณะกรรมการยัง อาจออกเครื่องหมายรับรองข้อปฏิบัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลว่าข้อปฏิบัติดังกล่าวมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าแนวปฏิบัติของคณะกรรมการ (ร่างมาตรา 35)

5. การร้องเรียน

ในกรณีที่สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลถูกระทบหรืออาจถูกระทบกระเทือน อาจยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการเพื่อสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการหรือห้ามดำเนินการ ใดๆ (ร่างมาตรา 37) นอกจากนี้ คณะกรรมการอาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการ พิสูจน์การดำเนินการในกรณีที่เหตุอันควรสงสัยว่าการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอาจ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (ร่างมาตรา 36 วรรคแรก) ซึ่งหากปรากฏว่าการ ดำเนินการนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลอื่นและไม่อาจป้องกัน

ความเสียหายที่เกิดจากการดำเนินการนั้นได้ตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ก็ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามการดำเนินการนั้น และจะสั่งให้หน่วยงานหรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำการใดๆ ภายใต้เงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดก็ได้หากเห็นสมควร (ร่างมาตรา 36 วรรคสาม) และในกรณีที่จำเป็นเร่งด่วนให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล (ร่างมาตรา 36 วรรคสี่)

6. หมวด 5 ความรับผิดชอบทางแพ่ง

นำหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability) มาใช้ในกรณีที่มีการดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ไม่ว่าจะเป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ก็ตาม เว้นเสียแต่ว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะพิสูจน์ได้ว่าการดำเนินการนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย เป็นการกระทำตามคำสั่งของรัฐบาลหรือเจ้าพนักงานของรัฐเป็นการกระทำหรือละเว้นการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลนั้นเอง หรือได้ดำเนินการครบถ้วนตามข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ตนจัดทำขึ้นแล้ว (ร่างมาตรา 42)

7. บทกำหนดโทษ

(1) กำหนดโทษปรับและปรับรายวันแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการจากการร้องเรียนหรือมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่เจ้าของข้อมูลตามมาตรา 36 หรือคำสั่งให้ดำเนินการใดๆ ตามมาตรา 37 (ร่างมาตรา 43)

(2) กำหนดโทษแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 44) และกำหนดให้ต้องรับโทษหนักขึ้น หากการกระทำนั้นเป็นไปเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเพื่อให้ผู้อื่นเสียหาย (ร่างมาตรา 44)

(3) กำหนดโทษแก่ผู้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งล่วงรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใดและนำไปเปิดเผยแก่ผู้อื่น โดยไม่ได้รับความยินยอมหรือไม่ได้รับยกเว้น (ร่างมาตรา 45)

(4) กำหนดโทษแก่ผู้ขอแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลอันทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญ (ร่างมาตรา 46)

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทยพบว่า สหภาพยุโรปซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศได้ให้ความสำคัญกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยสหภาพยุโรปได้ออกหลักเกณฑ์ที่สำคัญ “Directive 95/46/EC on the protection of Individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data” เพื่อผลักดันให้กฎหมายในหมู่

ประเทศสมาชิกมีความสอดคล้องกันในการให้การประกันที่ดีพอต่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของพลเมืองของ EU โดยปราศจากข้อจำกัดที่เกิดจากความแตกต่างกันของกฎหมายกฎเกณฑ์ทางสังคมและวัฒนธรรมโดยให้เป็นที่ไปตามที่กำหนดไว้ใน Directive ภายในปี 1998 และต่อมาในปี 2002 EU ได้ออกหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพิ่มเติมคือ “Directive 2002/58/EU concerning the processing of personal data and protection of privacy in the electronic communication sector (Directive on privacy and electronic communication)” โดยกำหนดรายละเอียดให้ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ต้องมีมาตรการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น จัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยและความลับข้อมูลที่ส่ง หรือการลบข้อมูลจากรายชื่อเมื่อหมดความจำเป็น

ขณะที่กลุ่มประเทศระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) ได้แก่ ประเทศอังกฤษได้ตรากฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลอันเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารขึ้น คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลข่าวสาร ค.ศ. 1984 (Data Protection Act 1984) มีผลทำให้การเก็บสารสนเทศทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับบุคคล (Personal Data) โดยระบบคอมพิวเตอร์ จะต้องดำเนินการให้เป็นที่ไปตามกฎหมายฉบับนี้ และต่อมาประเทศอังกฤษได้ออก Data Protection Act 1998 เพื่อนำวิธีการให้เป็นที่ไปตาม The European Data Protection Directive (95/46/EU) หรือ EU Directive (95/46/EU) โดยมีผลบังคับใช้ในครั้งแรกเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 1998 และได้มีการปรับปรุงจนเป็นฉบับสมบูรณ์ (Fully) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มีนาคม 2000 และเครือรัฐออสเตรเลีย กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเครือรัฐออสเตรเลีย ได้แก่ กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เรียกว่า The Privacy Act 2000 ส่วนกฎหมายในระดับมลรัฐนั้นแต่ละมลรัฐสามารถออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นของตนได้ เช่น มลรัฐ New South Wales ได้ตรากฎหมายชื่อว่า The Privacy and personal Information Protection Act 1998 หรือมลรัฐ Victoria ได้มีการตรากฎหมายชื่อว่า The Information Privacy Act 2000 ขึ้นใช้บังคับเพื่อให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนกลุ่มประเทศระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับสิทธิในการมีชีวิตส่วนตัวและสิทธิในการที่จะได้รับความเคารพในชีวิตส่วนตัวและชีวิตครอบครัวของประชาชน โดยกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสาธารณรัฐฝรั่งเศส คือรัฐธรรมนูญที่ 78-17 ลงวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1978 ว่าด้วยข้อมูลสารสนเทศ เพิ่มข้อมูลและเสรีภาพ (Loi relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés หรือ The Act on Data Processing Data Files and Individual Liberties) และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสหพันธ์สาธารณรัฐ

เยอรมนี เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกเป็นกฎหมายระดับมลรัฐ (State Law) โดยเกิดขึ้นในรัฐเฮสเซน (Hessen) ในปี ค.ศ. 1970 ซึ่งถือเป็นกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฉบับแรกของโลก หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1977 จึงได้มีการตรากฎหมายในระดับประเทศ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจึงมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลคือ Federal Data Protection Act ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ ได้มีการทบทวนและแก้ไขในปี ค.ศ. 1990 และปี ค.ศ. 1994 และปี ค.ศ. 1997 ต่อมาได้มีการทบทวนแก้ไขในปี ค.ศ. 2001 เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางข้อบังคับสหภาพยุโรป และแก้ไขทบทวนอีกครั้งในปี ค.ศ. 2002

สำหรับในประเทศไทยนั้นยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ คงมีแต่กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะบางเรื่อง แต่ยังไม่มียกหมายฉบับใดที่บัญญัติขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของเอกชนโดยเฉพาะ แต่ทั้งนี้ประเทศไทยก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จึงเป็นผลให้ประเทศไทยได้พยายามร่างและผลักดันกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นใช้บังคับ เพื่อมิให้ประชาชนเกิดความเดือดร้อนและความเสียหายจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว โดยในปัจจุบันประเทศไทยได้กำลังร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ขึ้นใช้บังคับ โดยอยู่ในระหว่างขั้นตอนของกระบวนการนิติบัญญัติ

บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เฉพาะกรณี ด้านการเงินการธนาคารของธนาคารพาณิชย์

ในบทนี้จะทำการวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกรณีด้านการเงินการธนาคารของธนาคารพาณิชย์ โดยผู้วิจัยได้นำหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหาและความสำคัญของกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายรวมถึงการออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและเสนอผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ปัญหาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากการใช้บริการธนาคารพาณิชย์กับกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป คงมีเฉพาะกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะบางเรื่อง แต่ยังไม่มีความครอบคลุมที่บัญญัติขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของภาคเอกชนโดยเฉพาะ ซึ่งเมื่อนำหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศและกฎหมายฉบับต่างๆ ที่ได้บัญญัติให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทยมาวิเคราะห์ จะพบว่าแม้ว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญได้มีการบัญญัติให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้อย่างชัดเจน แต่ลักษณะการให้ความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญเป็นการให้ความคุ้มครองในระดับกว้าง ซึ่งโดยปกติมีอาจวางหลักเกณฑ์หรือมาตรการต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นรายละเอียดไว้ในรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพียงอย่างเดียวไม่อาจที่จะให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บโดยภาคเอกชนได้อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ที่เป็นกฎหมายที่มีการบัญญัติให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้ แต่กฎหมายทั้งสองฉบับต่างก็มีข้อจำกัดในการให้ความคุ้มครอง นั่นคือพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติขึ้น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้ความคุ้มครองเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ

เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ไม่ครอบคลุมไปถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในภาคเอกชน ซึ่งมีปริมาณข้อมูลที่จัดเก็บไม่น้อยไปกว่าข้อมูลในภาครัฐ อย่างเช่น ข้อมูลในธนาคารพาณิชย์ ข้อมูลในโรงพยาบาล เอกชน ข้อมูลพนักงานลูกจ้างในบริษัทและหน่วยงานองค์กรในภาคเอกชนต่างๆ ข้อมูลของสมาชิกกิจกรรมทางธุรกิจ ข้อมูลของผู้สมัครเป็นสมาชิกบัตรเครดิต และสมาชิกเพื่อรับบริการ ในด้านต่างๆ เช่น สมาชิกร้านอาหาร สมาชิกโรงแรม สมาชิกสถานที่ออกกำลังกาย ส่วนพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ก็จะทำให้ความคุ้มครองเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อเพียงเท่านั้น

ธนาคารพาณิชย์เป็นองค์กรภาคเอกชนที่มีขนาดใหญ่ โดยธุรกิจของธนาคารพาณิชย์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบกิจการของธนาคารพาณิชย์นั้น ไม่ได้มีเพียงแค่การรับฝากเงิน การให้สินเชื่อ การแลกเปลี่ยนเงินตราเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมและเกี่ยวโยงไปถึงธุรกิจการให้เช่าซื้อ (ลีสซิ่ง) ธุรกิจแฟคตอริง การให้ค้ำประกันหนี้และความรับผิดชอบในการจ่ายค่าเสียหายตามสัญญา การออกเลตเตอร์ออฟเครดิต (Letter of Credit) การซื้อขายตราสารหนี้ การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การทำนิติกรรมรับประกันความเสี่ยงภัยในความผันผวนของตลาดปริวรรตเงินตรา (Foreign Exchange Transactions) การทำนิติกรรมสัญญารับประกันความเสี่ยงภัยในความผันผวนของตลาดเงินในรูปแบบของสัญญาอนุพันธ์ (Financial Derivatives) การซื้อขายหุ้นและกองทุนต่างๆ การประกันภัย เป็นต้น ซึ่งธุรกิจอันหลากหลายของธนาคารพาณิชย์นี้ย่อมมีกลุ่มลูกค้าผู้ใช้บริการจำนวนมากมายหลากหลายอาชีพ ซึ่งแน่นอนลูกค้าที่ใช้บริการจะต้องให้ข้อมูลส่วนบุคคลของตนไว้กับธนาคาร ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อให้ธนาคารใช้ในการติดต่อ ตรวจสอบและพิจารณาอนุมัติบริการหรือเป็นหลักฐานอ้างอิงในการทำสัญญา ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้นั้นถือเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการทำธุรกรรมของสถาบันการเงิน เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวสามารถพิสูจน์ลักษณะของผู้ที่เป็นผู้ใช้บริการในแต่ละรายได้ อีกทั้งยังทำให้ทราบถึงพฤติกรรมในการเข้ารับบริการจากสถาบันการเงินต่างๆ การที่ธนาคารพาณิชย์มีข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการอยู่ในความครอบครองจึงเป็นการง่ายในการก่อให้เกิดการละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ได้นำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการบางประเภท เช่น เลขบัตรประจำตัวประชาชน ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ ฐานเงินเดือน แหล่งที่มาของรายได้ สถานที่ทำงาน ข้อมูลการเดินทางบัญชีหรือการทำธุรกรรมทางการเงิน นำไปเปิดเผยต่อบุคคลภายนอก ผู้ประกอบธุรกิจบริการต่างๆ หรือต่อสาธารณะ ปัญหาเหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น อีกทั้งยังสร้างความเดือดร้อนรำคาญ และอาจทำให้เจ้าของข้อมูลเสื่อมเสียชื่อเสียง หรือนำไปสู่อาชญากรรมได้

อย่างไรกรณีของคุณอมร โชติสิงห์ โครานา ผู้เสียหาย ซึ่งได้ออกมาสัมภาษณ์ในรายการ ปากโป้ง เปิดเผยว่า ก่อนหน้านี้มีบริษัทประกันแห่งหนึ่ง โทรศัพท์ติดต่อเข้ามาเชิญชวนให้ซื้อประกันในลักษณะเป็นการออมทรัพย์ผ่านการหักยอดเงินจากบัตรเครดิตโดยบอกชื่อนามสกุล ที่อยู่ และเลขบัตรประชาชนของคุณถูกต้องครบถ้วนทุกอย่าง และขังแอบอ้างเลขบัตรเครดิตของคนอื่นว่าเป็นของคุณด้วย ซึ่งที่อยู่ทางบริษัทประกันแห่งนั้น คนไม่เคยเปิดเผยต่อที่ใดมาก่อนมีแค่ธนาคารที่คนผ่อนชำระเพียงเท่านั้นที่ทราบ⁹⁴ ฉะนั้นบริษัทประกันนำข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวนี้ได้มาอย่างไร จะเห็นได้ว่าเมื่อธนาคารได้นำข้อมูลส่วนบุคคลของคุณเข้ามาเปิดเผยย่อมก่อให้เกิดความเสียหายหรือเป็นการสร้างความเดือดร้อนรำคาญต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นประเด็นที่หลายประเทศทั่วโลกต่างได้ให้ความสำคัญมากขึ้น โดยมีการตรากฎหมายขึ้นเป็นการเฉพาะทั้งในระดับระหว่างประเทศ ซึ่งได้กำหนดแนวทางหรือหลักเกณฑ์สำคัญๆ เพื่อให้ประเทศภาคีสมาชิกได้ตรากฎหมายภายในเพื่อให้ความสำคัญคุ้มครองความเป็นส่วนตัวขั้นพื้นฐานใช้บังคับ และในระดับประเทศก็ได้มีการพัฒนากฎหมายกันมาเรื่อยๆ อย่างในระดับระหว่างประเทศ ในปี ค.ศ. 1980 องค์กรเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา (The organization for economic cooperation and development) ได้ออก Guidelines governing the protection of privacy and transporter data flows of personal data ซึ่งเป็นหลักการขั้นพื้นฐานในการให้ความสำคัญคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์ที่หลายประเทศต่างยอมรับ โดยมีสาระสำคัญคือข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเก็บรวบรวม การใช้ การเก็บรักษา และการเปิดเผย สหภาพยุโรปได้ออกหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่สำคัญคือ Directive 95/46/EC on the protection of Individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data ส่วนในระดับประเทศ กลุ่มประเทศระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) อย่างประเทศอังกฤษได้ออกกฎหมายคือ Data Protection Act 1998 เครือรัฐออสเตรเลียได้ออกกฎหมายชื่อว่า “The Privacy Act 2000” ส่วนกลุ่มประเทศระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) อย่างสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลคือรัฐธรรมนูญที่ 78-17 ลงวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1978 ว่าด้วยข้อมูลสารสนเทศ เพิ่มข้อมูลและเสรีภาพ (Loi relative à l’informatique, aux fichiers et aux libertés หรือ The Act on Data Processing Data Files and Individual Liberties) และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลคือ Federal Data Protection Act

⁹⁴ “เปิดโปง! ขบวนการขายข้อมูลธนาคารให้แก๊ง Call Center,” สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2560, จาก https://www.thaich8.com/news_detail/18665.

ซึ่งทั้งนี้แม้ว่าธนาคารพาณิชย์ต่างๆทุกธนาคาร ต่างให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า โดยมีการกำหนดนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อรองรับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าของธนาคารนั้นๆ เป็นการกำหนดโดยธนาคารแต่ละแห่ง ซึ่งเป็นการกำหนดนโยบายที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งต่างมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามนโยบายของธนาคารแต่ละแห่ง ไม่ได้มีผลใช้บังคับในลักษณะของกฎหมายแต่อย่างใด จึงทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้และการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ใช้บริการนั้น ซึ่งจากการศึกษากฎหมายรวมถึงมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของธนาคารพาณิชย์ จะเห็นได้ว่ายังไม่มียกกฎหมายฉบับใดที่กำหนดวิธีปฏิบัติหรือให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ

4.2 วิเคราะห์ปัญหาการแยกแยะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล

ในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ การพัฒนาไปอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสามารถกระทำได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว โดยเฉพาะความสามารถในการจัดเก็บด้วยคอมพิวเตอร์ การสืบค้นข้อมูล การเข้าถึงข้อมูล การรับส่งข้อมูล การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารนั้นเกิดขึ้นตลอดเวลาและมีอยู่ทั่วไป เป็นปัจจัยส่งผลให้ในปัจจุบันมีการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ข้อมูลส่วนบุคคลถือเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่มีความสำคัญ ที่เจ้าของข้อมูลพึงหวงแหนในสิทธิของตน เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่สามารถบ่งบอกเอกลักษณ์ ลักษณะ หรือความเป็นบุคคลนั้นได้ ข้อมูลส่วนบุคคลจึงมีความสำคัญต่อบุคคลเป็นอันมาก ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลแต่ละประเภทยังมีลักษณะพิเศษหรือมีความละเอียดอ่อนที่แตกต่างกันในการศึกษาร่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล นิยามคำศัพท์ของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ถือได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีผลต่อการกำหนดขอบเขตของการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลนั้น จากการศึกษาถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว สามารถแยกประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลออกได้เป็นสองประเภทด้วยกัน คือ ข้อมูลส่วนบุคคลประเภททั่วไป (Non-Sensitive Data) อันได้แก่ ข้อมูลประเภทชื่อ นามสกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน หรือสถานภาพสมรส และข้อมูลส่วนบุคคลที่กระทบต่อความรู้สึก (Sensitive Data) ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อทางศาสนา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ซึ่งข้อมูลทั้งสองประเภทยังมีลักษณะพิเศษละเอียดอ่อนที่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่า แต่ละประเทศได้มีการให้ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ โดยมีการนิยามคำศัพท์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยแยกแยะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลไว้อย่างชัดเจน อย่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล The Privacy Act 2000 ของเครือรัฐออสเตรเลีย ได้มีการนิยามศัพท์โดยแยกแยะประเภทข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวไว้ว่า ข้อมูลส่วนบุคคลประเภททั่วไป ให้ความหมายไว้ว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Information)” หมายความว่า ข้อมูลหรือความคิดเห็นซึ่งรวมถึงข้อมูลหรือความคิดเห็นที่เป็นส่วนหนึ่งของฐานข้อมูล ไม่ว่าจะถูกต้องหรือไม่ก็ตาม และไม่ว่าจะถูกบันทึกในรูปแบบใด ที่สามารถบ่งชี้ตัวบุคคลได้อย่างชัดเจนหรือสามารถยืนยันได้จากข้อมูลหรือความเห็น

และนิยามคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Data)” หมายความว่า ข้อมูลส่วนบุคคลหรือความเห็นส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับ

- 1) เชื้อชาติ หรือความเป็นชนกลุ่มน้อย
- 2) ความคิดเห็นทางการเมือง
- 3) ความเป็นสมาชิกขององค์กรทางการเมือง
- 4) ความเชื่อทางศาสนาหรือการเข้าร่วมทางศาสนา
- 5) ความเชื่อทางปรัชญา
- 6) ความเป็นสมาชิกขององค์กรทางวิชาชีพหรือการค้า
- 7) ความเป็นสมาชิกของสหภาพทางการค้า
- 8) พฤติกรรมทางเพศ
- 9) ประวัติอาชญากรรม

กฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี Section 3 แห่ง Federal Data Protection Act ได้บัญญัติคำนิยามศัพท์โดยแยกแยะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล คือ

นิยามคำว่า ข้อมูลส่วนบุคคลประเภททั่วไป ให้ความหมายไว้ว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data)” หมายความว่า ข้อมูลอันใดอันหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนบุคคลของบุคคลธรรมดา บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือบุคคลธรรมดาที่สามารถระบุตัวได้

และนิยาม “ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึก (Special Categories of Personal Data)” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความเห็นทางการเมือง ความเชื่อทางศาสนา ลัทธิ ปรัชญา ความเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน สุขภาพและพฤติกรรมทางเพศ

นอกจากนี้ในประเทศอังกฤษยังเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญในการแยกแยะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล โดยได้บัญญัตินิยามคำศัพท์ของข้อมูลส่วนบุคคลประเภททั่วไปและข้อมูลส่วนบุคคลประเภทที่กระทบต่อความรู้สึกไว้อย่างชัดเจนเช่นกัน

โดยนิยามคำศัพท์ไว้ใน Data Protection Act 1998 “Personal Data (ข้อมูลส่วนบุคคล)” หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่ซึ่งสามารถบ่งชี้ตัวบุคคลได้จากข้อมูลนั้นเองและข้อมูลอื่นๆ ที่อยู่ในการครอบครองของผู้ควบคุมดูแลข้อมูล (Data Controller) หรืออาจอยู่ในความครอบครองของผู้ควบคุมดูแลข้อมูลในอนาคต ทั้งนี้ รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวบุคคลธรรมดาและแสดงเจตนาของผู้ควบคุมดูแลข้อมูลหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวกับบุคคลธรรมดาอีกด้วย

ส่วนคำว่า “Sensitive personal data (ข้อมูลที่กระทบต่อความรู้สึก)” หมายถึง ข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อทางศาสนาหรือความเชื่ออื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน การเป็นสมาชิกของสมาคมหรือสหภาพแรงงาน สุขภาพทางกายและจิตใจ พฤติกรรมทางเพศ การกระทำผิดหรือการถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดกฎหมาย การดำเนินคดีหรือการถูกดำเนินคดี การจำหน่ายคดี หรือการถูกลงโทษตามคำพิพากษาของศาลของเจ้าของข้อมูล

ทั้งนี้แม้ว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. มาตรา 23 ได้บัญญัติห้ามมิให้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิ ศาสนาหรือปรัชญา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลสุขภาพ หรือข้อมูลอื่นใดซึ่งกระทบความรู้สึกของประชาชนตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวเข้าใจได้ว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ดังกล่าวนี้ได้มีการพยายามแยกแยะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในเงื่อนไขเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล แต่อย่างไรก็ตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ ยังขาดบทบัญญัติที่เป็นการให้ความหมายของคำว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นการจำแนกประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่ชัดเจน เพียงแต่ให้คำนิยามความหมายโดยทั่วไปของข้อมูลส่วนบุคคลไว้เท่านั้น

ซึ่งทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การไม่นิยามคำศัพท์โดยแยกแยะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างชัดเจน ย่อมส่งผลให้มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลยังไม่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของข้อมูลส่วนบุคคลในแต่ละประเภทที่มีความสำคัญหรือมีลักษณะพิเศษหรือมีความละเอียดอ่อนที่แตกต่างกัน และการที่ไม่มีการนิยามคำศัพท์ของข้อมูลส่วนบุคคลที่ชัดเจน ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม รวมทั้งส่งผลกระทบต่อเรื่องประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายในการให้ความคุ้มครองต่อข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 วิเคราะห์ปัญหาการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าธนาคารพาณิชย์

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการหรือลูกค้าธนาคารพาณิชย์ถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการทำธุรกรรมของธนาคาร เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวสามารถพิสูจน์ลักษณะของผู้ที่เป็นลูกค้าของสถาบันการเงินในแต่ละรายได้ ธนาคารจึงมีความจำเป็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ เพื่อใช้ประกอบการให้บริการ ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ใช้บริการของธนาคารนั้น ควรเก็บรวบรวมเฉพาะข้อมูลที่มีความจำเป็นในการให้บริการเพียงเท่านั้น แต่ปัญหาที่พบในปัจจุบันคือ ธนาคารได้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการเกินความจำเป็น ซึ่งข้อมูลบางอย่างไม่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ ตัวอย่างเช่น บริการเงินฝาก ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ ได้แก่ เชื้อชาติ ศาสนาที่นับถือ ค่าจ้าง เงินเดือน รายได้ต่อปี แหล่งที่มาของรายได้หลัก ลักษณะธุรกิจ อายุงาน ชื่อสถานที่ทำงานเดิม อายุงานเดิม ประเภทของที่อยู่อาศัย สถานภาพแต่งงาน ชื่อคู่สมรสหรือคู่ครองตามกฎหมาย สถานที่ทำงานของคู่สมรส อาชีพและตำแหน่งคู่สมรส จำนวนบุตร วุฒิการศึกษาที่ได้รับ มีประกันชีวิตหรือไม่ ซึ่งในขณะที่ธนาคารเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากผู้ขอใช้บริการนั้น ธนาคารไม่ได้แจ้งถึงวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมแต่อย่างใด ทำให้ผู้ขอใช้บริการคิดเอาเองว่า ธนาคารจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเหล่านั้นในการติดต่อกับผู้ใช้บริการ หรือการนำข้อมูลไปเพื่อพิจารณาอนุมัติในการให้บริการของธนาคาร

ปัญหาต่อมาคือทำไมธนาคารต้องเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกินความจำเป็น ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ธนาคารพาณิชย์เป็นองค์กรภาคเอกชนที่มีขนาดใหญ่ โดยธุรกิจของธนาคารพาณิชย์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบกิจการของธนาคารพาณิชย์นั้น ไม่ได้มีเพียงแค่การรับฝากเงิน การให้สินเชื่อ การแลกเปลี่ยนเงินตราเพียงเท่านั้น ธนาคารพาณิชย์ยังประกอบธุรกิจอื่น หรือมีบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์ที่ประกอบธุรกิจต่อยอดจากธุรกิจของธนาคารพาณิชย์หรือเป็นบริษัทที่ตั้งขึ้นเพื่อรองรับการปฏิบัติงานหรือสนับสนุนการประกอบกิจการของธนาคารพาณิชย์ จึงเกิดการนำข้อมูลส่วนบุคคลส่งต่อยังบริษัทในเครือ หรือมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าระหว่างธนาคารพาณิชย์กับบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้แม้ว่าบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์จะมีความเกี่ยวข้องกับธนาคารพาณิชย์ก็ตาม แต่ในทางกฎหมายถือว่าบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์กับธนาคารพาณิชย์นั้นต่างฝ่ายต่างมีฐานะเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากกัน เช่นเดียวกับนิติบุคคลอื่น การที่ธนาคารพาณิชย์นำข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าไปเปิดเผยหรือส่งต่อยังบริษัทในเครือโดยไม่ได้แจ้งให้ลูกค้าทราบ ไม่ได้ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

เป็นการกระทำที่นอกเหนือวัตถุประสงค์ การกระทำเหล่านี้ย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลของลูกค้าผู้ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูล

ทั้งนี้ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นใช้บังคับ ในการร่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้น เห็นควรนำหลักการตามแนวทางขององค์การเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา (The organization for economic cooperation and development) มาปรับใช้กับการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากมีความครอบคลุมในเรื่องของการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในทุกด้าน โดยหลักการดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

1) หลักข้อจำกัดในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล (Collection Limitation Principle) กล่าวคือ ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องกระทำอย่างจำกัดเท่าที่จำเป็น ข้อมูลที่จัดเก็บจะต้องได้มาโดยวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นธรรม และเหมาะสม โดยเจ้าของข้อมูลจะต้องรับทราบและให้ความยินยอม

2) หลักการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีคุณภาพและได้สัดส่วน (Data Quality and Proportional Principle) กล่าวคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องกระทำด้วยความถูกต้องแม่นยำ โดยข้อมูลที่จะจัดเก็บต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ มีการปรับปรุงข้อมูลให้ตรงตามความเป็นจริง และทันสมัยอยู่ตลอดเวลาที่มีการประมวลผลและใช้ข้อมูลนั้นๆ อีกทั้งต้องจัดเก็บให้สอดคล้อง พอเพียงและได้สัดส่วนกับวัตถุประสงค์ นอกจากนี้จะต้องจัดเก็บเท่าที่เกี่ยวข้อ จำเป็น ไม่เกินจริง และไม่ล่วงล้ำหรือก้าวท่ายกกิจการส่วนตัวของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

3) หลักการระบุวัตถุประสงค์และระยะเวลาการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล (Purpose Specification Principle) กล่าวคือ จะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บและเจตนาของการใช้ ก่อนที่จะมีการจัดเก็บข้อมูลนั้นๆ ต้องแจ้งวัตถุประสงค์ให้เจ้าของข้อมูลได้ทราบก่อนทำการรวบรวมข้อมูล การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในภายหลังสามารถกระทำได้เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือเพื่อการอื่นที่ไม่ขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ ในกรณีเช่นนี้จะต้องระบุวัตถุประสงค์การใช้ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นทุกคราว ส่วนระยะเวลาการจัดเก็บและใช้ข้อมูลส่วนบุคคลสามารถกระทำได้ในระยะเวลาพอสมควรและเท่าที่จำเป็น แต่จะต้องไม่เกินกว่าระยะเวลาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

4) หลักการใช้ข้อมูลอย่างจำกัด (Use Limitation Principle) กล่าวคือ จะต้องใช้ข้อมูลส่วนบุคคลภายในกรอบวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ โดยไม่มีการเปิดเผยเข้าถึง ให้แพร่หลาย หรือใช้เพื่อการอื่น นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ระบุและได้แจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบก่อนหน้านั้น เว้นแต่

(1) ได้รับอนุญาตจากบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูล หรือ

(2) อาศัยอำนาจตามกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการป้องกันรักษาความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อยของสังคม ประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษากฎหมายหรือเพื่อประโยชน์มหาชน อื่นๆ

5) หลักการรักษาความปลอดภัย (Security Safeguards Principle) กล่าวคือ ผู้จัดเก็บ ครอบครองหรือควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องจัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยในการจัดเก็บ ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเพียงพอ เพื่อมิให้ข้อมูลส่วนบุคคลเสี่ยงต่อการเข้าถึง การสูญหายหรือ เสียหายโดยเหตุสุดวิสัย การทำลายโดยบุคคลอื่น โดยธรรมชาติหรือโดยไวรัสคอมพิวเตอร์ การใช้ การแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือการเปิดเผยโดยปราศจากอำนาจ และในกรณีที่ต้องให้บันทึกข้อมูล ส่วนบุคคลแก่บุคคลอื่น ต้องดำเนินการป้องกันมิให้บุคคลอื่นนั้น ได้ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลโดย ปราศจากอำนาจ

6) หลักการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส (Openness Principle) กล่าวคือ จะต้องมีการ ประกาศนโยบายในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบถึงกระบวนการ จัดเก็บ รวบรวม นำไปใช้ นอกจากนี้ จะต้องมีการแสดงให้เห็นถึงความมีอยู่และประเภทของข้อมูล ส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนชื่อ สถานที่จัดตั้ง และรายละเอียด ของผู้ที่ทำหน้าที่เก็บรักษาข้อมูล ผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูล ให้เจ้าของข้อมูลทราบ

7) หลักการมีส่วนร่วมของเจ้าของข้อมูล (Individual Participation Principle) กล่าวคือ การเก็บรวบรวมของข้อมูลส่วนบุคคลต้องสอดคล้องกับสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และ จะต้องมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูลนั้นๆ โดยเจ้าของข้อมูลจะมีสิทธิดังต่อไปนี้ (เป็นการรับรอง สิทธิของบุคคลธรรมดาผู้เป็นเจ้าของข้อมูล)

(1) ต้องได้รับการแจ้งหรือคำยืนยันจากผู้เก็บรักษาข้อมูลหรือผู้ควบคุมข้อมูลว่าได้ทำ การจัดเก็บ ประมวลผล ใช้ หรือส่ง โอนข้อมูลส่วนบุคคลของตนหรือไม่

(2) หากมีการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของตน จะต้องได้รับติดต่อจากผู้จัดเก็บข้อมูล ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม โดยปราศจากค่าธรรมเนียม แต่หากมีการเก็บค่าธรรมเนียมจะต้อง ไม่สูงเกินไป และโดยวิธีการที่เหมาะสม นอกจากนี้ การจัดเก็บจะต้องอยู่ในรูปแบบที่สามารถเข้าถึง ได้ง่าย

8) หลักข้อจำกัดในการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่บุคคลอื่นข้ามพรมแดน (Restriction on Onward Opposition) กล่าวคือ หลักการนี้กำหนดห้ามมิให้มีการส่งหรือโอนข้อมูล ส่วนบุคคลไปยังประเทศซึ่งมิได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับที่ เท่าเทียมกันในสาระสำคัญ เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลหรือจำเป็นเพื่อชำระหนี้ตาม ความผูกพันที่เป็นผลของสัญญา หรือทำเพื่อประโยชน์ของบุคคลซึ่งไม่สามารถให้ความยินยอมได้

9) หลักความรับผิดชอบ (Accountability Principle) กล่าวคือ ผู้จัดเก็บข้อมูล ผู้ครอบครองข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลจะต้องมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามหลักการ หรือมาตรการต่างๆ ข้างต้นให้ครบถ้วนทุกประการอย่างเคร่งครัด หากมีการฝ่าฝืนหรือละเลยแล้วมีผลให้เกิดความเสียหายแก่ข้อมูลส่วนบุคคล ผู้จัดเก็บข้อมูล ผู้ครอบครองข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลจะต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา นอกจากนี้ ยังจะต้องรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเพื่อกระทำการแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง ลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งเยียวยาความเสียหายแล้วแต่กรณี

4.4 วิเคราะห์ปัญหาการลงโทษ การบังคับโทษ และสภาพบังคับ

เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ ยังขาดมาตรการในการแก้ไขเยียวยาความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ที่ได้รับความเสียหายหรือถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งในด้านความเสียหายที่สามารถคำนวณเป็นเงินได้และความเสียหายทางจิตใจ ซึ่งการบังคับโทษที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะทำให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดบทลงโทษในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้านานาชาติพาณิชย์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรนำหลักการของกฎหมายต่างประเทศมาปรับใช้อย่างในประเทศอังกฤษมีกฎหมายที่กำหนดสิทธิในการป้องกันการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย ใน Data Protection Act 1998 มาตรา 10 กำหนดว่า หากเจ้าของข้อมูลเห็นว่าการที่ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลทำการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของตนจะให้เกิดความเสียหายหรือความทุกข์และเป็นการไม่สมเหตุสมผล ย่อมมีสิทธิที่จะบอกกล่าวไปยังผู้ควบคุมดูแลข้อมูล เพื่อให้ยุติการประมวลผลข้อมูลดังกล่าวได้ และกำหนดให้บุคคลธรรมดาที่ได้รับความเสียหาย หรือความเสียหายหรือความทุกข์ จากการที่ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลปฏิบัติฝ่าฝืน Data Protection Act 1998 มีสิทธิที่จะได้รับการชดเชยความเสียหาย หากผู้ควบคุมดูแลข้อมูลไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่ทุกสถานการณ์เพื่อที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว ตาม Data Protection Act 1998 มาตรา 13

ประมวลกฎหมายแพ่งของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 1382 กำหนดว่า “บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นจะต้องรับผิดชอบบุคคลนั้นเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่การนั้น กล่าวคือ มีการกระทำความผิดของบุคคลหนึ่งต่อบุคคลอื่นและการกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ผู้ที่เป็นต้นเหตุแห่งการกระทำก็ต้องรับผิดชอบต่อผลของความเสียหายที่เกิดขึ้นนั่นเอง” การก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัวของบุคคลตามมาตรา 1382 นี้มักจะเป็นการกระทำ

ความคิดโดยจงใจอันมาจากการเลือกที่จะกระทำการนั้น โดยสมัครใจของผู้กระทำ แต่ก็อาจมีกรณีเป็นการกระทำโดยละเว้นได้เช่นกัน

ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้กำหนดบทลงโทษสำหรับการละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลไว้ทั้งสิ้น 3 กรณีด้วยกัน คือ

(1) ความคิดในการก่อให้เกิดผลกระทบต่อความลับในชีวิตส่วนตัวของบุคคลอื่น โดยเจตนา ถูกกำหนดอยู่ในมาตรา 226-1 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญากำหนดว่าการก่อให้เกิดความเสียหายต่อความลับหรือเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของบุคคลอื่น โดยการดักฟังบันทึกหรือส่งต่อคำพูดที่บุคคลได้กล่าวขึ้นในลักษณะเป็นการส่วนตัวหรือเป็นความลับโดยมิได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ไม่ว่าจะกระทำโดยใช้เครื่องมืออย่างไร หรือโดยการถ่าย การบันทึก หรือการส่งต่อภาพของบุคคลในสถานที่ส่วนบุคคลโดยมิได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ไม่ว่าจะกระทำโดยใช้เครื่องมืออย่างไร ต้องรับโทษจำคุกหนึ่งปีและปรับเป็นเงินจำนวน 45,000 ยูโร

(2) ความคิดในการก่อให้เกิดผลกระทบต่อความลับในการประกอบวิชาชีพ ถูกกำหนดอยู่ในมาตรา 226-1 แห่งประมวลกฎหมายอาญากำหนดว่า การเปิดเผยข้อมูลที่มีลักษณะเป็นความลับโดยบุคคลหนึ่งซึ่งได้รับข้อมูลนั้น โดยสภาพของเรื่องหรือโดยตำแหน่งหน้าที่ หรืออันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่เป็นการชั่วคราว ต้องรับโทษจำคุกหนึ่งปีและปรับเป็นเงินจำนวน 15,000 ยูโร

(3) ความคิดในการก่อให้เกิดผลกระทบต่อความลับในจดหมายของบุคคลอื่น ซึ่งเป็นฐานความคิดที่มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นผ่านจดหมายและคุ้มครองความลับ ในชีวิตส่วนตัวของบุคคลที่ปรากฏอยู่ในจดหมายนั้นถูกกำหนดอยู่ในมาตรา 226-15 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญากำหนดว่า การเปิด ทำลาย ทำให้ล่าช้าหรือส่งกลับโดยเจตนาทุจริต ซึ่งจดหมายที่มีถึงบุคคลภายนอกไม่ว่าจะได้มาถึงจุดหมายปลายทางแล้วหรือไม่ก็ตามหรือการอ่านข้อความภายในจดหมายโดยการฉ้อฉล ต้องรับโทษจำคุกหนึ่งปีและปรับเป็นเงิน 45,000 ยูโร

ทั้งนี้การที่ปัญหาเรื่องการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้านาคาร์พาณิชย์ ยังไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายออกมาเพื่อใช้บังคับ ถือเป็นอุปสรรคที่ทำให้สิทธิในความเป็นส่วนตัวและสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ ไม่ได้ได้รับความคุ้มครองอย่างเพียงพอ และยังเป็นโอกาสให้ธนาคารหาผลประโยชน์หรือใช้ช่องโหว่นี้ดำเนินธุรกิจอีกด้วย

อีกทั้งเมื่อได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ในเรื่องความรับผิดชอบทางแพ่ง และบทกำหนดโทษ รวมถึงบทบัญญัติกฎหมายของต่างประเทศแล้ว จะเห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. นั้น ยังขาดสภาพบังคับทางกฎหมาย

ที่เหมาะสม ซึ่งมีการบัญญัติกำหนดโทษสถานเบา และมีการบัญญัติกำหนดโทษแต่เฉพาะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเพียงเท่านั้น ไม่ได้กำหนดโทษรวมถึงการกระทำของเอกชนที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไว้ด้วย ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจอาศัยอำนาจตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ในการใช้คุ้มครองสิทธิของตนได้ ซึ่งสภาพบังคับอันเป็นเครื่องมือสำคัญของมาตรการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ฉบับดังกล่าวนี้ยังไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์ที่ผู้ฝ่าฝืนได้รับ การบังคับโทษที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเกิดผลสำเร็จได้จริงในทางปฏิบัติ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กรณีด้านการเงินการธนาคารของธนาคารพาณิชย์ และการนำหลักกฎหมายทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศมาเปรียบเทียบวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น มีบทสรุปและข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาพบว่าหลายประเทศทั่วโลกต่างได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นอันมาก มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะเจาะจง อีกทั้งยังมีหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชากรในประเทศเป็นการเฉพาะ การให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีประสิทธิภาพมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวล้ำ หน่วยงานองค์กรต่างๆมีการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การเก็บรักษาการใช้ การประมวลผล ตลอดจนการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ได้มาตรฐาน นำมาสู่การรั่วไหลของข้อมูลทำให้เกิดการละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งในขณะนี้ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีการยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ขึ้น และขณะนี้ร่างพระราชบัญญัตินี้ร่างดังกล่าวก็อยู่ระหว่างการดำเนินการในกระบวนการนิติบัญญัติ จากการศึกษาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวพบว่าเนื้อหาบางประการยังไม่สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเท่าที่ควร ซึ่งผู้วิจัยขอสรุปประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ได้ทำการศึกษาเพื่อนำไปสู่แนวทางแก้ไขได้ดังนี้

1. ในประเด็นปัญหาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากการใช้บริการธนาคารพาณิชย์กับกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากธนาคารพาณิชย์เป็นองค์กรภาคเอกชนที่มีขนาดใหญ่ ธุรกิจอันหลากหลายของธนาคารพาณิชย์ย่อมมีกลุ่มลูกค้าผู้ใช้บริการจำนวนมากมายหลากหลายอาชีพ ซึ่งลูกค้าที่ใช้บริการจะต้องให้ข้อมูลส่วนบุคคลของตนไว้กับธนาคาร ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อให้ธนาคารใช้ในการติดต่อ ตรวจสอบและพิจารณาอนุมัติบริการ หรือเป็นหลักฐานอ้างอิงในการทำสัญญา การที่ธนาคารพาณิชย์มีข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าอยู่ในความครอบครองจึงเป็นการง่าย

ในการก่อให้เกิดการละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ได้นำข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้านั้นไปเปิดเผยต่อบุคคลภายนอก ผู้ประกอบธุรกิจบริการต่างๆหรือต่อสาธารณะ ปัญหาเหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น อีกทั้งยังสร้างความเดือดร้อนรำคาญ และอาจทำให้เจ้าของข้อมูลเสื่อมเสียชื่อเสียง หรือนำไปสู่อาชญากรรมได้ถึงแม้ว่าธนาคารพาณิชย์ต่างๆทุกธนาคาร ต่างให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ โดยมีการกำหนดนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อรองรับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการของธนาคารนั้นๆ แต่อย่างไรก็ตามนโยบายของธนาคารแต่ละแห่งไม่ได้มีผลใช้บังคับในลักษณะของกฎหมายแต่อย่างใด จึงทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้และการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีอยู่ในปัจจุบัน เห็นได้ว่ายังไม่มีกฎหมายฉบับใดที่กำหนดวิธีปฏิบัติหรือให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของภาคเอกชนไว้เป็นการเฉพาะ การไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะย่อมเป็นการยากต่อการป้องกัน แก้ไขเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคล การออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บโดยภาคเอกชนเป็นการเฉพาะจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

2. ปัญหาการแยกแยะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่สามารบ่งบอกเอกลักษณ์ ลักษณะ หรือความเป็นบุคคลนั้นได้ ข้อมูลส่วนบุคคลจึงมีความสำคัญต่อบุคคลเป็นอันมาก ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลแต่ละประเภทยังมีลักษณะพิเศษหรือมีความละเอียดอ่อนที่แตกต่างกัน จากการศึกษาร่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ พบว่านิยามคำศัพท์ของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะมีผลต่อการกำหนดขอบเขตของการให้ความคุ้มครอง โดยจะเห็นได้จากกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ ที่มีการให้ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ โดยมีการนิยามคำศัพท์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยแยกแยะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลไว้อย่างชัดเจน อย่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล The Privacy Act 2000 ของเครือรัฐออสเตรเลีย กฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี Section 3 แห่ง Federal Data Protection Act และ Data Protection Act 1998 ของประเทศอังกฤษ ต่างได้บัญญัตินิยามคำศัพท์ของข้อมูลส่วนบุคคลประเภททั่วไปและข้อมูลส่วนบุคคลประเภทที่กระทบต่อความรู้สึกไว้อย่างชัดเจน เมื่อได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. พบว่าร่างดังกล่าวยังไม่มิตบบัญญัติที่เป็นการจำแนกประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่ชัดเจน เพียงแต่ให้คำนิยามความหมายโดยทั่วไปของข้อมูลส่วนบุคคลไว้เท่านั้น ผู้วิจัยมี

ความเห็นว่าการนิยามคำศัพท์โดยแยกแยะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่ชัดเจน ย่อมทำให้มาตรการทางกฎหมายสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของข้อมูลส่วนบุคคลในแต่ละประเภทที่มีความสำคัญแตกต่างกัน และส่งผลให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ปัญหาการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้านาคาพาณิชย์ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการถือว่ามีสำคัญต่อการทำธุรกรรมของธนาคาร เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวสามารถพิสูจน์ลักษณะของผู้ใช้บริการในแต่ละรายได้ ปัญหาที่พบในปัจจุบันคือ ธนาคารได้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการเกินความจำเป็น และการนำข้อมูลส่วนบุคคลส่งต่อยังบริษัทในเครือ หรือมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้านาคาพาณิชย์กับบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้แม้ว่าบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์จะมีความเกี่ยวข้องกับธนาคารพาณิชย์ก็ตาม แต่ในทางกฎหมายถือว่าบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์กับธนาคารพาณิชย์นั้นต่างฝ่ายต่างมีฐานะเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากกัน เช่นเดียวกับนิติบุคคลอื่น การที่ธนาคารพาณิชย์นำข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้านาคาไปเปิดเผยหรือส่งต่อยังบริษัทในเครือโดยไม่ได้แจ้งให้ลูกค้านาคาทราบ และไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นการกระทำที่นอกเหนือวัตถุประสงค์ การกระทำเหล่านี้ย่อมถือได้ว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลของลูกค้านาคาผู้ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูล แต่ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับความเสียหายกลับไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหายเท่าที่ควร เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นใช้บังคับ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าประเทศไทยควรออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นกฎหมายเฉพาะขึ้นใช้บังคับ เพื่อให้ผู้ประกอบการได้ยึดถือ เป็นระเบียบหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติต่อข้อมูลส่วนบุคคล และควรกำหนดหลักเกณฑ์ตั้งแต่ขั้นตอนกระบวนการเก็บรวบรวม การใช้ ตลอดจนการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ

4. ปัญหาการลงโทษ การบังคับโทษ และสภาพบังคับ เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ ยังขาดมาตรการในการแก้ไขเยียวยาความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับความเสียหายหรือถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งในด้านความเสียหายที่สามารถคำนวณเป็นเงินได้และความเสียหายทางจิตใจ ซึ่งการบังคับโทษที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะทำให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อได้พิจารณาพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ในเรื่องความรับผิดชอบแก่ผู้เสียหาย และบทกำหนดโทษ รวมถึงบทบัญญัติกฎหมายของต่างประเทศแล้ว จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว ยังขาดสภาพบังคับทางกฎหมายที่เหมาะสม ซึ่งมีการบัญญัติกำหนดโทษสถานเบา และมีการบัญญัติกำหนดโทษแต่เฉพาะผู้ควบคุมข้อมูล

หรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น ไม่ได้กำหนดโทษรวมถึงการกระทำของเอกชนที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไว้ด้วย ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจอาศัยอำนาจตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ในการใช้คุ้มครองสิทธิของตนได้อย่างเป็นธรรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่จะทำให้เกิดกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเกิดผลสำเร็จได้จริงในทางปฏิบัติ การกำหนดโทษและสภาพบังคับอันเป็นเครื่องมือสำคัญของมาตรการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูล ควรสอดคล้องกับผลประโยชน์ที่ผู้ฝ่าฝืนได้รับ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากบทสรุปดังกล่าวข้างต้น การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทยยังขาดมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีมาตรฐาน ควรนำหลักกฎหมายต่างประเทศมาเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายของประเทศไทย เพื่อให้ประเทศไทยมีหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นสากลและมีมาตรฐานการคุ้มครอง และสร้างความเป็นธรรมในการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์และธุรกิจอื่นๆ ผู้วิจัยจึงขอเสนอ ดังนี้

5.2.1 ควรมีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นเป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นหลักประกันสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนจะได้รับความคุ้มครองอย่างเป็นธรรมตามกฎหมาย และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาคาถางละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลโดยปราศจากอำนาจ ซึ่งทั้งนี้เพื่อให้ประเทศไทยได้มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีกลไกในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสอดคล้องกับวิวัฒนาการของสังคม และมีเนื้อหาครบถ้วนตามหลักสากลและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ ควรนำหลักการตามแนวทางขององค์การเพื่อความร่วมมือทางด้านการเศรษฐกิจและการพัฒนา (The organization for economic cooperation and development) มาปรับใช้ในการออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย เนื่องจากหลักการดังกล่าวมีความครอบคลุมในเรื่องของการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในทุกด้าน ซึ่งหลักการสำคัญที่ควรกำหนดไว้ในกฎหมายควรมีดังต่อไปนี้

1) หลักข้อจำกัดในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ ในการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องกระทำอย่างจำกัดเท่าที่จำเป็น ข้อมูลที่จัดเก็บจะต้องได้มาโดยวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นธรรม และเหมาะสม โดยเจ้าของข้อมูลจะต้องรับทราบและให้ความยินยอม

2) หลักการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีคุณภาพและได้สัดส่วน กล่าวคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องกระทำด้วยความถูกต้องแม่นยำ โดยข้อมูลที่จะจัดเก็บต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ และทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

3) หลักการระบุวัตถุประสงค์และระยะเวลาการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลนั้น พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาที่เก็บรวบรวมหรือรักษาข้อมูลนั้นไว้อย่างชัดเจน

4) หลักการใช้ข้อมูลอย่างจำกัด กล่าวคือ จะต้องใช้ข้อมูลส่วนบุคคลภายในกรอบวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ โดยไม่มีการเปิดเผย เข้าถึง ให้แพร่หลาย หรือใช้เพื่อการอื่น นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ระบุและได้แจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบก่อนหน้านั้น

5) หลักการรักษาความปลอดภัย กล่าวคือ ผู้จัดเก็บ ครอบครองหรือควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องจัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยในการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเพียงพอ

6) หลักการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส กล่าวคือ ต้องมีการประกาศนโยบายในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบถึงกระบวนการจัดเก็บ รวบรวมนำไปใช้

7) หลักการมีส่วนร่วมของเจ้าของข้อมูล กล่าวคือ บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งหรือตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บรวบรวมไว้ได้

8) หลักข้อจำกัดในการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ หลักการนี้กำหนดห้ามมิให้มีการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศซึ่งมิได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับที่เท่าเทียมกันในสาระสำคัญ

9) หลักความรับผิดชอบ กล่าวคือ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องปฏิบัติตามนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ซึ่งการตรากฎหมายเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ วิธีการ ที่รัดกุมและเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเกิดผลสำเร็จได้จริงในทางปฏิบัติ

5.2.2 การที่กฎหมายจะมีประสิทธิภาพได้นั้น สิ่งสำคัญคือจะต้องกำหนดขอบเขตของการให้ความคุ้มครองอย่างชัดเจน โดยควรกำหนดค่านิยมของคำว่าข้อมูลส่วนบุคคลให้มีความชัดเจน ซึ่งนี้ควรกำหนดค่านิยมโดยแยกแยะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลโดยอาศัยแนวทางตามหลักกฎหมายของต่างประเทศ อย่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล The Privacy Act 2000 ของเครือรัฐออสเตรเลีย กฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี Section 3 แห่ง Federal Data Protection Act และ Data Protection Act 1998 ของประเทศอังกฤษ ซึ่ง

กฎหมายดังกล่าวต่างได้บัญญัตินิยามคำศัพท์ของข้อมูลส่วนบุคคลประเภททั่วไป (Non-Sensitive Data) และข้อมูลส่วนบุคคลประเภทที่กระทบต่อความรู้สึก (Sensitive Data) ไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ เนื่องจากการเพื่อเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมตามประเภทของข้อมูล ที่มีความพิเศษละเอียดอ่อนแตกต่างกัน และเพื่อให้การคุ้มครองของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพควรมีการกำหนดให้มีองค์กรที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายเฉพาะ

5.2.3 การเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ ควรมีมาตรฐานความปลอดภัยขั้นสูง ควรกำหนดหลักเกณฑ์กระบวนการให้ความปลอดภัยต่อข้อมูลของผู้ใช้บริการ ตั้งแต่กระบวนการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้ ตลอดจนการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยออกเป็นกฎหมายระเบียบวิธีปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจประเภทธนาคาร สถาบันการเงิน หรือธุรกิจภาคเอกชนอื่นๆ ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน โดยหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บควรมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล จะต้องเก็บรวบรวมเท่าที่จำเป็นภายใต้วัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเกี่ยวข้องและจำเป็น โดยตรงกับการให้บริการเพียงเท่านั้น

2) ห้ามมิให้ธนาคารเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ประวัติสุขภาพ หรือข้อมูลอื่นใดที่กระทบต่อความรู้สึกของประชาชนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

3) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลโดยตรง และโดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูลจะกระทำไม่ได้

4) จะต้องดำเนินการแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองให้ถูกต้องสมบูรณ์ และทันสมัย ตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอเป็นหนังสือ

5) ธนาคารจะต้องจัดให้มีนายทะเบียนทำหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

ทั้งนี้เพื่อป้องกันการรั่วไหลของข้อมูล และการเข้าถึงข้อมูลโดยปราศจากอำนาจ โดยจัดให้มีการสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ หรือกฎหมายของประเทศอื่นๆ ที่จัดได้ว่ามีมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่สูงและได้คุณภาพ และเพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของผู้ใช้บริการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.2.4 การลงโทษ การบังคับโทษ และสภาพบังคับ ควรนำหลักความรับผิดชอบ (Strict Liability) มาใช้ในกรณีที่มีการดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยผู้ที่กระทำความผิดจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่ว่าจะเป็นการจง

ใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม และควรกำหนดโทษสำหรับความผิดที่เกิดจาก นิติบุคคล ให้มีโทษที่หนักกว่าผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดา เพื่อเป็นการปราบปราม ชัยยัง เนื่องจากในสถานการณ์ปัจจุบันมีผู้กระทำความผิดอันมีผู้ประกอบการซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นจำนวนมาก และในกรณีที่มีการกระทำความผิดซ้ำ ควรเพิ่มอัตราค่าปรับเป็นจำนวนสองเท่า หรือมากกว่านั้น

ซึ่งทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน และกฎหมายดังกล่าวจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ วิธีการ ที่รัดกุม และเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเกิดผลสำเร็จได้จริงในทางปฏิบัติ และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กมลชัย รัตนสกาววงศ์. หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2537.

กฤษฎา สังขมณี. การเงินและการธนาคาร. กรุงเทพมหานคร: เรื่องแสงการพิมพ์, 2550.

กิตติพันธ์ เกียรติสุนทร. “มาตรการทางอาญาในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

กิตติศักดิ์ จันเส. “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับการประกันชีวิต.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2553.

กิตติศักดิ์ ปรกติ. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ตามพระราชบัญญัติข้อมูล

ข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2541.

กุลโมไนย พิทักษ์โชติไชย. “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า

สถาบันการเงิน.” <http://mis.krirk.ac.th.>, 17 กันยายน 2560.

คณาธิป ทองรวีวงศ์. “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว :

ศึกษากรณีการรบกวนสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวจากการใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคม.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, 2553.

จันทจิรา เอี่ยมมยุรา. “แนวคิดและหลักการร่างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
ของประเทศไทย.” วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (ธันวาคม 2547).

จิรารัตน์ วรรณธำรง. “การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.

ชังทอง โอภาสศิริวิทย์. “การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัวในประเทศไทย :

ปัจจุบันและอนาคต.” วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (ธันวาคม 2547).

ทวีเกียรติ ดุริยะประพันธ์. ปัญหาและการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม

สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม, 2547.

ทิพาพร นะมาตร์. “สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว: ศึกษากรณีสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล

สาธารณะ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2551.

ธาริณี มณีรอด. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559.

- นพนิตี สุริยะ. สิทธิมนุษยชน. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2537.
- นรินทร์ จุ่มศรี. “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2555.
- บรรเจิด สิงคะเนติ และคณะ. ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว (Right to privacy) (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2554.
- ปกรณ์ มงคลประสิทธิ์. “การคุ้มครองความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลในการดำเนินธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์: กรณีศึกษาตามร่างพระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551.
- ปฐพี คำควร. “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการนำเอกลักษณ์ของบุคคลผู้มีชื่อเสียงแสวงหาประโยชน์ในเชิงธุรกิจ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2549.
- ปทีป เมธาคณวุฒิ และอภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. การวิจัยเรื่อง แนวทางในการออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลและสารสนเทศส่วนบุคคลในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2539.
- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. “กฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย.” วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (ธันวาคม 2547).
- ปิยะพร วงศ์เบ็ญสัจจ์. “การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์กับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2552.
- พรชัย วิวัฒน์ภัทรกุล. หลักกฎหมายแพ่งว่าด้วยการให้บริการธนาคาร. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.
- พจน์ ปุษปาคม. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด. กรุงเทพมหานคร: ไทยมิตรการพิมพ์, 2509.
- พนัส ทศนิยานนท์. “สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของชนชาวไทย.” วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (กันยายน 2522).
- พิมพ์ดาว จันทระขันตี. “คดีการดักฟังโทรศัพท์และสิทธิในการมีชีวิตรส่วนตัว.”
<http://www.public-law.net/publaw/view.aspx?id=560>, 1 ตุลาคม 2560.

พิชัยศักดิ์ ทรายางกูร,และนริศรา แดงไผ่. “หน่วยที่ 3 หลักความยินยอม.”

www.stou.ac.th/Schools/Slw, 7 กุมภาพันธ์ 2560

พิเชษฐ เมลานนท์. “สิทธิมนุษยชนและค่านิยมทางวัฒนธรรม.” วารสารอัยการ.(พฤศจิกายน 2540).

พีรภัทร ฝอยทอง. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับธนาคารพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

เพ็ญ เพ็ญนิตติ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิดและความรับผิดชอบทาง

ละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2543. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ออตตา, 2543.

ไพโรจน์ พลเพชร และคณะ. สิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. กรุงเทพมหานคร :

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสถาบันพระปกเกล้า, 2542.

มนตรี รูปสุวรรณ และคณะ. เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: วิญญชน, 2542.

วิระพงษ์ บึงไกร. “การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

พ.ศ. 2540.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ศักดิ์ สอนงชาติ. คำอธิบายโดยย่อ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และความรับผิดชอบละเมิด.

กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณาการ, 2547.

สกล อิศรประเสริฐ. “มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล : ศึกษาเฉพาะกรณี

การแยกแยะประเภทข้อมูลส่วนบุคคล.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2553.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. กฎหมายข้อมูลข่าวสารทางปกครองของประเทศฝรั่งเศส (รายงานการวิจัย).

กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์. กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศฝรั่งเศส

(รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

สุดธนา พันธุ์ธีรารักษ์. “ศึกษาวิเคราะห์หลักกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลเครดิต ตามพระราชบัญญัติ

การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

สุชาติ ตระกูลเกษมสุข. “การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลจากการดักฟังทางโทรศัพท์.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2543.

- สุพัชรินทร์ อัสวธิตานนท์. “พัฒนาการของหลักกฎหมาย VOLENTI NON FIT INJURIA : ศึกษาการปรับใช้กับประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- สุรัชย์ พวงชูศักดิ์. “ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553.
- สิริลักษณ์ นิตภัทร์กุล. “การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555.
- อมร รักษาสัตย์. รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พร้อมบทวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- อรุณี นรินทรกุล ณ อยุธยา. การบริหารธนาคารพาณิชย์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2558.

ภาษาต่างประเทศ

- Christopher and Feddy Kosten. Introduction and Round-Up : Data Protection Law of the World volume 1 of 2. London : Sweet & Maxwell, 1998.
- Cranston. Ross. Principles on Banking Laws. Oxford: Clarendon Press, 1997.
- David Banisar. “Privacy and Human Rights : An International Survey of Privacy Laws and Developments”, EPIC, 2000.
- Mark Littman & Peter Carter Ruck. Privacy and the Law. London: Steven & Son Limited, 1970.
- Peter Carey. Data Protection in the UK. London: Blackstone’s Press, 2000.
- Rabinder Singh. “The Right to Privacy in English Law.” European Human Rights Law Review, 2. pp. 129-161.
- Raymond Wacks. Personal Information: Privacy and the Law. Oxford: Clarendon Press, 1989.
- Reymond Wacks. Personal Information : Privacy and The Law. London : Oxford, 1993.
- Samual Warren & Louis D. Brandeis. The Right to Privacy. Harvard Law Review 193, 1980.
- Susan Singleton. Data protection handbook. London :Tolley, 2001.

ภาคผนวก

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

เหตุผล

เนื่องจากปัจจุบันมีการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นจำนวนมากจนสร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล อันเป็นการล่วงละเมิดดังกล่าว สามารถทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว รวมทั้งก่อให้เกิด ความเสียหายต่อเศรษฐกิจโดยรวมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างแพร่หลาย แม้ว่าจะได้มีกฎหมาย คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในบางเรื่อง แต่ก็ยังไม่มีหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการ ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป สมควรกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไปขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

อำนาจตามกฎหมายดังกล่าวร้องขอต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้เสียหายยื่นคำร้องเรียนต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่

(๑) บุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนของบุคคลนั้น เท่านั้น โดยมีให้ผู้อื่นใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต่อผู้อื่น

(๒) บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้ เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมอันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการ ประกอบวิชาชีพหรือเป็นประโยชน์สาธารณะเท่านั้น

(๓) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยสภาดังกล่าว ซึ่งก็รวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ ของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้วแต่กรณี

(๔) การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์ รวมทั้งการดำเนินงานตามกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา

(๕) การดำเนินกิจการทางศาสนาขององค์กรทางศาสนา

(๖) การดำเนินการกับข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิกตามกฎหมายว่าด้วยการ ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต

การยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนมาใช้ บังคับแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใด กิจการใด หรือหน่วยงานใดทำนองเดียวกับผู้ควบคุม ข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่นใด ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัว บุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงการระบุเฉพาะชื่อ ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน หรือ ที่อยู่ทางธุรกิจ และข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ

“ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

“เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล” ให้ความหมายรวมถึง

(๑) ผู้ใช้อำนาจปกครองที่มีอำนาจกระทำการแทนผู้เยาว์

(๒) ผู้อนุบาลที่มีอำนาจกระทำการแทนคนไร้ความสามารถ หรือ

(๓) ผู้พิทักษ์ที่มีอำนาจกระทำการแทนคนเสมือนไร้ความสามารถ

“บุคคล” หมายความว่า บุคคลธรรมดา

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการ ตามพระราชบัญญัตินี้

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัย ไซเบอร์แห่งชาติ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๗ ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย

(๑) ประธานกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านสังคมศาสตร์ ด้านกฎหมาย ด้านสุขภาพ หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(๒) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนเจ็ดคน ได้แก่ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และผู้แทนสมาคมธนาคารไทย

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนห้าคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านสังคมศาสตร์ ด้านกฎหมาย ด้านสุขภาพ หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ให้เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้เลขาธิการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเป็นผู้ช่วยเลขานุการได้ไม่เกินสองคน

หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อดำรงตำแหน่งแทนผู้ที่พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระตามมาตรา ๑๐ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๘ ประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (๓) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๙ ประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวาระหนึ่ง หากยังมีได้มีการแต่งตั้งประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่าประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๑๐ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๙ ประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘

ในกรณีที่ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นดำรงตำแหน่งได้เท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งตนแทน เว้นแต่วาระที่เหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่แต่งตั้งประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนก็ได้

ในกรณีที่ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคสอง และในกรณีที่ประธานกรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้กรรมการที่เหลือเลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่ประธานกรรมการเป็นการชั่วคราว

มาตรา ๑๑ การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

การประชุมของคณะกรรมการอาจกระทำได้โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นได้ตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๒ กรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องที่ที่ประชุมพิจารณา ให้แจ้งการมีส่วนได้เสียของตนให้คณะกรรมการทราบล่วงหน้าก่อนการประชุม และห้ามมิให้ผู้นั้นเข้าร่วมประชุมพิจารณาในเรื่องดังกล่าว

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านการส่งเสริม และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเสนอแผนยุทธศาสตร์และมาตรการแก้ไขปัญหาอุปสรรคการปฏิบัติตามนโยบายและแผนระดับชาติดังกล่าว

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน ดำเนินกิจกรรมตามแผนยุทธศาสตร์ตาม (๑) รวมทั้งจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(๓) กำหนดมาตรการหรือแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) ออกประกาศหรือระเบียบเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ส่งหรือโอนไปยังต่างประเทศ

(๖) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการตราหรือปรับปรุงกฎหมายหรือกฎที่ใช้บังคับอยู่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(๗) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในการตราพระราชกฤษฎีกาหรือออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้

(๘) ให้คำแนะนำและคำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๙) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดทักษะการเรียนรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่ประชาชน

(๑๐) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

มาตรา ๑๔ ให้กรรมการได้รับเบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนอื่นตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

อนุกรรมการและกรรมการผู้เชี่ยวชาญที่คณะกรรมการแต่งตั้ง ให้ได้รับเบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนอื่นตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๕ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

การประชุมคณะอนุกรรมการ ให้นำความในมาตรา ๑๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๖ ให้สำนักงานมีหน้าที่ปฏิบัติงานวิชาการและงานธุรการให้แก่คณะกรรมการ คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ และคณะอนุกรรมการ รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐ เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(๒) ให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) กำหนดหลักสูตรและฝึกอบรมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ลูกจ้าง ผู้รับจ้าง หรือประชาชนทั่วไป

(๔) ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน

หมวด ๒

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๑๗ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ให้ความยินยอมไว้ก่อนหรือในขณะนั้น เว้นแต่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้กระทำได้

การขอความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือหรือทำโดยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่โดยสภาพไม่อาจขอความยินยอมด้วยวิธีการดังกล่าวได้

ในการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลไปด้วย และการขอความยินยอมนั้นต้องไม่เป็นการหลอกลวงหรือทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเข้าใจผิดในวัตถุประสงค์ดังกล่าว ทั้งนี้ คณะกรรมการจะให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามแบบและข้อความที่คณะกรรมการประกาศกำหนดก็ได้

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะถอนความยินยอมเสียเมื่อใดก็ได้ เว้นแต่มีข้อจำกัดสิทธิในการถอนความยินยอมโดยกฎหมายหรือสัญญาที่ให้ประโยชน์แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ในกรณีที่การถอนความยินยอมส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องใด ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบถึงผลกระทบจากการถอนความยินยอมนั้น

มาตรา ๑๘ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ก่อนหรือในขณะที่เก็บรวบรวม การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างไปจากวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้ตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่

(๑) ได้แจ้งวัตถุประสงค์ใหม่นั้นให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบและได้รับความยินยอมก่อนเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยแล้ว

(๒) บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้กระทำได้

ส่วนที่ ๒

การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๑๙ การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ให้เก็บรวบรวมได้เท่าที่จำเป็น ภายใต้วัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๒๐ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบก่อนหรือในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม

(๒) ข้อมูลส่วนบุคคลที่จะมีการเก็บรวบรวม

(๓) ประเภทของบุคคลหรือหน่วยงานที่ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมอาจจะถูกเปิดเผย

(๔) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล สถานที่ติดต่อ และวิธีการติดต่อ

(๕) สิทธิของเจ้าของข้อมูลตามมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘

กรณีมีเหตุที่ไม่อาจแจ้งรายละเอียดตามวรรคหนึ่งให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามกำหนดเวลาในวรรคหนึ่ง ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแจ้งรายละเอียดตามวรรคหนึ่งแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๒๑ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(๑) เพื่อประโยชน์ที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยหรือสถิติและได้เก็บข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการนั้นไว้เป็นความลับ

(๒) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล

(๓) เป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะด้วยความยินยอมโดยตรงหรือโดยปริยาย
ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(๔) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย

(๕) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๒ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล
จากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง เว้นแต่

(๑) ได้แจ้งถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งอื่นให้แก่เจ้าของข้อมูล
ส่วนบุคคลทราบก่อนหรือในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ชักช้า

(๒) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากการใช้และเปิดเผยที่ได้รับการยกเว้น
ตามมาตรา ๒๔

(๓) เป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

มาตรา ๒๓ ห้ามมิให้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์
ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิ ศาสนาหรือปรัชญา พฤติกรรมทางเพศ
ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลสุขภาพ หรือข้อมูลอื่นใดซึ่งกระทบความรู้สึกของประชาชนตามที่
คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่

(๑) ได้รับยกเว้นตามมาตรา ๒๑ (๒) หรือ (๔)

(๒) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ส่วนที่ ๓

การใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๒๔ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล
โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้
โดยได้รับยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอมตามมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๓ หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่
เก็บรวบรวมได้ตามมาตรา ๒๒ (๓) แล้วแต่กรณี

บุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับข้อมูลส่วนบุคคลมาจากการเปิดเผยตามวรรคหนึ่ง
จะต้องไม่ใช่หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้
กับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในการขอรับข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับยกเว้น
ไม่ต้องขอความยินยอมตามวรรคหนึ่ง ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องบันทึกการใช้และการเปิดเผยนั้น
ไว้ในรายการตามมาตรา ๓๐

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคล
ไปยังต่างประเทศต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามที่
คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา ๑๓ (๕) เว้นแต่

- (๑) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย
- (๒) ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (๓) เป็นการปฏิบัติตามสัญญาที่ทำระหว่างเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล
- (๔) เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งไม่สามารถให้ความยินยอมในขณะนั้นได้
- (๕) เป็นการโอนไปยังผู้ซึ่งได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๓๒ หรือมาตรา ๓๔
- (๖) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด ๓

สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๒๖ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือขอให้เปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวที่ตนไม่ได้ให้ความยินยอม

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องปฏิบัติตามคำขอตามวรรคหนึ่ง จะปฏิเสธคำขอได้ เฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นการขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือปฏิบัติตามคำสั่งศาล
- (๒) มีผลต่อการสืบสวนสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย
- (๓) การเปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลนั้นอาจจะเป็นอันตรายต่อสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลอื่น

(๔) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิเสธคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบันทึกการปฏิเสธคำขอดังกล่าวพร้อมด้วยเหตุผลไว้ในรายการตามมาตรา ๓๐

เมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีคำขอตามวรรคหนึ่งและเป็นกรณีที่ไม่อาจปฏิเสธคำขอได้ตามวรรคสอง ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการตามคำขอภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับคำขอ ทั้งนี้ คณะกรรมการจะประกาศกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการตามคำขอให้เร็วขึ้น หรือขยายระยะเวลาดังกล่าวหรือกำหนดหลักเกณฑ์อื่นตามความเหมาะสมก็ได้

มาตรา ๒๗ ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์แห่งพระราชบัญญัตินี้ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือ ทำลาย ระเบียบการใช้ชั่วคราว หรือแปลงข้อมูลส่วนบุคคลให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลที่ไม่สามารถรู้ตัวบุคคล ที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้

กรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล มีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญเพื่อสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการได้

คณะกรรมการอาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ในการลบหรือทำลาย ระบุการใช้ชั่วคราว หรือแปลงข้อมูลส่วนบุคคลให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลที่ไม่สามารถรู้ตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่งก็ได้

มาตรา ๒๘ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถูกต้องเป็นปัจจุบัน สมบูรณ์ และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด

ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการตามวรรคหนึ่ง หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ดำเนินการตามคำร้องขอ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องบันทึกคำร้องขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและเหตุผลที่ไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่งไว้ในรายการตามมาตรา ๓๐

มาตรา ๒๙ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการสูญหาย เข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจหรือโดยมิชอบ

(๒) ในกรณีที่ต้องให้ข้อมูลส่วนบุคคลแก่บุคคลหรือนิติบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ต้องดำเนินการเพื่อป้องกันมิให้ผู้รับใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจหรือโดยมิชอบ

(๓) ทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษา หรือไม่เกี่ยวข้องหรือเกินความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หรือที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ถอนความยินยอม เว้นแต่เก็บรักษาไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการพิสูจน์หรือการตรวจสอบ ทั้งนี้ ให้นำความในมาตรา ๒๗ วรรคสาม มาใช้บังคับกับการทำลายข้อมูลส่วนบุคคลโดยอนุโลม

(๔) แจ้งเหตุการณ์ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ชักช้า ถ้าเป็นกรณีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเกินจำนวนบุคคลที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ให้แจ้งเหตุการณ์ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลและแนวทางการเยียวยาแก่คณะกรรมการโดยไม่ชักช้าด้วย ทั้งนี้ การแจ้งดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๓๐ ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลบันทึกทำรายการดังต่อไปนี้ เพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถตรวจสอบได้

- (๑) ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการเก็บรวบรวม
- (๒) วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลแต่ละประเภท
- (๓) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล
- (๔) ระยะเวลาการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล
- (๕) สิทธิและวิธีการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งเงื่อนไขเกี่ยวกับบุคคลที่มีสิทธิเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลและเงื่อนไขในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลนั้น
- (๖) การใช้และการเปิดเผยตามมาตรา ๒๔ วรรคสาม
- (๗) การปฏิเสธคำขอตามมาตรา ๒๖ วรรคสาม และมาตรา ๒๘ วรรคสอง

หมวด ๔

ข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา ๓๑ ให้คณะกรรมการประกาศกำหนดข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นแนวทางให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิบัติ

มาตรา ๓๒ ให้มีเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับใบรับรองจากสำนักงานมีสิทธิใช้หรือแสดงเครื่องหมายดังกล่าว

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ประสงค์จะมีสิทธิใช้หรือแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ให้ยื่นคำขอรับใบรับรองต่อสำนักงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานประกาศกำหนด

ในการพิจารณาคำขอตามวรรคสอง ให้สำนักงานประเมินผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปตามข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา ๓๑ ให้สำนักงานออกใบรับรองแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

ลักษณะและรายละเอียดของเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน การใช้หรือการแสดงเครื่องหมาย วิธีการประเมินผล การตรวจติดตามผล อัตราค่าธรรมเนียมการประเมินผลหรือการตรวจติดตามผล และการเพิกถอนใบรับรองให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ในกรณีที่สำนักงานเพิกถอนใบรับรองของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใด ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นคืนใบรับรองให้แก่สำนักงานภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับการเพิกถอน

คณะกรรมการจะประกาศกำหนดให้หน่วยงานอื่นของรัฐหรือหน่วยงานของเอกชนทั้งในประเทศหรือต่างประเทศเป็นผู้ประเมินผลและตรวจติดตามผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อขอรับใบรับรองจากสำนักงานตามวรรคสามด้วยก็ได้

ห้ามมิให้ผู้ใดใช้หรือแสดงเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเว้นแต่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับใบรับรองจากสำนักงาน

มาตรา ๓๓ มาตรฐานของผู้ประเมินผลและตรวจติดตามผล การตรวจสอบมาตรฐานและอัตราค่าธรรมเนียมการตรวจสอบมาตรฐานสำหรับหน่วยงานของเอกชน รวมทั้งการเพิกถอนรายชื่อจากประกาศตามมาตรา ๓๒ วรรคหก ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๓๔ คณะกรรมการจะประกาศยอมรับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศก็ได้ หากปรากฏว่า การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวมีข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา ๓๑

หมวด ๕
การร้องเรียน

มาตรา ๓๕ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะก็ได้ตามความเชี่ยวชาญในแต่ละเรื่องหรือตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการดำเนินงานอื่นของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๓๖ คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาเรื่องร้องเรียนตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) ตรวจสอบการกระทำใด ๆ ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(๓) โกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

(๔) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ

มาตรา ๓๗ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ การยื่น การไม่รับเรื่อง การยุติเรื่อง และวิธีพิจารณาคำร้องเรียน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่ผู้ร้องเรียนตามมาตรา ๓๗ ไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๗ วรรคสอง หรือเป็นเรื่องร้องเรียนที่ระเบียบนั้นได้กำหนดไม่ได้รับไว้พิจารณา ให้คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญไม่รับเรื่องร้องเรียนไว้พิจารณา

เมื่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเรื่องร้องเรียนตามมาตรา ๓๖ (๑) หรือตรวจสอบการกระทำใด ๆ ตามมาตรา ๓๖ (๒) แล้วรับฟังได้ว่า เรื่องร้องเรียนหรือการกระทำนั้นไม่มีมูล ให้คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญมีคำสั่งยุติเรื่อง

ในกรณีที่คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญพิจารณาหรือตรวจสอบตามวรรคสองแล้วรับฟังได้ว่า เรื่องร้องเรียนหรือการกระทำนั้นเป็นกรณีที่มีได้เป็นความผิดอาญาซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ และคู่กรณีประสงค์จะให้ไกล่เกลี่ย ให้คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญดำเนินการไกล่เกลี่ย แต่หากเรื่องร้องเรียนหรือการกระทำนั้นเป็นกรณีที่ไม่อาจไกล่เกลี่ยได้ หรือเป็นกรณีที่ไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ ให้คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญมีอำนาจออกคำสั่ง ดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิบัติหรือดำเนินการแก้ไขการกระทำของตนให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด

(๒) สั่งห้ามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือให้กระทำการใดเพื่อระงับความเสียหายนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด

ในกรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ยอมดำเนินการตามคำสั่งตามวรรคสาม (๑) หรือ (๒) ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ ในกรณีที่ต้องมีการยึด อาศัย หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อบังคับตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ให้คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้มีอำนาจสั่งยึด อาศัย หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อการนั้น

การจัดทำคำสั่งตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสาม (๑) หรือ (๒) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

คำสั่งของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ ให้ประธานกรรมการผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ลงนามแทน

มาตรา ๓๙ คำสั่งไม่รับเรื่องร้องเรียนไว้พิจารณาตามมาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง หรือยุติเรื่องตามมาตรา ๓๘ วรรคสอง หรือคำสั่งตามมาตรา ๓๘ วรรคสาม (๑) หรือ (๒) ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๔๐ ให้คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญมีอำนาจสั่งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดส่งเอกสารหรือข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่มีผู้ร้องเรียน หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งจะเรียกให้บุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริงด้วยก็ได้

มาตรา ๔๑ ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) มีหนังสือแจ้งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ใดมาให้ข้อมูลหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ เกี่ยวกับการดำเนินการหรือการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) ตรวจสอบและรวบรวมข้อเท็จจริง แล้วรายงานต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ใดได้กระทำความผิดหรือทำให้เกิดความเสียหายเพราะฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้

ในการดำเนินการตาม (๒) หากมีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ใดเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบและรวบรวมข้อเท็จจริง และยึดหรืออายัดเอกสารและหลักฐาน รวมถึงสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือสงสัยว่ามีไว้หรือใช้เพื่อกระทำความผิด

ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา นี้ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

หมวด ๖
ความรับผิดทางแพ่ง

มาตรา ๔๒ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล อันทำให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะการดำเนินการนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาท เลินเล่อของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจะพิสูจน์ได้ว่า

(๑) ความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเกิดจากการกระทำหรือละเว้น การกระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั่นเอง

(๒) เป็นการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมาย

(๓) เป็นการปฏิบัติครบถ้วนตามข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา ๓๑

ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เจ้าของ ข้อมูลส่วนบุคคลได้ใช้จ่ายไปตามความจำเป็นในการป้องกันความเสียหายที่กำลังจะเกิดขึ้นหรือระงับ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วด้วย

หมวด ๗
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๓ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๖ วรรคสี่ มาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๓๒ วรรคห้า หรือไม่ขอความยินยอมตามแบบหรือข้อความที่ คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา ๑๗ วรรคสาม หรือไม่แจ้งผลกระทบจากการถอน ความยินยอมตามมาตรา ๑๗ วรรคห้า ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๔๔ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๔ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง มาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๒๙ หรือขอความยินยอมโดยการหลอกลวงหรือทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเข้าใจผิดในวัตถุประสงค์ หรือ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๒ วรรคเจ็ด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท

การกระทำตามความในวรรคหนึ่ง หากเป็นการกระทำเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่น ได้รับประโยชน์อันมิควรได้ หรือเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๕ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การกระทำตามความในวรรคหนึ่ง หากเป็นการกระทำเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์อันมิควรได้ หรือให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การฝ่าฝืนตามมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือมาตรา ๒๕ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การฝ่าฝืนตามวรรคสาม หากเป็นการกระทำเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์อันมิควรได้ หรือให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๖ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญหรือไม่มาชี้แจงข้อเท็จจริงตามมาตรา ๔๐ หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔๑ วรรคสาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๔๗ ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๘ ผู้ใดล่วงรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยแก่ผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความในวรรคหนึ่ง มีให้นำมาใช้บังคับแก่การเปิดเผยในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) การเปิดเผยตามหน้าที่
- (๒) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวน หรือการพิจารณาคดี
- (๓) การเปิดเผยแก่หน่วยงานของรัฐในประเทศหรือต่างประเทศที่มีอำนาจหน้าที่

ตามกฎหมาย

- (๔) การเปิดเผยที่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือเฉพาะครั้งจากเจ้าของข้อมูล

ส่วนบุคคล

- (๕) การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับการฟ้องร้องคดีต่าง ๆ ที่เปิดเผย

ต่อสาธารณะ

มาตรา ๔๙ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และคณะกรรมการอาจมอบอำนาจให้คณะอนุกรรมการใช้อำนาจดังกล่าวด้วยก็ได้

เมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๐ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการตามมาตรา ๗ (๒) และกรรมการตามวรรคสองเพื่อปฏิบัติหน้าที่เท่าที่จำเป็นไปพลางก่อนแต่ไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้กรรมการดังกล่าวเลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่ประธานกรรมการเป็นการชั่วคราว

ให้สำนักงานดำเนินการให้มีการแต่งตั้งประธานกรรมการตามมาตรา ๗ (๑) และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๗ (๓) ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๕๑ ในวาระเริ่มแรกที่ยังไม่มีเลขาธิการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการชั่วคราวจนกว่าจะมีเลขาธิการตามพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่ยังไม่มีผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และเลขาธิการตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการชั่วคราวจนกว่าจะมีผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์หรือเลขาธิการตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๕๒ ในวาระเริ่มแรกที่ยังไม่มีสำนักงานตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการชั่วคราวจนกว่าจะมีสำนักงานตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๓ ผู้ใดเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่การปฏิบัติตามมาตรา ๒๙ (๑) ให้ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าวภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๕๐๓/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘ อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้รับข้อสังเกตของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้เสนอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณา โดยมีผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี) ผู้แทนกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (สำนักงานปลัดกระทรวง) ผู้แทนสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ และผู้แทนสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียด และเนื่องจากร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน อีกทั้งยังมีผลกระทบต่อ การดำเนินกิจการของภาครัฐและภาคเอกชน ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงได้มีการรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ด้วย และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นสมควรจัดทำบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. หลักการของร่างพระราชบัญญัติที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเสนอ

๑.๑ บททั่วไป

(๑) ร่างพระราชบัญญัติที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเสนอ ได้กำหนดให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปตามร่างพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายหรือ กฎเกณฑ์อื่นเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องใดเรื่องหนึ่งไว้เป็นการเฉพาะและมีหลักประกันความเป็นธรรมและมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ดังกล่าว (ร่างมาตรา ๓) และอาจตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อยกเว้นให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะหรือกิจการใดเพื่อไม่ให้นำพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดหรือ แต่บางส่วนมาใช้บังคับก็ได้ (ร่างมาตรา ๔)

(๒) กำหนดนิยาม “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล ซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม และนิยาม “ผู้ควบคุมข้อมูล

ส่วนบุคคล” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งรวมถึงการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๕)

๑.๒ หมวด ๑ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ประธาน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กรรมการโดยตำแหน่งจำนวนสี่คน ได้แก่ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปลัดกระทรวงมหาดไทย และเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกินสี่คน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ด้านสังคมศาสตร์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านนิติศาสตร์ หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ให้เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ (ร่างมาตรา ๗)

ทั้งนี้ คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ ให้คำแนะนำและคำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ออกกฎหมายลำดับรอง ให้เครื่องหมายรองรับข้อปฏิบัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พิจารณาคำร้องทุกข์ต่าง ๆ รวมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการคณะทำงาน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่มอบหมาย (ร่างมาตรา ๑๓)

๑.๓ หมวด ๒ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(๑) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

กำหนดให้การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นการเก็บรวบรวมภายใต้วัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นตามกรอบของวัตถุประสงค์หรือเพื่อประโยชน์ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวม (ร่างมาตรา ๒๑) นอกจากนี้ ยังห้ามเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลโดยตรง (ร่างมาตรา ๒๔) และห้ามเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความอ่อนไหว เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับเชื้อชาติ ความคิดเห็นทางการเมือง หรือข้อมูลอื่นใดซึ่งกระทบความรู้สึกของผู้อื่นหรือประชาชนตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด เป็นต้น โดยปราศจากความยินยอม (ร่างมาตรา ๒๕) และในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ข้อมูลที่จะเก็บรวบรวม ประเภทของบุคคลหรือหน่วยงานที่ข้อมูลดังกล่าวอาจถูกเปิดเผย ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และสิทธิของเจ้าของข้อมูล (ร่างมาตรา ๒๒) โดยยกเว้นไว้สำหรับกรณีเป็นการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนหรือการสถิติหรือสำมะโนต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์ในการสืบสวน สอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย หรือการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล ข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะโดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด หรือตามคำสั่งศาล และกรณีอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง (ร่างมาตรา ๒๓)

(๒) การใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

กำหนดให้สามารถทำได้เมื่อเป็นการใช้หรือเปิดเผยตามวัตถุประสงค์หรือเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม และต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลที่ได้รับก่อนหรือในขณะนั้น เว้นแต่จะเป็นข้อมูลที่ได้รับยกเว้นตามร่างมาตรา ๒๓ (ร่างมาตรา ๒๖ วรรคแรก) และเมื่อมีการใช้หรือเปิดเผยแล้วจะต้องทำบันทึกหมายเหตุการใช้และเปิดเผย พร้อมทั้งแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบในภายหลังด้วย (ร่างมาตรา ๒๖ วรรคสอง) นอกจากนี้ ยังห้ามส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศซึ่งมีสาระสำคัญในหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่ำกว่าพระราชบัญญัตินี้ โดยมีข้อยกเว้นในบางกรณี (ร่างมาตรา ๒๗)

(๓) สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(๓.๑) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องตนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เว้นเสียแต่จะเป็นกรณีขัดหรือแย้งกับกฎหมายหรือคำสั่งศาล กระทบต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร กระทบต่อเศรษฐกิจและการพาณิชย์ของประเทศ มีผลต่อการสืบสวน สอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย หรือการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หรือเป็นไปเพื่อคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น (ร่างมาตรา ๒๘) และกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัตินี้ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้ทำลาย ระงับใช้ชั่วคราว หรือแปลงข้อมูลส่วนบุคคลให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลไม่ระบุชื่อ ซึ่งหากว่าไม่มีการดำเนินการก็อาจร้องต่อคณะกรรมการต่อไปได้ (ร่างมาตรา ๒๙)

(๓.๒) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการให้ข้อมูลส่วนบุคคลถูกต้อง ทันสมัย สมบูรณ์ และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (ร่างมาตรา ๓๐)

(๓.๓) กำหนดหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล โดยต้องจัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม ต้องป้องกันไม่ให้ผู้ที่ได้รับข้อมูลส่วนบุคคลใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจ ต้องทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อพ้นระยะเวลาการเก็บรักษา หรือไม่เกี่ยวข้องหรือเกินวัตถุประสงค์ หรือที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้เพิกถอนความยินยอม และต้องแจ้งเหตุการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลและแผนการเยียวยาความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ชักช้า ซึ่งหากการละเมิดข้อมูลดังกล่าวมีจำนวนเกินกว่าหนึ่งหมื่นราย จะต้องรายงานผลลัพธ์ของมาตรการเยียวยาแก่เจ้าของข้อมูลและคณะกรรมการด้วย (ร่างมาตรา ๓๑)

(๓.๔) กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดทำรายการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการเก็บรวบรวม วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล แต่ละประเภท รายละเอียดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ระยะเวลาการเก็บข้อมูลส่วนบุคคล เงื่อนไขเกี่ยวกับบุคคลที่มีสิทธิเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล และเงื่อนไขในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลนั้น และการกำหนดสิทธิและวิธีการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือคณะกรรมการสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (ร่างมาตรา ๓๒)

๑.๔ หมวด ๓ ข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถจัดทำข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อกำหนดวิธีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล (ร่างมาตรา ๓๓) และเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำข้อปฏิบัติดังกล่าว คณะกรรมการอาจจัดทำ

และเผยแพร่แนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ (ร่างมาตรา ๓๔) นอกจากนี้ คณะกรรมการยังอาจออกเครื่องหมายรับรองข้อปฏิบัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลว่าข้อปฏิบัติดังกล่าวมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าแนวปฏิบัติของคณะกรรมการ (ร่างมาตรา ๓๕)

๑.๕ หมวด ๔ การร้องเรียน

ในกรณีที่สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลถูกระทบหรืออาจถูกระทบกระเทือน อาจยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการเพื่อสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการหรือห้ามดำเนินการใด ๆ (ร่างมาตรา ๓๗) นอกจากนี้ คณะกรรมการอาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการพิสูจน์การดำเนินการในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (ร่างมาตรา ๓๖ วรรคแรก) ซึ่งหากปรากฏว่าการดำเนินการนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลอื่น และไม่อาจป้องกันความเสียหายที่จะเกิดจากการดำเนินการนั้นได้ตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ก็ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามการดำเนินการนั้น และจะสั่งให้หน่วยงานหรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำการใด ๆ ภายใต้เงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดก็ได้หากเห็นสมควร (ร่างมาตรา ๓๖ วรรคสอง) หากดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ทำลายข้อมูลส่วนบุคคลโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย (ร่างมาตรา ๓๖ วรรคสาม) และในกรณีที่จำเป็นเร่งด่วนให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล (ร่างมาตรา ๓๖ วรรคสี่)

๑.๖ หมวด ๕ ความรับผิดทางแพ่ง

นำหลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) มาใช้ในกรณีที่มีการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่ว่าจะเป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ก็ตาม เว้นเสียแต่ว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะพิสูจน์ได้ว่าการดำเนินการนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย เป็นการกระทำตามคำสั่งของรัฐบาลหรือเจ้าพนักงานของรัฐ เป็นการกระทำหรือละเว้นการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลนั้นเอง หรือได้ดำเนินการครบถ้วนตามข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ตนจัดทำขึ้นแล้ว (ร่างมาตรา ๔๒)

๑.๗ บทกำหนดโทษ

(๑) กำหนดโทษปรับและปรับรายวันแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการจากการร้องเรียนหรือมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่เจ้าของข้อมูลตามมาตรา ๓๖ หรือคำสั่งให้ดำเนินการใด ๆ ตามมาตรา ๓๗ (ร่างมาตรา ๔๓)

(๒) กำหนดโทษแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๔๔) และกำหนดให้ต้องรับโทษหนักขึ้น หากการกระทำนั้นเป็นไปเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเพื่อให้ผู้อื่นเสียหาย (ร่างมาตรา ๔๔)

(๓) กำหนดโทษแก่ผู้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งล่วงรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใดและนำไปเปิดเผยแก่ผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอมหรือไม่ได้รับยกเว้น (ร่างมาตรา ๔๕)

(๔) กำหนดโทษแก่ผู้ขอแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลอันทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญ (ร่างมาตรา ๔๖)

๑.๘ บทเฉพาะกาล

(๑) กำหนดบทเฉพาะกาลให้มีการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายในเก้าสิบวัน (ร่างมาตรา ๔๗) ให้เลขาธิการสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ ปฏิบัติหน้าที่กรรมการและเลขานุการไปพลางก่อนในระหว่างที่ยังไม่มีเลขาธิการ (ร่างมาตรา ๔๘) และให้สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการไปพลางก่อน ในระหว่างที่ยังไม่มีการจัดตั้งสำนักงาน (ร่างมาตรา ๔๙)

(๒) ในส่วนของข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองก่อนที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่จำเป็นต้องทำการแจ้งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลให้ทราบถึงการเก็บรวบรวม ไม่ต้องห้ามในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งอื่น และไม่ต้องห้ามเก็บข้อมูลที่อ่อนไหว และกำหนดให้ต้องดำเนินการจัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสมสำหรับข้อมูลส่วนบุคคลภายในเก้าสิบวัน (ร่างมาตรา ๕๐)

๒. ข้อสังเกตและความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เห็นด้วยในหลักการของความจำเป็นที่จะต้องมีโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมาย เพื่อรองรับการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล โดยมีข้อสังเกตและข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ดังนี้

(๑) การแต่งตั้งคณะกรรมการระดับชาติขึ้นควรมีความชัดเจนว่าคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นกับคณะกรรมการเฉพาะเรื่องที่จะตั้งขึ้นภายใต้ร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. มีความสัมพันธ์กันอย่างไร ทั้งในเชิงโครงสร้าง องค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ และขอบเขตการทำงาน

(๒) การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีความสำคัญทั้งในมิติของประชาชนทั่วไป และการประกอบธุรกิจทางด้าน IT ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และการบริหารจัดการข้อมูล เช่น Cloud Computing การมีกฎหมายเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านสื่อดิจิทัล

(๓) เห็นด้วยกับการจัดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแห่งชาติ แต่การดำเนินงานด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ควรจะเป็นการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทางด้าน “การคุ้มครองผู้บริโภค” หรือหน่วยงานทางด้านข้อมูลข่าวสารมากกว่าเป็นการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ ดังตัวอย่างเช่นประเทศญี่ปุ่นซึ่งมีการจัดตั้ง The Specific Personal Information Protection Commission ในปี ๒๕๕๗ และมี The Consumer Affairs Agency เป็นหน่วยปฏิบัติงาน ในขณะที่หน่วยงานที่ดูแลด้าน Cyber Security คือ National Information Security Center (NISC) หรือในกรณีของประเทศสิงคโปร์ หน่วยงานที่ดูแลด้าน Cyber Security (Infocomm Development Authority) และหน่วยงานที่ดูแลด้านการคุ้มครองส่วนบุคคล (The Personal Data Protection Commission) ก็เป็นคนละหน่วยงานกัน

๒.๒ สำนักงาน ก.พ.ร.

เห็นชอบในหลักการของร่างกฎหมายเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศทั้ง ๘ ฉบับ โดยมีข้อสังเกตว่าควรกำหนดให้มีความเชื่อมโยงของนโยบายด้านเศรษฐกิจดิจิทัลระหว่างคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะกรรมการเฉพาะด้านตามร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. กับคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีขึ้นตามร่างกฎหมายเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศทั้ง ๘ ฉบับ ที่เสนอในครั้งนี้

๒.๓ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เห็นชอบในหลักการร่างกฎหมายเพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศ จำนวน ๘ ฉบับ โดยมีข้อสังเกตว่า ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายคล้ายคลึงกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อสร้างความมั่นคงและความน่าเชื่อถือในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานด้านการป้องกัน ปราบปราม และสร้างความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของประเทศ มีเอกภาพสามารถดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเกิดความคุ้มค่า รวมทั้งลดภาระงบประมาณของประเทศ เห็นควรให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพิจารณาปรับปรุงร่างกฎหมายดังกล่าวให้อยู่ภายใต้ร่างพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน

๒.๔ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

มีข้อสังเกตว่าเห็นสมควรรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องเสียก่อนเพื่อให้ได้ข้อยุติที่รอบคอบรัดกุมและสามารถบูรณาการในการจัดทำภารกิจขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลให้ได้ผลตามนโยบายรัฐบาล

นอกจากหน่วยงานดังกล่าวข้างต้นแล้ว กระทรวงการคลัง กระทรวงคมนาคม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงาน ก.พ. สำนักงานงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ต่างก็เห็นชอบด้วยกับหลักการของกฎหมายฉบับนี้ด้วยเช่นกัน

๓. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. โดยรับข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาด้วย สรุปผลการพิจารณาได้ดังนี้

๓.๑ บททั่วไป

(๑) ความเป็นกฎหมายกลาง ได้แก้ไขให้หากมีกฎหมายว่าด้วยการใดบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใด ก็กิจการใด หรือหน่วยงานใดไว้โดยเฉพาะแล้ว ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น เว้นแต่

(๑.๑) บทบัญญัติเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง จะต้องนำพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับเป็นการเพิ่มเติมไม่ว่าจะซ้ำกับกฎหมายนั้นหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อให้พระราชบัญญัตินี้ที่มีหลักการขอความยินยอม และหลักการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยที่เป็นมาตรฐานสากลเป็นกฎหมายกลางอย่างแท้จริง รวมทั้งได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ ในขณะที่ไม่ขัดต่อหลักกฎหมายอาญาของประเทศไทย

ที่บทกำหนดโทษต้องระบุให้นำมาใช้บังคับอย่างชัดเจน และในกรณีที่กระทำผิดต่อกฎหมายสองฉบับขึ้นไป ตามหลักกฎหมายอาญาแล้วถือว่าเป็นการกระทำกรรมเดียวแต่ผิดกฎหมายหลายบท ให้ใช้บทหนักบังคับแก่ความผิดนั้น จึงทำให้ไม่เป็นปัญหาในทางกฎหมายแต่อย่างใดอันแตกต่างจากร่างเดิม

(๑.๒) บทบัญญัติในเรื่องของการร้องเรียน บทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง ให้บังคับตามพระราชบัญญัตินี้ เฉพาะในกรณีที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการร้องเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับความเสียหายสามารถร้องเรียนตามพระราชบัญญัตินี้ได้ และในกรณีที่กฎหมายเฉพาะมีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีพิจารณาเรื่องร้องเรียนไม่เพียงพอเท่ากับอำนาจของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญตามพระราชบัญญัตินี้ เจ้าหน้าที่ดังกล่าวสามารถร้องขอต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจยื่นคำร้องเรียนต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญตามพระราชบัญญัตินี้ได้ อันเป็นมาตรการทางปกครองที่จะแก้ไขเยียวยาความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างรวดเร็วซึ่งสร้างความเป็นธรรมมากขึ้น (ร่างมาตรา ๓)

(๒) ได้กำหนดกรณียกเว้นไม่นำร่างพระราชบัญญัตินี้ไปบังคับใช้โดยระบุถึงผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใด กิจกรรมใด หรือหน่วยงานใดที่จะได้รับยกเว้นให้ชัดเจน ซึ่งได้แก่

(๒.๑) บุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนของบุคคลนั้น โดยมีให้ผู้อื่นใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต่อผู้อื่น

(๒.๒) บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมอันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพหรือเป็นประโยชน์สาธารณะ

(๒.๓) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามอำนาจหน้าที่

(๒.๔) การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์ รวมทั้งการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

(๒.๕) การดำเนินกิจการทางศาสนาขององค์กรทางศาสนา

(๒.๖) การดำเนินการกับข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิกตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต

นอกจากนี้ ยังสามารถกำหนดยกเว้นไม่นำพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดหรือบางส่วนมาใช้กับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใด กิจกรรมใด หรือหน่วยงานใดทำนองเดียวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่นใดได้ โดยทำการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา เช่น กรณีนิติบุคคลเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อเป็นประวัติของพนักงานของตน โดยมีได้ใช้เพื่อการค้าและมีได้ให้ผู้อื่นใช้หรือเปิดเผยต่อผู้อื่น ซึ่งในกฎหมายต่างประเทศบางประเทศ เช่น แคนาดา จะกำหนดยกเว้นไว้ แต่คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่ามีอีกหลายประเทศก็มีได้ยกเว้นไว้ ดังนั้น หากเห็นสมควรยกเว้นก็ควรตราเป็นพระราชกฤษฎีกาจะเหมาะสมกว่า (ร่างมาตรา ๔)

(๓) ได้ทำการแก้ไขในส่วนของบทนิยาม ดังนี้

(๓.๑) นิยาม “ข้อมูลส่วนบุคคล” ได้กำหนดยกเว้นไม่ให้รวมไปถึงการระบุเฉพาะชื่อ ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน หรือที่อยู่ทางธุรกิจ และไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรม โดยเฉพาะ

(๓.๒) นิยาม “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” ให้หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็น APEC Privacy Framework หรือแนวทางปฏิบัติของ OECD ด้านการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว โดยหากเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วก็ถือว่าเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามบทนิยาม ทั้งนี้ ตามบทนิยามนี้มีความหมายเฉพาะถึงผู้มีอำนาจตัดสินใจในทางนโยบายที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น ไม่รวมไปถึงผู้ที่ไม่มีความอำนาจตัดสินใจในทางนโยบายเพียงแต่ดำเนินการตามคำสั่งหรือข้อตกลงของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ลูกจ้าง ผู้ที่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ควบคุมส่วนบุคคล (เช่น หน่วยงานที่ได้รับการมอบหมายงานต่อ (Outsourcing) หรือตกลงรับข้อมูลมาประมวลผลโดยไม่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต่อไปให้บุคคลอื่น (เช่น ผู้ให้บริการ Cloud Computing) เป็นต้น อนึ่ง ตามกรอบแนวทางของ APEC จะระบุเป็นข้อยกเว้นไว้อย่างชัดเจนในบทนิยาม แต่คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า ไม่มีความจำเป็นต้องระบุไว้ก็สามารถตีความเช่นนั้นได้ เพราะผู้ทำตามคำสั่งหรือข้อตกลงไม่มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจ

(๓.๓) นิยาม “เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล” ได้แก้ไขให้นอกจากหมายความว่า รวมไปถึงผู้ที่มีอำนาจกระทำการแทนบุคคลหรือบุคคลที่มีความบกพร่องในการแสดงเจตนา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถดำเนินการตามสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือร้องเรียนตามพระราชบัญญัตินี้แทนเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้

(๓.๔) นิยาม “บุคคล” ได้แก้ไขให้หมายความถึงแต่เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น เนื่องจากนิติบุคคลไม่มีความเป็นส่วนตัวและย่อมไม่มีข้อมูลส่วนบุคคลของนิติบุคคล

๓.๒ หมวด ๑ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ได้ทำการแก้ไขชื่อคณะกรรมการจากคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แห่งชาติ เป็นคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และแก้ไของค์ประกอบโดยประธานกรรมการ อาจเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ด้านสังคมศาสตร์ ด้านกฎหมาย หรือด้านสุขภาพ เพิ่มเติมจากสาขาที่กำหนดไว้เดิม สำหรับกรรมการโดยตำแหน่งได้เพิ่มจำนวนจากสี่คนเป็นเจ็ดคน โดยตัดเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ และปลัดกระทรวงมหาดไทย และเพิ่มเติมเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และผู้แทนสมาคมธนาคารไทย และได้เพิ่มเติมผู้แทนจากภาคสังคมและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลเข้ามา นอกจากนี้ ได้เพิ่มเติมจำนวนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นห้าคน โดยเพิ่มเติมให้อาจแต่งตั้งจากผู้เชี่ยวชาญในด้านสุขภาพได้

สำหรับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ได้ตัดอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคำร้องทุกข์ รวมทั้งวินิจฉัยข้อพิพาท ออก และไปกำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญแทน (ร่างมาตรา ๑๓)

๓.๓ หมวด ๒ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(๑) เพิ่มเติมหลักการทั่วไปว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องให้ความยินยอมไว้ก่อนหรือในขณะนั้น (ร่างมาตรา ๑๗ วรรคหนึ่ง) และการขอความยินยอมดังกล่าวจะต้องทำเป็นหนังสือหรือทำโดยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่โดยสภาพจะไม่สามารถดำเนินการได้ (ร่างมาตรา ๑๗ วรรคสอง) ทั้งนี้ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะถอนความยินยอมเมื่อใดก็ได้ เว้นแต่จะถูกจำกัดไว้โดยกฎหมายหรือสัญญาที่ให้ประโยชน์แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (ร่างมาตรา ๑๗ วรรคสาม) และในกรณีที่มีการถอนความยินยอม ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบถึงผลกระทบจากการถอนความยินยอมด้วย (ร่างมาตรา ๑๗ วรรคห้า)

(๒) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

ได้ปรับปรุงข้อยกเว้นที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมได้สำหรับกรณีการวางแผนหรือการสถิติหรือสำมะโนของหน่วยงานของรัฐเป็นให้ยกเว้นสำหรับประโยชน์เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยหรือสถิติและได้เก็บข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นหน่วยงานของรัฐ แต่จะต้องเก็บข้อมูลนั้นไว้เป็นการลับ นอกจากนี้ ได้ตัดข้อยกเว้นสำหรับการสืบสวนสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือการพิพากษาพิพากษาคดีของศาล เนื่องจากได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้อยู่แล้วในร่างมาตรา ๔ ปรับปรุงข้อยกเว้นสำหรับกรณีเป็นการเปิดเผยต่อสาธารณะโดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะด้วยความยินยอมโดยตรงหรือโดยปริยายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และอาจกำหนดเพิ่มเติมกรณียกเว้นอื่น โดยออกเป็นกฎกระทรวงได้

อนึ่ง กรณียกเว้นเป็นการเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงนั้น อาจยกเว้นให้แก่กรณีดังต่อไปนี้ ซึ่งได้มาจากการจัดรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรืออาจได้รับผลกระทบ แต่คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่ายังไม่สมควรเพิ่มไว้เป็นอนุมาตราในพระราชบัญญัติอย่างชัดเจน เพราะหากเป็นปัญหาเฉพาะรายก็ไม่ใช้หลักสากลหรือหากใช้ข้อความที่ไม่ครอบคลุมก็ยังสามารถแก้ไขกฎกระทรวงได้โดยง่าย

(๒.๑) การเก็บรวบรวมเพื่อวัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการหนี้ ซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องชำระแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ไม่เช่นนั้นแล้ว ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจไม่มีข้อมูลเพื่อดำเนินคดีกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อบังคับตามสิทธิเรียกร้องที่ตนมี

(๒.๒) การได้รับข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการรับโอนหนี้ระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นกรณีแนวทางปฏิบัติในการขายหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงิน ที่จะต้องมีการเปิดเผยข้อมูลของลูกค้าเพื่อประเมินความเสี่ยงในการรับซื้อหนี้ดังกล่าว

(๒.๓) การได้รับข้อมูลส่วนบุคคลของนายความเพื่อดำเนินคดีให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลชำระหนี้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

(๒.๔) กรณีที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เพื่อประกอบการพิจารณาให้รางวัลเกียรติยศหรือประกาศเกียรติคุณ การได้รับข้อมูลความเสียหายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแก้ไขเยียวยาความเสียหายนั้น หรือการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประกันภัยเพื่อประโยชน์ในการพิจารณารับประกันภัยหรือพิจารณาจ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือชดใช้เงินหรือประโยชน์อื่นใดตามกรรมธรรม์ประกันภัยของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น

(๓) การใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

(๓.๑) ได้เพิ่มเติมข้อยกเว้นสำหรับการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลให้กับกรณีที่เป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะตามมาตรา ๒๒ (๓) เนื่องจากเมื่อข้อมูลดังกล่าวมีความเป็นสาธารณะแล้วย่อมไม่มีความเป็นส่วนบุคคลอีกต่อไปและไม่อยู่ภายใต้ความคุ้มครองของพระราชบัญญัตินี้ ยกตัวอย่างเช่น สถานะของบุคคลตามที่ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้น (ร่างมาตรา ๒๔)

(๓.๒) การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศ ได้แก่ ใช้ให้ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด เพื่อที่จะไม่ต้องระบุชื่อประเทศซึ่งมีสาระสำคัญในหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่ำกว่าพระราชบัญญัตินี้ เพื่อมิให้อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ และได้เพิ่มเติมข้อยกเว้นสำหรับกรณีเป็นการปฏิบัติตามสัญญาที่ทำระหว่างเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และได้ตัดข้อยกเว้นในการโอนข้อมูลส่วนบุคคลตามกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศหรือพันธกิจระหว่างประเทศออก นอกจากนี้ ได้กำหนดข้อยกเว้นกรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเอาไว้เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่น

(๔) สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(๔.๑) ได้เพิ่มเติมให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิในการขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่ตนไม่ได้ให้ความยินยอมได้ (ร่างมาตรา ๒๖ วรรคแรก) และกำหนดเพิ่มเติมให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องดำเนินการตามคำขอในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ (ร่างมาตรา ๒๖ วรรคสี่)

(๔.๒) ได้ปรับปรุงข้อยกเว้นในการขอเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลโดยตัดกรณีกระทบต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือเศรษฐกิจและการพาณิชย์ของประเทศ ออก เนื่องจากมีขอบเขตที่กว้างเกินไป และได้เพิ่มเติมข้อยกเว้นกรณีการเปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลนั้น อาจเป็นอันตรายต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น การได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาที่มีผู้ชี้เบาะแสให้แก่พนักงานสอบสวน ซึ่งหากมีการเปิดเผยตัวบุคคลที่ให้ข้อมูลแล้วบุคคลดังกล่าวอาจได้รับอันตรายจากผู้กระทำความผิดได้ เป็นต้น (ร่างมาตรา ๒๖ วรรคสอง)

(๔.๓) ได้กำหนดให้กรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิเสธการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลหรือการเปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่ตนไม่ได้ให้ความยินยอมได้ จะต้องทำการบันทึกการปฏิเสธคำขอพร้อมเหตุผลไว้ด้วย (ร่างมาตรา ๒๖ วรรคสาม)

(๔.๔) ได้เพิ่มเติมให้กรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัตินี้ นอกจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้ทำลาย ระบุแก้ไขชั่วคราว หรือแปลงข้อมูลส่วนบุคคลให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลที่ไม่สามารถรู้ตัวเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้แล้ว ยังขอให้ดำเนินการลบข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวได้อีกด้วย (ร่างมาตรา ๒๗) และได้กำหนดให้คณะกรรมการอาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ในการลบหรือทำลาย ระบุแก้ไขชั่วคราว หรือแปลงข้อมูลส่วนบุคคลให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลที่ไม่สามารถรู้ตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลได้ (ร่างมาตรา ๒๗ วรรคสาม) เนื่องจากในการดำเนินการดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานบางประการ เช่น ในการลบข้อมูลส่วนบุคคลในระบบอิเล็กทรอนิกส์จำเป็นที่จะต้องลบโดยไม่สามารถที่จะกู้คืนได้ เป็นต้น

(๔.๕) ได้กำหนดข้อยกเว้นกรณีที่คุณควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องทำลายข้อมูลส่วนบุคคลหากเป็นการเก็บรักษาไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการพิสูจน์หรือการตรวจสอบ ทั้งนี้ ในกรณีที่ปฏิเสธการทำลายนั้นจะต้องทำการบันทึกการปฏิเสธพร้อมเหตุด้วย (ร่างมาตรา ๒๙ (๓))

(๔.๖) ได้แก้ไขให้คุณควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องทำการแจ้งเหตุการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลและแนวทางการเยียวยาแก่คณะกรรมการโดยไม่ชักช้า หากมีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเกินจำนวนบุคคลที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยการแจ้งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๒๙ (๔))

๓.๔ หมวด ๓ ข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(๑) ได้ปรับปรุงให้คณะกรรมการเป็นผู้ทำการประกาศกำหนดข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อเป็นแนวทางให้คุณควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิบัติ (ร่างมาตรา ๓๑)

(๒) ได้เพิ่มเติมเรื่องเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปตามข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่คณะกรรมการประกาศกำหนดและได้รับใบรับรองมีสิทธิใช้หรือแสดงเครื่องหมายดังกล่าว (ร่างมาตรา ๓๒)

(๓) กำหนดให้คณะกรรมการอาจประกาศยอมรับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศก็ได้ หากการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวมีข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๓๔)

๓.๕ หมวด ๔ การร้องเรียน

ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่พิจารณาเรื่องร้องเรียน ตรวจสอบการกระทำใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งปฏิบัติการอื่นตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนด (ร่างมาตรา ๓๖) ทั้งนี้ เจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งกฎกระทรวงหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๓๗) และกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้คุณควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิบัติหรือดำเนินการแก้ไขการกระทำของตนให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด และสั่งห้ามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือให้กระทำการใดเพื่อระงับความเสียหายนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด (ร่างมาตรา ๓๘)

๓.๖ หมวด ๕ ความรับผิดชอบ

ได้แก้ไขข้อยกเว้นความรับผิดของคุณควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลโดยจากข้อยกเว้นกรณีของการปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาลหรือเจ้าพนักงานของรัฐ เป็น การปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๔๒) และได้แก้ไขความหมายของค่าสินไหมทดแทน โดยให้รวมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ใช้จ่ายไปตามความจำเป็นในการป้องกันความเสียหายที่กำลังจะเกิดขึ้นหรือระงับความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วด้วย จากที่แต่เดิมเป็นค่าใช้จ่ายของคณะกรรมการและหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากผู้ที่ทำการป้องกันความเสียหายไม่ให้เกิดขึ้นคือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั่นเอง (ร่างมาตรา ๔๒ วรรคสอง)

๓.๗ หมวด ๖ บทกำหนดโทษ

ได้ทำการปรับปรุงบทกำหนดโทษให้สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติที่ได้แก้ไขใหม่ และได้ทำการเพิ่มเติมให้ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้สามารถเปรียบเทียบปรับได้ โดยคณะกรรมการ และคณะกรรมการอาจมอบอำนาจให้คณะอนุกรรมการใช้อำนาจในการเปรียบเทียบปรับด้วยก็ได้ เพื่อแก้ไขมิให้เกิดปัญหาคดีความขึ้นสู่ศาลจำนวนมาก และร่างนี้ได้กำหนดอัตราโทษปรับเปรียบเทียบกับอัตราโทษจำคุกไว้สูงอยู่แล้วคือ โทษจำคุกหนึ่งปีต่อโทษปรับสองล้านบาทอันเป็นอัตราตามหลักการของร่างเดิม การเพิ่มบทเปรียบเทียบจึงเป็นมาตรการที่ผู้กระทำผิดยังเกรงกลัวอยู่ในขณะที่ทำให้มาตรการทางอาญามีความรวดเร็วขึ้น (ร่างมาตรา ๔๙)

๓.๘ บทเฉพาะกาล

(๑) ได้ทำการเพิ่มเติมให้ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งเท่านั้นเพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่จำเป็นไปพลางก่อน (ร่างมาตรา ๕๐) นอกจากนี้เนื่องจากสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นจะได้รับการจัดตั้งขึ้นตามร่างพระราชบัญญัติสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ซึ่งหากร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังไม่มีการประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้วก็จะทำให้ยังไม่มีผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรานี้ จึงได้กำหนดให้กรณีดังกล่าวก็ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ ปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการเป็นการชั่วคราวก่อน (ร่างมาตรา ๕๑ วรรคสอง)

(๒) กรณีผู้ควบคุมส่วนบุคคลก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยหลักแล้วยังคงต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติและกฎหมายลำดับรองที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นเสียแต่ในเรื่องของการจัดให้มีระบบรักษาความปลอดภัยตามมาตรา ๒๙ (๑) จะต้องปฏิบัติตามภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เนื่องจากในส่วนของข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้เก็บรวบรวมมาก่อนแล้วหน้าวันที่พระราชบัญญัตินี้จะใช้บังคับก็ไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล เนื่องจากกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังจึงไม่จำเป็นต้องระบุงบเว้นไว้

๔. ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

ร่างพระราชบัญญัตินี้มีเนื้อหาเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักสากลเป็นการทั่วไปซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิทธิมนุษยชนของประชาชนอย่างหนึ่ง โดยมีหลักการสำคัญในการคุ้มครอง คือ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเสียก่อน ซึ่งหลักการดังกล่าวจะทำให้การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยผู้อื่นที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูลไม่สามารถทำได้ตามอำเภอใจและทำให้ประชาชนได้ทราบถึงการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของตนโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งทำให้มั่นใจว่าข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวจะไม่ถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่พึงประสงค์ต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล อันจะเป็นผลดีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในปัจจุบันที่มีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมากโดยมีการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้หรือเปิดเผยในทางที่ไม่ถูกต้องก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากนี้ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังให้สิทธิแก่ประชาชนในการร้องเรียนต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญกรณีที่มีการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ถูกต้อง ร่างพระราชบัญญัตินี้จึงเป็นกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในข้อมูลส่วนบุคคลและยังสร้างช่องทางและกำหนดมาตรการเยียวยา

ให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกละเมิดในการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากนี้กฎหมายนี้ยังเป็นไปตามหลักสากลก่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่นานาประเทศที่จะติดต่อกับประชาชนในประเทศในยุคของเทคโนโลยีดิจิทัลที่ไร้พรมแดนที่มีการติดต่อทางเครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างรวดเร็วและยังสร้างความเชื่อมั่นต่อการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลมายังประเทศไทย อันส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมอีกด้วย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรกฎาคม ๒๕๕๘

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - นามสกุล
ประวัติการศึกษา

คาวัลย์ ขาวสนิท
พ.ศ. 2555 นิติศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

